

KODEKS DZIAŁOWSKI OROUNSKIE

WIELKIEGO KSIĘSTWA
LITEWSKIEGO I ŻMÓDZKIEGO
KRONIKA

KRONIKA WIELKIEGO KSIĘSTWA
LITEWSKIEGO I ŻMÓDZKIEGO.

Stanisław Ptaszycki

KODEKS OLSZEWSKI CHOMIŃSKICH.

WIELKIEGO KSIĘSTWA
LITEWSKIEGO I ŻMÓDZKIEGO
KRONIKA.

PODŁUG RĘKOPISU Z ROKU 1550

WYDAŁ

Stanisław Ptaszycki.

WILNO, 1907.

Nakładem Aleksandra Chomińskiego.
Skład główny w księgarni Józefa Zawadzkiego.

K-59/89

116745

Wiadomość o rękopisach kronik litewskich.

«Latopisce wszystkie litewskie, których Litwa z starodawna za kronikę używa, po rusku pisane» — tak twierdził Strykowski w końcu wieku XVI-go (Kronika, wyd. 1846 r., I, 354), i tak rzeczywiście było. Pisząc swą kronikę, Strykowski nie znał przekładu polskiego i łacińskiego, a korzystał z oryginałów ruskich. Język ruski tych latopisców był to język miejscowy, odrębny od języka moskiewskiego i dzisiejszego rosyjskiego. W tym języku była obszerna (stosunkowo) literatura, wyrobił się on z języka białoruskiego i był językiem nie tylko literackim, ale i urzędowym na Litwie prawie do końca wieku XVII. Ten język o tyle się różnił od używanego podówczas w Moskwie, że tam nazywano go litewskim i tłómaczono z tego języka litewskiego na ruski.

Dawni uczeni rosyjscy, jak metropolita Eugenjusz, twierdzili, że wyrobił się on w w. XIV w Połocku i Smoleńsku z połączenia języków russkiego, polskiego i litewskiego. Nowi badacze rosyjscy nazywają go białoruskim, a mianowicie: Busłajew, Sobolewskij, Władimirow, Karskij. Ten ostatni, specjalista języka białoruskiego, w czasach ostatnich nazywa ten język zachodnio-ruskim i uważa za nie dogodne nazywać go prosto russkim, ze względu, że przez ten termin w literaturze rosyjskiej rozumie się język ogólnie rosyjski. W polskiej terminologii można nazywać go, jak nazywał Strykowski, ruskim, gdyż dla innych języków ruskich mamy inne nazwy, jak: rosyjskii ukraiński, moskiewski. W tem znaczeniu i my będziemy używali terminu ruski.

Na latopiscach, pisanych w takim języku ruskim, oparł swą kronikę Strykowski, a posiadał do piętnastu odpisów tych kronik. Wszystkie kodeksy, posiadane przez Strykowskiego, można podzielić na dwie grupy. Do jednej należą rękopisy, w których opowieść zaczyna się od przyjścia Palemona z Włoch, i tę grupę Strykowski uważa za starodawniejszą. Jeden z takich latopisców, znany z kodeksu Biblioteki Raczyńskich, opisał szczegółowo Szaraniewicz. Drugą grupę mogły stanowić rękopisy, z których jeden znalazł Strykowski u książąt Zasławskich w Berestowicy (pod Wołkowyskiem), a z drugiego, znalezione u Bychowca, prezydenta Gran. Apel. powiatu wołkowyskiego, wydał kronikę Narbutt w Wilnie w r. 1846. Trzecią nareszcie grupę, nieznaną może Strykowskiemu (jeżeli nie odnieść do niej latopisca, znalezione w skarbie Chodkiewicza, starosty grodzieńskiego), składać będą kodeksy, na których czele stanie kodeks monasteru Supraślskiego (gub. grodzieńskiej), fundowanego przez Chodkiewicza, a odnaleziony przez Daniłowicza i przez niego wydany w Wilnie w latach 1823—1827.

Obecnie petersburska komisja archeograficzna ukończyła wydawnictwo kronik litewskich i dla tego wydawnictwa zebrała wszystkie dostępne kodeksy. Zebrała się spora liczba rękopisów i wszystkie dadzą się podzielić na te trzy grupy zasadnicze. *Grupa pierwsza*—przedstawicielem jej kodeks dawny supraślski, wydany przez Daniłowicza, dziś petersburskiej komisji archeograficznej. *Grupa druga*—przedstawicielem kodeks Raczyńskich, opisany przez Szaraniewicza i *trzecia*—kodeks Bychowca, wydany przez Narbutta.

I. Kodeksy grupy pierwszej zawierały jądro historyczne dziejów litewskich—od podziału Litwy pomiędzy synów Gedymina, aż do zapiski rocznikarskiej o przymierzu Kazimierza Jagiellończyka w r. 1446 z w. księciem Moskiewskim. Z tej grupy posiadamy obecnie kodeksy następujące:

1. Kodeks biblioteki ordynacji *Krasińskich* w Warszawie (Kras.) w rękopisie bez daty z w. XVI. Rękopis najpełniejszy ze wszystkich, lecz nie posiada kilku wierszy końcowych, urywa się na opowiadaniu o pobiciu kniazia moskiewskiego przez tatarów w r. 1445: «а самого князя вѣликаго Московскаго князя Василя иняли, и Можайского князя Ивана иняли и иных князей и бояр Москвичов много побили, иных живыхъ»...

2. Dalszy ciąg tego rękopisu odnalazł się w kodeksie *Patryjar-szym* (Patr.) biblioteki Synodalnej w Moskwie w odpisie późniejszym. W tym kodeksie dzieje litewskie od r. 1445 pokrótce opowiedziane i zakończone są notatką o śmierci—żony króla Zygmunta (Barbary Zapolskiej), Władysława czeskiego i siostry króla Zygmunta.

3. Ułamek *Wileński* — biblioteki publicznej w Wilnie w rękopisie, przepisany w Smoleńsku w r. 1495 z rozkazu władzy smoleńskiego Józefa (Sołtana) przez sługę Bożego Awraamkę. Odpis najdawniejszy zaczyna się tak samo, jak kodeks *Krasińskich*, lecz urywa się na wiadomości o zatruciu Skirgieli (и с того пиру князь Скиргайло поѣхалъ за Днѣпръ к М(илославичомъ)...)...

4. Kodeks *Supraślski*, obecnie komisji archeograficznej w Petersburgu, wydany przez Daniłowicza w Wilnie w r. 1827. Rękopis przepisany w r. 1519 dla kniazia Symeona Odyncewicza; 14 stycznia r. 1840 przesłany do komisji archeograficznej i dotąd niezwrócony monasterowi w Supraślu *).

5. Kodeks biblioteki hr. *Uwarowa*, wydany przez Popowa (Ученныя записки второго отдѣленія Академіи Наукъ. Кн. I, СПб., 1854), bez daty, pisany charakterem XV w., ma przypisek z r. 1542. Rękopis należał niegdyś do książąt Słuckich.

6. Kodeks *Nikiforowa* (Nikif.) należał niegdyś do Nikiforowa w gub. niżegorodzkiej, obecnie nabyty przez Akademię Nauk w Petersburgu. Rękopis końca w. XV; na początku w. XVI należał do klasztoru św. Ducha w Mińsku (Monasterii Minscensis S. Spiritus). Wydany przez Bielokurowa w Moskwie: Русскія лѣтописи. М. 1897. (Чтенія въ Общ. Исторіи и Древностей).

7. Kodeks *Akademji* Nauk w Petersburgu (Ak.), kupiony dla Akademji w Wołogdzie. Odpis późniejszy.

Kodeksy 4—7 są prawie identyczne. W każdym z nich są pewne luki, wszystkie cztery znakomicie dopełniają się wzajemnie. Cechę ich ogólną stanowi włączenie dziejów litewskich do dziejów ogólnoruskich. Wiadomości litewskie rozpoczynają się od zapiski o podziale Litwy pomiędzy synów Gedymina i kończą się na pobiciu Moskwy przez tatarów w r. 1445.

*) Opis szczegółowy tego kodeksu podał p. *Szachmatow*: «О Супрасльскомъ спискѣ западно-русской лѣтописи». Petersburg, 1901.

8—9. Dwa odpisy—Biblioteki publicznej w Petersburgu i Archiwum spraw zagranicznych w Moskwie pod tytułem: „Литовскому роду починок”. Jest to nieco zmodyfikowane powtórzenie dziejów litewskich od podziału synów Gedymina. W obydwu odpisach kończy się opowieść wiadomością, jak Jagiełło przysłał do Witolda, prosząc go: „пойди к намъ в мир в великую любовь в братство возми собѣ великое княжение в Вилне стол дяди своего великого князя Олгерда и отца своего великого князя Кестутя. Амин”.

10. Przekład łaciński pod tytułem *Origo regis Jagyelo et Wytholdi ducum Lithuanie*, przechowany w Archiwum spraw zagranicznych w Moskwie w tomie trzecim *Liber legationem* z r. 1502. Tekst wydał dr. Prochaska (*«Kwartalnik Historyczny»*, II, 196—205). Ułamek kończy się wiadomością o ucieczce Witolda z więzienia w Krewie: *«Et mittens se de castro ad Theutunicos properavit»*.

II. Grupę drugą cechuje początek, rozpoczynający się od wyrazów: *Сталося естъ воплощене сына Божьего отъ святого духа зъ благословенное дѣвицы пречистое Маріи* i t. d. Początek ten zawiera opowiadanie o przyjściu Palemona z Włoch i dalej następują dzieje bajeczne aż do śmierci Gedymina. Tej części grupa pierwsza nie posiada. Główne jądro tej grupy kończy się, jak i w poprzedniej, zapiską o przymierzu Kazimierza Jagiełłończyka z księciem Moskiewskim w r. 1446. Potem idą krótkie wspominki: o wstąpieniu na wielkie księstwo litewskie Aleksandra i jego śmierci; o wstąpieniu na tron Zygmunta I i kończy się zwycięstwem Litwy nad Moskwą przy Kropiwnie pod Orszą w r. 1514. Do tego dodana była krótka kroniczka, doprowadzona do r. 1575. Najpełniejszy tekst przedstawia rękopis Muzeum hr. Rumiancowa (Rum.), wydany w Odesie przez p. Wachiewicza (*Западно-Русская летопись по списку Румянцевскаго Музея. Одесса, 1903. — Записки Общ. Ист. и Др., т. XXIV*), najstarszy wzór przedstawia ułamek Biblioteki ordynacji hr. Krasińskich.

11. Kodeks *Krasińskich* (Kr.)—ułamek urywa się na opowiadaniu o Trojdenie zdaniem: *«горши былъ тым землям нижли Антиохъ Сирскіи и Ирод Ерусалимъскіи, и Неронъ Римскіи, што такъ былъ окрутный а валеchnый»*.

12. Kodeks *Rumiancowa* (Rum.)—wydany przez Wachiewicza, początek zgadza się z kod. Krasińskich; na końcu ma kroniczkę do r. 1575.

13. Kodeks *Towarzystwa Archeologicznego* (Arch.) w Petersburgu—bez początku i końca, zbliża się zupełnie do kod. Rumiancowa, z końca w. XVI. Ułamek rozpoczyna się połowie słowa w opowiadaniu o św. Praksedzie: *[освя]тилася, которую называют святая Пракседы а по руски Поросковея»*. Urywa się na początku opowiadania o Podolu: *«побил Татаров Татарских князей Качея»...*

14. Kodeks *Patryjarszy* (Patr.) Biblioteki synodalnej w Moskwie (№ 790)—rękopis w. XVII. Ułamek od rozdziału: *«О пари Заволжком Булаклай»* do przyjazdu Skirgiełły na łowy za Dniepr—*«і княз Скиргайло до него заехал»*. W tymże kodeksie jest koniec od przymierza Kazimierza Jagiełłończyka z Moskwą—zgodnie z kod. Rumiancowa.

Kodeksy 12, 13 i 14 mogą pochodzić z jednego źródła i dopełniają siebie wspólnie.

15. Kodeks Biblioteki *Raczyńskich* w Poznaniu (Racz.)—rękopis końca w. XVI. Odpis z w. XVIII polską pisownią w Bibliotece ordynacji Krasińskich i podobizna w Bibliotece Ossolińskich we Lwowie. Kodeks opisany przez Szaraniewicza (*«O latopisach i kronikach ruskich»*. Rozprawy wyd. Hist. Filoz. Akademji Um. 1882). Zbliża się do kod. Rumiancowa, ma dalszy ciąg i kończy się opisem pogrzebu Zygmunta I.

16. Kodeks *Jewreinowa* (Jewr.) w Archiwum spraw zagranicznych w Moskwie—odpis w. XVIII. Zbliża się do kod. Rumiancowa i Raczyńskich. Różnice większe poczynają się po wiadomości o przymierzu Kazimierza Jagiełłończyka z ks. Moskiewskim. Kodeks ma opis szczegółowy koronacji Zygmunta-Augusta w r. 1524, czego nie ma w żadnym innym kodeksie, a także bitwy pod Starodubem w r. 1533 ze szczegółami, które spotykają się u Orzechowskiego (*«Quincunx»*, wyd. Turowskiego, str. 76); potem następuje szereg szczegółów, nieznanymi z innych kodeksów aż do r. 1548.

17—18. Krótki ułamek pod tytułem: *«Подословіе великихъ князей Литовскаго княжества»* w rękopisach Biblioteki Publicznej w Petersburgu (t. IV, 238) i Archiwum spraw zagranicznych w Moskwie. Jest to późniejszy układ, zrobiony nie na Litwie, lecz

w Moskwie, z tendencjami moskiewskimi: «нареченъ бысть Олгердъ во святомъ крещеніи именемъ Александръ... Яковъ же сынъ Олгердовъ впаде в латынскую прелѣсть; Ягайло... бысть совѣтникъ и другъ безбожному Мамаю»... Kończy się wyliczeniem synów Olgierda.

19. W rękopisie Biblioteki Publicznej z roku 1428 (t. I, 426) bardzo ciekawy ustęp, zawierający *pochwałę* Witolda, napisany w Smoleńsku, wydany przez prof. A. Sobolewskiego.

20. Przekład polski w rękopisie z r. 1550 w bibliotece Chomińskich w Olszewie, który obecnie przedrukujemy i dajemy poniżej opis szczegółowy rękopisu. Układem najwięcej zbliża się do kod. Rumiancowa, czasem powstania wyprzedza wszystkie inne kodeksy tej grupy.

III. Grupa trzecia. 21. Kodeks *Bychowca* (Bych.)—wydany przez Narbutta («Pomniki do dziejów litewskich». Wilno, 1846), dotąd jest jedynym rękopisem, znanym z tej grupy. Strykowski posiadał drugi rękopis z Biblioteki książąt Zasławskich. Kodeks ten różni się znacznie układem swym od wszystkich poprzednich. Dzieje bajeczne od Palemona powtarza, ale początek prowadzi od Atylli. Ma obszerną opowieść o Mendogu, którą powtarza z latopisu wołyńskiego. Zawiera wiele szczegółów, nieznanych z innych kodeksów.

Kodeks Olszewski Chomińskich—rękopis papierowy—F^o, 20 ctm. na 30 cmt., oprawny w karton, pisany w r. 1550 czarnym atramentem, z inicjałami i tytułami kolorowanymi. Papier w części głównej ma znak wodny—dzika, w postaci nieznanej (Por. «Лихачевъ. Палеографическое значение бумажныхъ водяныхъ знаковъ. СПб.»). Zawiera wyłącznie rzeczy litewskie.

Karta 1. Prawa ziemskie pisane y dane wielkiemu xiąstwu litewskiemu, ruskiemu.. i t. d.—Jest to spis artykułów statutu Litewskiego z r. 1529 w polskim przekładzie, znanym w tekście nieco odmiennym z rękopisu Biblioteki Krasieńskich, wydanym przez Działyńskiego («Zbiór praw litewskich»).

K. 2. Signatura A., dalszy ciąg rejestru, u góry nieco uszkodzony napis pierwszego właściciela rękopisu: sum R. dni Josephi... Vilnen. PPTi Scarbimiriensis. Curati in Vitebsko 1551. W tymże spisie rzeczy jest rejestr kroniki i kroniczki litewskiej.

K. 17. Sign. C. Articuli dane wielkiemu xiąstwu litewskiemu przez najasniejszego krola polskiego Kazimierza.

Jest to polski przywilej Kazimierza Jagiellończyka, drukowany w tekście ruskim przez Działyńskiego w «Zbiorze praw» i w Aktach Zapadnoj Rossii» w t. I; w łacińskim przekładzie u Działyńskiego, Rzyszczewskiego («Codex dipl. Pol., I) i ostatnio przez Lewickiego («Monumenta medii aevi», t. XIV). Polski przekład nieznany. Ma on tak samo, jak inne teksty, datę mylną roku 1457, poprawioną przez Caro («Geschichte Polens», IV, 378) na 1447.

K. 22. Pochwała krola polskiego Zigmunta... przez Wojciecha Gasztołda... Teksty ruski i łaciński drukował Działyński («Zbiór praw», str. 92). Jest to tekst polski. Stąd rozpoczyna się stara paginacja.

K. 24. Polski przekład Statutu Litewskiego z r. 1529 w tekście nieco odmiennym od drukowanego przez Działyńskiego podług rękopisu Biblioteki Krasieńskich («Zbiór Praw», 143—394). Ostatnia karta liczbowana ma paginację 116, potem karty nie mają dawnej numeracji. Przy końcu Statutu dopisek łaciński: finis huius operis atque iuris anno domini millesimo quingentesimo 50.

Datę tę musimy przyjąć za datę przepisania rękopisu.

Następna karta nieliczbowana. Sign. T. Brzeskie artievli które są vchwalone na seimie Brzeszkim miesiąca augusta lata bożego narodzenia 1544. Polski przekład artykułów, drukowanych przez Działyńskiego («Zbiór Praw», 397 i nast.).

str. 263 sign. v—do Aa—Kronika.

Po kronice Kroniczka.

Sign. Bb—Krola i wielkiego xiędza litewskiego Zigmunta przywilei dan wszystkim zidom. Polskie tłumaczenie przywileju z r. 1507, drukowanego u Działyńskiego («Zbiór Praw», 102—109). Kart 6^{1/2}. Na tem się kończy część pierwsza rękopisu. Część druga papier cieńszy, znak wodny—ryba. Zawiera: Spisanie powiatów i granic w r. 1624; O indyktach od r. 1498—1557; jedna karta z dopiskiem: rokosz był w 1607. Dalej: O krewności przyrodzonej, z łacińskiego na polski przełożony Jana Cervusa Tucholczyka—1542.

Część trzecia. Papier grubszy od poprzednich części, znak wodny—dzik, odmienny od części pierwszej. Zawiera: Sprawa Wielkiego kniazia Moskiewskiego roku 1571. kart 20; następnie zapiski rodzinne — Bieniasza Krywca Zdanowicza — urodziłem się marca 11

w Moskwie, z tendencjami moskiewskimi: «нареченъ бысть Олгердъ во святомъ крещеніи именемъ Александръ... Яковъ же сынъ Олгердовъ впаде в латынскую прелѣсть; Ягайло... бысть совѣтникъ и другъ безбожному Мамаю»... Kończy się wyliczeniem synów Olgierda.

19. W rękopisie Biblioteki Publicznej z roku 1428 (t. I, 426) bardzo ciekawy ustęp, zawierający *pochwałę* Witolda, napisany w Smoleńsku, wydany przez prof. A. Sobolewskiego.

20. Przekład polski w rękopisie z r. 1550 w bibliotece *Chomińskich* w Olszewie, który obecnie przedrukujemy i dajemy poniżej opis szczegółowy rękopisu. Układem najwięcej zbliża się do kod. Rumiancowa, czasem powstania wyprzedza wszystkie inne kodeksy tej grupy.

III. Grupa trzecia. 21. Kodeks *Bychowca* (Bych.)—wydany przez Narbutta («Pomniki do dziejów litewskich». Wilno, 1846), dotąd jest jedynym rękopisem, znanym z tej grupy. Strykowski posiadał drugi rękopis z Biblioteki książąt Zasławskich. Kodeks ten różni się znacznie układem swym od wszystkich poprzednich. Dzieje bajeczne od Palemona powtarza, ale początek prowadzi od Atylli. Ma obszerną opowieść o Mendogu, którą powtarza z latopisu wołyńskiego. Zawiera wiele szczegółów, nieznanych z innych kodeksów.

Kodeks Olszewski Chomińskich—rękopis papierowy—F^o, 20 ctm. na 30 cmt., oprawny w karton, pisany w r. 1550 czarnym atramentem, z inicjałami i tytułami kolorowanymi. Papier w części głównej ma znak wodny—dzika, w postaci nieznanej (Por. «Лихачевъ. Палеографическое значение бумажныхъ водяныхъ знаковъ. СПб.»). Zawiera wyłącznie rzeczy litewskie.

Karta 1. Prawa ziemskie pisane y dane wielkiemu xięstwu litewskiemu, ruskiemu.. i t. d.—Jest to spis artykułów statutu Litewskiego z r. 1529 w polskim przekładzie, znanym w tekście nieco odmiennym z rękopisu Biblioteki Krasińskich, wydanym przez Działyńskiego («Zbiór praw litewskich»).

K. 2. Signatura A., dalszy ciąg rejestru, u góry nieco uszkodzony napis pierwszego właściciela rękopisu: sum R. dni Josephi... Vilnen. PPTi Scarbimiriensis. Curati in Vitebsko 1551. W tymże spisie rzeczy jest rejestr kroniki i kroniczki litewskiej.

K. 17. Sign. C. Articuli dane wielkiemu xięstwu litewskiemu przez najasniejszego krola polskiego Kazimierza.

Jest to polski przywilej Kazimierza Jagiellończyka, drukowany w tekście ruskim przez Działyńskiego w «Zbiorze praw» i w Aktach Zapadnoj Rossii w t. I; w łacińskim przekładzie u Działyńskiego, Rzysszczewskiego («Codex dipl. Pol., I) i ostatnio przez Lewickiego («Monumenta medii aevi», t. XIV). Polski przekład nieznany. Ma on tak samo, jak inne teksty, datę mylną roku 1457, poprawioną przez Caro («Geschichte Polens», IV, 378) na 1447.

K. 22. Pochwała krola polskiego Zigmunta... przez Wojciecha Gasztołda... Teksty ruski i łaciński drukował Działyński («Zbiór praw», str. 92). Jest to tekst polski. Stąd rozpoczyna się stara paginacja.

K. 24. Polski przekład Statutu Litewskiego z r. 1529 w tekście nieco odmiennym od drukowanego przez Działyńskiego podług rękopisu Biblioteki Krasińskich («Zbiór Praw», 143—394). Ostatnia karta liczbowana ma paginację 116, potem karty nie mają dawnej numeracji. Przy końcu Statutu dopisek łaciński: finis huius operis atque iuris anno domini milesimo quingentesimo 50.

Datę tę musimy przyjąć za datę przepisania rękopisu.

Następna karta nieliczbowana. Sign. T. Brzeskie articvli które są vchwalone na seimie Brzeszkim miesiąca augusta lata bożego narodzenia 1544. Polski przekład artykułów, drukowanych przez Działyńskiego («Zbiór Praw», 397 i nast.).

str. 263 sign. v—do Aa—Kronika.

Po kronice Kroniczka.

Sign. Bb—Krola i wielkiego xiędza litewskiego Zigmunta privilegei dan wszystkim zidom. Polskie tłumaczenie przywileju z r. 1507, drukowanego u Działyńskiego («Zbiór Praw», 102—109). Kart 6^{1/2}. Na tem się kończy część pierwsza rękopisu. Część druga papier cieńszy, znak wodny—ryba. Zawiera: Spisanie powiatów i granic w r. 1624; O indyktach od r. 1498—1557; jedna karta z dopiskiem: rokosz był w 1607. Dalej: O krewności przyrodzonej, z łacińskiego na polski przełożony Jana Cervusa Tucholczyka—1542.

Część trzecia. Papier grubszy od poprzednich części, znak wodny—dzik, odmienny od części pierwszej. Zawiera: Sprawa Wielkiego kniazia Moskiewskiego roku 1571. kart 20; następnie zapiski rodzinne — Bieniasza Krywca Zdanowicza — urodziłem się marca 11

roku 1548... zostałem podwojewódzim 1615. Ostatnia jego zapiska r. 1620. Tego roku ffebralia 16 dnia Halesia szła za mąż za Olbrichta Młodeczkiego. Na oprawie nadpis: Z ksiąg Krzysztopha Dobkiewicza Łowczego Województwa Wileńskiego. Obecnie rękopis ten jest własnością p. Aleksandra Chomińskiego w Olszewie, w powiecie święciańskim. Podług tradycji domowej należał on już do *stryja* brata *pra-pra* dziada obecnego właściciela, ostatniego wojewody Mściławskiego Franciszka-Ksawerego Chomińskiego, zmarłego w r. 1809. Franciszek-Ksawery Chomiński znany działacz społeczny ostatnich czasów Rzeczypospolitej. Jego mowy wydane były u Dufoura w r. 1784. Za czasów Pawła I odsiadywał w twierdzy Petropawłowskiej i tam przetłómaczył Fedrę Rasyna, Georgiki i Ody Delille'a. Przekłady te wydane były po jego śmierci w r. 1818, a Fedra była grana w r. 1807 w teatrze narodowym wileńskim.

Przedruk Kroniki Litewskiej dokonany jest z zachowaniem ścisłym pisowni oryginału. Skrócenia są rozwiązane i podane kursywą. Kursywą również oznaczone są wyrazy, napisane pomiędzy wierszami. Noty podają warjanty z rękopisów ruskich, a w dodatkach podano kilka ustępów z oryginałów ruskich.

Stanisław Ptaszycki.

Petersburg, w grudniu 1906.

Wielkiego Xięstwa Litewskiego i Żmodskiego Kronika ¹. Str. 263

1. Z ² narodzenia sina Bożego od Ducha świętego stało się z błogosławienstwa ³ dziewice panni ⁴ Mariey s początku stworzenia świata Bożego ⁵ lata pięć tysi⁶ć, pięć set dwadzieścia i sześć 5526. iednego czassu państwo Rzimskie bilo pot cesarzem Augustem ktori nie tilko iednemu Rzimv ale i wszitkiemv swiatu panoval iakosz vissey pisano ⁶ czassu cesarstwa Augustovego gdi ⁷ sin Boży narodzil. a czassu Tiberya cesarza wtorego po Augustie na krziżv volną męka przyał dla zbawienia i odkupienia rodu czlowieczego || za ktoregosz Tiberiussa wszitki 264 rzeczy i prorostwa popelniwssi. powstawssi ⁸ s martwi (sic!) i wstąpił do Boga ⁹ i siadł na prawici Boga oycza. skąd dnia sądnego ma przidz sądzie živich i martwich i oddać każdemv vedla zaslugi iego. i po smierci Tiberiussa cesarza bil cesarzem Agyus ¹⁰. a po Agiussie. Klaudius a po Klaudiusie kroleval sin iego Neron. ktori Nero bil pan okrutni. a nevstaviczni ¹¹ matką swą i doctora swego navissego Senecą przes żadney przycziny ku smierci pripravil i na kilkokroć miasto Rzimskie kazal zapalivać ani dla czego inssego iedno dla tego zebi się themu dzivoval a pocieszenie s tego ¹² miał. xiążatom i panom Rzimskiem sliachcie i wszitkiemv pospolstuu krziwdi i vciski wielkie czynil dla czegosz kazdi poddani iego i dla wielkiego okrucienstwa i niewstavicznosci iego nie bil nigd pevien ani przespieczten imienia abo skarbow ale i zdrovja swego. a tak kazdi ¹³ opuszczaić imienia i skarbi vciekali do rozmagitich ziem nasladuiąc spraviedliuosci ¹⁴ w pokoiv. gdzie iedno xiąże Rzimskie imieniem Palemon ktori bil cesarzu Neronv krewni zebrał się z żoną i z dzieczmi swoiemi ¹⁵ i s skarbi s ktorim. pięcz seth sliachti z żonami i z dziatkami i z wielkimi silami s sobą wzię-

wssi iednego astronoma ¹⁶, szli w korabiach morzem ¹⁷ gdziebi sobie
nalezli ziemią mieszcze slusne gdziebi się mieli posadowić a miąszkac s
pokoim a s niemi ¹⁸ sliachti bilo czteri rodzaie navisse imieniem s
265 Kitaurus ¹⁹, s Kolumnus. || a tak oni niemali czasz po morzu chodząc
przyszli Miedziemskiego morza i poszli ²⁰ do rzeki do Szuma i tą
rzeką Szumą veszli w morze oceęan i morzem oceęanem doszli do vseya
gdzie rzeka Niemien wpada w morze oceęan. potim poszli rzeką Niem-
nem w vierzh asz w morze nazwane Male. ktore się naziva morze
Niemnove. a dla tey przyczini to morze Niemnove naziva się isz w to
morze Niemien wpada a ²¹ dwanasciema vscia a kózde się zovie imie-
niem osobnim miedzi ktoremi dwanascie vseiami iedno się zovie vscie
imieniem Kilya i poszli tim vsciem w vierzh ²² czalego Niemna gdzie
on sam w iednim miesczv cieczy w vierzh Niemna i poszli ²³ do rzeki
Dubissi gdziesz wszedssi w tą rzeką Dubissą nad nią nalezli gori viso-
kie i na onich gorach ²⁴ rownini wielkie i dąbrovi roskossne i
rosmaytemi okwitosciami napelnione a zvierząd roznych w rodzaiv. to
iest napiervey turow. ząbrow. losy. ieleni. sarn. rissi. kunič. bialek.
gronostaiov i inich rosmaitich rodzaiov. i tu tesz w rzekach wielka
okwitosć rib niepospolitich isz nietilko tich rib ktore się w tych rzekach
plodzą ale mnostwo rib rosmaytich i dziwnich przychodzi z morza ²⁵ za
tą przycziną isz niedaleko vscie Niemnove gdzie Niemien w morze
wpadiva nad ktoremi rzekami nad ²⁶ Dubissą i nad Niemnem i nad
nią ²⁷ rotam się posiedlili i poczali się rozimnozivać a ono miąszkanie
nat themi rzekami barzo się im spodobalo i nazvaly tą ziemią Zmodz.

266

|| 2. O xiążeciv Palemonie. i o iego trzech sinyeh.

Kxiądz Palemon vrodzil trzech synow: starssi Bork. drugi Kunas
trzeci Spera. starssi sin Bork vczinil zamek na rzece Iurze i zložono
imią tego xiążacia pospolu z rzeką isz ²⁸ imią rzece Iura a xiążeciv
Bork i nazval ten zamek Iurbork. a zrzedni sin Kunas prziszedl na
vscie rzeki Nieviezi gdzie ona wpadiva w Niemien a tam vczinil zamek
i nazval go imieniem swoym Kunaszew a trzeci sin Spera szedl daley
w puszcą po wschodu sloneza i przeszedwssi rzeką Nievieżą i rzeką
Świętą a trzecią rzeką Czirvinta ²⁹ nalasl iezioro. lukali ³⁰ i rosmay-
tem drzevem okraszone gdziesz to ³¹ zlvbivssi sobie nat tim ieziorom
posiedlil się i tho ieziora (sic!) nazval imieniem swoym Spera i pano-
val wiele lath i bil ³² barzo laskaw na poddane swoje.

potim vmarl bes plodu i poddani iego milviacz ³³ vedla Rzimskiego
obiczaya vczinili balvan (sic!) i nazvali Sperą na pamieć iego. potim
ony lvdzy miąszkaiacz okolo iego poczeli iemv offiari czinicz i za boga
iego miecz. a potim gdi ten balvan (sic!) skazil się i ony tho iezioro
y mieszcze chwalili i mieli za boga a po nym miedzi sobą pana ni
mieli i miąszkali bes pana.

3. O xiążeciv Borku i o bracie iego Kunasie ³³.

|| Po malich czasiech vmrze brat iego ktori miąszkal na Iurborku 267
ni maiacz dzieci i brat iego Kunas vezmie i tą część iego brata swego
Borka i zamek Iurbork i w tei części iego będzie panoval i ono xiąże
Kunas miał duu sinu iednego Kiernussa a drugiego Kimbuta i panuiacz
iemv w ziemi Zmodskiej poczał się mnożyć i rosszerzać i vychodzić na
rzeka Vielyą ³⁴ ziemie Zavielskie i przeszedwssi rzeką Świętą i nalasl
miesce wielmi piękne i spodobalo się iemv to miesce barzo i on tam po-
siedlil sina ³⁵ swego Kiernussa i nalazlo (sic!) się ³⁶ tho mieszcze
po Kiernusie Kiernovo. a potim Kunas vmrze po nim sin iego Kiernus
pocznie panovacz na wszitkiey ziemi Zavielyskiej po graniczą Lathiolską
i po Zavielysky Braslaw. asz po Dzwina rzeką. a brat iego Kimbut
na Iurborku i na Kunasovie i na wszitkiey ziemi Zmodskiej. a w ten czas ³⁷
Kiernus panoval a lvd iego za Vielyą osiedli i graval na trąbach dubasnich. y
nazval ten Kiernus brzeg swim iazikiem wlasnim po lacinie ³⁸ littus
gdzie to iego lvdzie mnożą się i trąbi czo na nich igrayą tubą i dal
imią tim lvdzią swim iazikiem po lacinie zložiwssi brzeg s trąbą
littus tuba ³⁹ a prosci lvdzie nie vmieli zvać po lacinie i poczali zvać
prosto Litwa i od tego czasv poczali się zvać panstwo Litewskie ⁴⁰ i
Zmodskie i mnożyć od xiążat wielkich. Kiernus panoval na Litwie a
xiądz Kimbut na Zmodzi i niemali czasz panovali i zili miedzi sobą
w pokoiv a xiądz Kiernus ni miał sinow || tilko iedną doczką imieniem 268
Poiątą i będąc on w starosci swey niechząc panstwa swego od doczki
swoiey oddalicz i przyał do niey zięciem sobie ⁴¹ vczinil s Kitaurussa
imieniem swim Kirussa sina Dovspankow z Dzievialtova a sam vmrze a
po nim pocznie xiążć na ziemi Litewskiej ten zięć iego s Kitavrus
Kirus. i Kimbut panuiaci na Zmodzi vmrze i sina swego Montvila
zostavil na xiąstwie Zmodskim i Montvil wiele lat pańoval na Zmodzi
i miał duu sinow ⁴² iednego mianovano Erdwil a drugi Krimunt.

4. O xiażeciv ⁴⁸ Monthwile Kimbutovim sinye.

Cassu panowania Montwilovego powstał czar Batyey i szedł na Ruską ziemią i wszitką ziemią Ruską zwoioval i xiażath Ruskich wiele poscinal a inssich w polon poviodl i stolecz wszitkiey Ruskiey ziemi i zamek Kyow spalil i pusti vczynil. a xiaźdz wielki Kyowski ⁴⁴ z moci iego zbiegl s Kyova na zamek Czernichow i potim dovedzial się i ⁴⁵ zamek Kyow spalon i wszitka ziemia Ruska spustossona i lvdzie miąszkali bes pana i zovią się Druczanie i on sebravssi się z lvdzmi i szedł ku Odruczku ⁴⁶ i ziemią Odruczką posiadł i zamek Druczk zarąbil i nazwał się wielkim xiażaćiem Druczkim. a w ten czas dovedzial wielki xiaźdz Montwil. Zmodską ⁴⁷ i Ruską ziemią spustoszoną i ²⁶⁹ xiaźdz Ruski rozegnął. i on dawssi || voysko sinu swemu Erdwily ⁴⁸ i poslal s nim panow swoich radnich. napiervey s Kolumnow Kumpia. drugiego z Arsusinow Iuliana ⁴⁹. a trzeciego z Rosz Gravssa. i zaszi za rzeką Niemien i nalezli ve czterech milach od rzeki Niemna gorą piąkną i spodobalo się ym i vczynili na niey zamek i nazvali go Nouogrodek i vczynil sobie xiaźdz wielki stolecz w nim i nazwał się wielkim xieǳem Nouogrodskim i szedvssi z Nouogrodka i potim szedł zarąbil zamek Grodno i szedł do Brzescia i nalasl Brzescie. Drogiczin. Mielnik od Batya spustoszeni i skazoni a on thi zamki zarąbil i poczał na nich panovać. i potim vmrze xiaźdz wielki Montwil Zmodsky a po nim siadł na wielkim xiaǳwie Zmodskim Vikinth. a drugi starssi sin iego Erdivil i pocznie panovać na Nouogrodku i na tich vissey rzeczonych zamkach i podaval panom swim ktorzi s niem viszli ostrovi i puszcze dal Kumpiv ⁵⁰ cstrom okolo rzeki Oszmiani ktori teras zovie się Oszmiana i wszitky przisluchaiące ku Oszmianie czo teras xiaża i panovie w poviecie Oszmianskim trzimayą a Eykszevi dal ostrow ktori po nim nazvan iest Eyksziski i wszitki przisluchaiące w poviecie Eykssiskiem a Grauzv dal ostrow ktori iego imieniem nazvan Grauziski i s Kumpia ⁵⁵ narodzil się Gastolt a z Eykssa narodzil się Dovoyno a z Grauza narodzil się Montwid ⁵⁶ i wrocil się nazad ⁵⁷.

5. O xiażeciv Vikincie i Erdwile ⁵⁸.

²⁷⁰ || Panuiący wielkiemu xiaǳv Vikintv ⁵⁹ w Zmodskiey ziemi a Erdwily ⁶⁰ w Nouogrodku i w tich vissey rzeczonych zamkach i zatim vmrze xiaźdz wielki Vikint i po nim pocznie panovacz Živimbuth ⁶¹ xiaźdz Li-

tewski. obiema thimy xiaǳwi Litwą i Zmodzą Erdivil na Nouogrodku na wszitkich tich vissei rzeczonych zamkach ⁶² i wiele lat panovavssi Erdivil na tich zamkach vmrze a po nim pocznie panovać sin iego Michailo ⁶³.

6. O xiażeciv wielkim Michaile ⁶⁴.

Po smierci oicza swego xiaźdz wielki Michal ⁶⁵ zebrawssi voysko swe i szedł na zamek Poloczck. lvdzie Poloczanie ktorzi wieczni ⁶⁶ czas zili iak Wielki Nouogrod i Pskov napiervey przyszli kv hrodv ich rzeczonemu Horodzieć. y muże Poloczanie huphi swemi potkali ich pot Horodcem i wielki boy medzi sobą czynili i pomoże Bog wielkiemu xieǳu Michailv i pobil muże Poloczani na glova i zamki ich popalil Horodzieć i horod Poloczck vezmie. i ostal wielkim xiaǳem Poloczkim. i będąc iemv wielkim xieǳem Novogrodskim i Poloczkim i panoval wiele lat y vmrze i ostavil duu sinow ⁶⁷ po sobie. iednego Skirmunta a drugiego Kinvila. i Skirmont pocznie panovać na Nouogrodku a Kinvil na Poloczku i poimie Kinvil doczką v wielkiego xieǳa Twirskiego v Borisa imieniem || Marya dla ktorey okrcil się w Ruską ²⁷¹ viarą i dali imię iemv Boris ⁶⁸. i ten Kinvil rzeczoni Boris vczynil zamek na imię swe ⁶⁹ a zval go Borisow i będąc mu Rusinem bil barzo nabozni. vczynil cerkyew kamienną w Poloczkv świętego Zophiego ⁷⁰ a drugą świętego Spassa ⁷¹ w vierzech rzeki Poloti od zamku w pol mile. trzecią cerkiew monaster na Bielczici świętego Borissa i Hleba panuiący iemv w Poloczkv bil laskaw na poddanich swich i dal im poddanim swim volność wieczną ⁷² mieć w zvoni ⁷³ zwoniez po temu się spravovać iako w Wielkim Nouogrodzie i Pskovie. czo xiaźdz Boris miał s tą żoną sina ⁷⁴ Rochovoloda nazvanego Vasila po nim pocznie panovacz sin iego Vasil w Poloczkv a sam vmrze a xiaźdz wielki Vasiley mia (sic!) sina Gleba na Poloczkv i doczką Paraskovieią i ta doczka Paraskovieia obieczala dzievictwo swoje zachovać w czalosci do života swiego i pospieszila ⁷⁵ się w cernce w monaster świętego Spasa nat Polotą rzeką i miąszkala tam siedm lat sluząc Bogu i ksiągi pisać na cerkiew. a potim się sebrala ⁷⁶ do Rzima i w Rzimie miąszkaiąc Bogu sluszila pilnie i miąszkala kilka lat i okrcila ⁷⁷ się którą nazvano święta Praxedis a po Rusku. Paraskovieya. ktorey w Rzimie i koscioł zbudovan na imie iey świętey i tamże ią položili. i brat iey xiaźdz Hleb ⁷⁸ w mlodich leciech pano-

vawssi w Poloczku niewiele lat vmrze i polożon bil v świętego Zo-
272 phiego w Poloczku z oycem swim w grobie iednim ||. i Poloczanie po-
czali się po temu spravować iak w Wielkim Nouogrodzie i ve Pskovie
a pana nat sobą ni mieli i wrocil 79 się na wspanak.

7. O xiażeciv Skirmuncye 80.

Skirmuntu panuiaći na Nouogrodzie i xiażdz Mscislaw Luczki i Pin-
ski pocznie valką s xiażdzem Skirmuntem cheząc go vipędzić z oy-
czizni swej z Brzescia. z Mielnika z Grodna i z Nouogrodka. i Skirmunt
posle poslow swoich do wielkiego xiażdza Litewskiego ktori viszedl s
Kitaurussa do Żivimbuda prosząc go abi mu dal pomoc naprzeciwo
Rusi. i xiażdz wielki Litewski Żivimbut posle mu na pomoc sina swego
starszego Kukovoyta. ze wszitkimi silami Litewskimi 81 i Zmod-
skimi. i poydzie xiaże wielkie Skirmont s Kukovoi-
tem i ze wszitkimi silami naprzeciwo Mscislava xiaża Lucz-
kiego i Piskiego. i na tey stronie rzeki Iaseldi porazil xiażdz Skirmont
xiażdza Luczkiego i Piskiego 82 i wszitką radą iego Ruską. iedno xiażdz
Mscislaw w malej družinie lvdzi 83 sam wbiegl w zamek Luczko. a
xiażdz wielki Skirmont wziął zamek Pisko i zamek Turow. i wsląkwssi 84
Rus z wielkim placzem isz tak wszitei są okrutnie pobiezi od besvier-
ney Litwi. i xiażdz wielki Skirmont sina wielkiego xiażdza Litewskiego
Żivimbuda Kukovoita czestovawssi i obdarovawssi niezliczona wielkoscia
darow zlota zrebra i richlemi 85 konmi odpuscil poczeivie do oycza iego
273 wielkiego xiażdza Żivimbuda 86 || i malo przy oyczv pomiaszkawssi. po-
tym wielki xiażdz Litewski i Zmodski vmrze Żivimbuth. a sin iego Ku-
kovoit siadl na wielkim xiaństwie Litewskim i Zmodskim.

8. O czaru Zavolskim Boloklove 87.

Bedąc na ten czas czarem Zavolskim imieniem czar 88 Boloklai
i przislal poslow swich do wielkiego xiażdza Skirmunta 89 bi mu dochodj iego
daval i bachmati 90 iego choval po tem zamkom po temus iako s tich zam-
kow vychadzivali za przotkow iego xiażat Ruskich. i xiażdz wielki Skirmont
nie chcial się pot to poddać i tim poslom iego. nosi. gąbi. vssi kazal
poobrzezivać i do niego odpuscil. i ten czar na latho sebravssi się z
wielkimi silami i ordami Tatarskimi i szedl na Ruską ziemią i wiele
zlego na Ruskiej ziemi poczinil a xiażdz wielki Skirmont zebravssi

wszitko voysko swoje i potkal iego na granici swej w Koydanovie i
porazil tego czara i wszitką rotą 91 Tatarską pobil i samego czara
vbil i zwiciastwem wielkim szedl na Ruską ziemią i wziął zamek Mo-
zir Czernichow. Starodup. Koraczew. i po wszitkimi 92 w czalosci zvi-
ciastwo odzierzawssi wrocil się nazad. i miał xiażdz wielki Skirmont
sinow trzech. starssi Tronat. drugi Lvbiort trzeci Pisimont.

9. O trzech sinyech Skirmontovych 93.

Kxiażdz wielki Skirmont w wielkoy 94 starosci swej vmrze. sin iego 274
siażdze Lvbiort na Koraczewie. i nazval się. xiażdzem Koraczewskim. a
a Pisimont na Turowie a Tronath na Nouogrodzie i panovali na tich
zatkach wiele lath i wrocil się nazad 94.

10. O matce Kukovoitovei. i o samem Kukovoycie.

V tich 95 leciech matka Kukovoytova xiażdza wielkiego Żivimbuda
vmrze Poyata w wielkoy starosci swej. a xiażdz wielki Kukovoith mi-
lując matką swą i vczynil balvana na obras iey cziniaćz pamiatką 96
i postavil tego balvana imieniem matki swoiey Poyati visszei ieziora
Żosli. ktori obras chwalili i za boga mieli tą Poyatą 97. i potim
ten balvan zgnil i na tim miesczv lippí virosli i thi lipi chwalili i za boga
ich mieli na imie they Poyati asz i do tego 98 dnia. zatim xiażdz wielki
Litewski i Zmodski w wielkoy spraviedlivosci 99 mającz pod-
danich swych miluyacz i sam Kukovoyth vmrze i zostavil po sobie
sina na wielkim xiaństwie Litewskim i Zmodskim 100 Vtenusa. ktori sin
milvacz oycza swego Kukovoyta i vczynil balvana na pamiacz oycza swego
i postavil go na gorze iedney nad rzeką Świętą niedaleko Dzievialtova
ktoregosz chwalili. i za boga iego 101 mieli. a potim ten balvan zgnil i
tam gay virosil i lvdzie ten 102 chwalili i nazvali go imieniem pana
swego Kukovoytem.

O czaru Kvrdasie Zavolskim.

11. || O 103 wielkim Czaru Kurdasie Zavolskim Tatarskim 104.

275

Tronat panuiaći na Nouogrodzie w ten czas czar Zavolski Kurdas
powstal. i z wielkimi silami Tatarskimi na Ruską ziemi (sic!). i

xiądz Tronata sebral się z bracią swą z xiądzem Pisimontem Turowskim. a s xiądzem Lvbiortem Koraczewskim i ze wszitkimi silamy i k temu obeslal się s xiażati Ruskimi. z xiądzem ¹⁰⁵ Siemionem. a z xiadem (sic!) Daudem Mscislavskim i Swiatoslavem Kyewskym i sokopiwssi ¹⁰⁶ się z iednego szli przeciwko czara Kurdassa i wszitkiey roti ¹⁰⁷ iego Zavolskei i potkali się s nim za Możirem na rzece Okuniewiczzi i vderzili vphami miedzi sobą i vczinili boy lvd ¹⁰⁸ od porankv asz do wieczora. i pomoże Bog wielkiemu xiędzu Tronacie i xiądom Ruskim isz czara Kurdassa i wszitko voysko na głową pobili ledwie sam czar w maley drużynie vciekl. i w tim boiv duuh bratow vbili. xiędza Pisimonta Turowskiego a xiędza Lubiora Koraczewskiego. xiędza Siemiona sina Druczkiego Michaila xiędza Daudovego sina Luczkiego Andrzeja i inich boyar wiele vbili. i xiądz wielki Tronath zviciastvo otrzymawssi i dobitku wielkiego. zlota i zrebra. kamienia. perel. szat dobrich ¹⁰⁹ nabrawssi wrocil się nazad. a xiądz ¹¹⁰ Ruski także do swego odeidzie. panuiący xiądu Tronatu nie malo lath vmrze i ostavi ¹¹¹ sina s wego ¹¹² po sobie na wielkim xiąstwie Nouogrodskim Okimonta ¹¹³.
 276 i Okimont niemalo || panovawssi vmrze i pozostavi po sobie syna Rinkolta na wielkim xiąstwie Nouogrodskim i panuiąc Rinkoltu niemalo lat w Nouogrodku i na wielv zamkach Ruskich. i vczinią zmovą miedzi sobą xiażata Ruskie począc valką przeciw wielkiego xiędza Rinkolta chcąc go zegnac z oycziżni swoiey z zamkow Ruskich. napiervey Swiatoslav Kyewski. a Lew Wlodimirski i Dmitr Druczki zebrawssi się trzemi vphami swemi i poszli przeciw wielkiego xiędza Rinkolta i wzięli czy Rusci xiażata Tatar na pomoez sobie od czara Zavolskiego na ¹¹⁴ kilka tisiacz Tatar i xiądz wielki Rinkolt potkal ich na rzece Niemnie na Mohilney i vczinil s niemi boy wielki i bili się miedzi sobą wielmi mocno począcvssz z rania asz do wieczora samego. i pomoże Bog wielkiemu xiędzu Rinkoltu isz xiażat Ruskich i wszitką pomoć ich i orda Tatarską na głową porazil i sam swiciastvo odzierzawssi z wielkim veselim i dobitkiem zlota i zrebra i skarbow wrocil się nazad ¹¹⁵ i szedl do Nouogrodka i rozniemoże się i vmrze bes plodv tv się dokonat plod xiażacia Palemona Rzimskiego a drudzi poviedaią iakobi ten Rinkolt przisedvssi z onego poboiv do Nouogrodka i bil w Nouogrodku i vrobil ¹¹⁶ sinow trzech i zostavi po sobie na wielkim panstwie Nouogrodskim i Ruskim ¹¹⁷ Voyszvilk a sam vmrze ino o thim Voyszvilkv daley nie pisse temu ¹¹⁸ koniec.

12. O xiażaciv Litewskim || Swintoroze sinie Vtenovem.

277

Po smierci Rinkoltovei. panovie ¹¹⁹ żaluiąc pana swego przyrodzonego i wzięli sobie hospodarem wielkiego xiędza Litewskiego i Zmodskiego sina Vtenussovego s Kitaurussa Swintoroza. i malo panovawssi Swintoroza na Nouogrodku i na Ruskich zamkach. i ociecz iego xiądz wielki Litewski i Zmodski vmrze Vtenus i sin iego Swintorog po smierci oycza swego pocznie panovacz na wielkim xiąstwie Litewskim Zmodskim. Nouogrodskim. i Ruskim i vrodzi Swintorog sina Skirmunta i obierze sobie wielki xiądz Swintorog mieszcze na pusci barzo czudne podle rzeki Vielyey gdzie rzeka Vilna wpada w Vielyą. i prosil sina swego Skirmunta. a ¹²⁰ na tim mieszczyw bylo zglicze vcziniono gdzieby go vmarlego spalono. i prikazal sinv swemu abi go po smierci na tim mieszczyw. gdzieby go szegl ²²¹. wszitkich xiażat Litewskih i znamienitich boyar. palono bilo ażeby nigdzie indziej ciała vmarlich nie bili zszone ¹²² tilko tam. bo i przettim żegali ciała vmarlich na tim mieszczyw ktori gdzie vmrze i prikazavssi ti slova sinu svoiemv Skirmuntv wielki xiądz Swintorog i vmrze.

13. O wielkim xiedzv Litewskym Skirmuncye.

Wielki xiądz Skirmunt zostal po oyczv || swim na wielkim xiąstwie ²⁷⁸ Litewskim. Zmodskim i Ruskim i podlug oycza swego prikazania na tim mieszczyw na vsele ¹²³ rzeki Vilni gdzie w Vielyą wpadiva vczinil zhlicze. tamże żzgl ¹²⁴ oycza swego. i konia iego na ktorim iezdzival ¹²⁵ i szathą iego koja noszival i ¹²⁶ milosnika iego na ktorego on bil laskaw. sokola i charta iego żzgl. i od tich czasow xiaża wielci Litewsci i boyare ciała ich tam palili. a dla tego to mieszcze od tich czasow przezvno Swintoroga na ymie tego wielkiego xiedza. a kiedi ktorego wielkiego xiędza Litewskiego abo pana spalono ciała ich tegdi kladli przy nich pasnokti risie abo niedzwiedzie dla tego isz viarą tą mieli isz sądni dzien miał bić i tam ¹²⁷ znamionovali sobie isz bi Bog miał przidz i ¹²⁸ siedzieć na gorze visokiey i sądzić zivich i martwich na koja gorą będzie trudno wnieć krom tich pasnoktow risich abo niedzwiedzich i dla tego ti pasnokti kladly vedla ich na ktorich mieli na tą gorą lesć i na sąd do boga idz a tak aczkolvie poganie bili. a wżdi sobie znamionovaly w boga iednego vierzali isz sądni dzien miał przid (sic!) i vierzili zmartwiwstacz iednego boga ktori ma przidz sądzic zivich i martwich.

14. O mężach Latholskich iako prziszly w Żmodz.

279 I panuści wielkiemu xiędz Skirmuntu || zebrali się muze Lathola, ktorzi siedzieli nat brzegiem morskim oceanem morzem i szli w ziemią Zmodską i szkodi wielkie poczynili i krwie rozlanie i lvdzi Zmodskich od nich wiele sginęło. i xiądz Skirmunt zebrał się s silami swemi i poydzie na nich w ziemią ich samich i ich poscinał i inssich w polon¹²⁹ viviodł i ziemią ich pustą vczinil i w ten czas po vigechaniv xiędza wielkiego Skirmunta z ziemi Latholskiej. prziszli Niemci z za morza do tej ziemi Latholskiej i tą ziemią osiedli i pany Latholskimi zostali i nazwali się Ifflanti. a potim wielki xiądz Skirmunt zostavi duu sinow Trabussa a Kolikina i Trabvsz pocznie panować w ziemi Zmodskiej¹³⁰. Litewskiej i Ruskiej i panoval wiele lat i vmrze. i pocznie panować po nim sin iego Roman. po malim czasie vmrze xiądz wielki Zmodski Trabus stry xiędza Romanow i¹³¹ pocznie panować xiądz wielki Roman na ziemi. Zmodskiej. Litewskiej i Ruskiej. i Roman vrodzil pięć sinow. starssi Narimonth. drugi Domonth. trzeci Olsza. czwarty Giedrus. piąti Troidzien.

15. O piacy sinieh Romanovih.

Po smierci wielkiego xiędza Romana pocznie panować sin iego starssi Narimont i vczinil zamek Kiernou i zniósł z Nouogrodka stolec do Kiernova i poczał panować. i nazowie się wielkim xiędzem²⁸⁰ Litewskim || Nouogrodskim i Zmodskim. i brat iego Domonth siądzie na oycziznie swojej na Veianie i nazowie się xiędzem Veianskim a trzeci brat iego Giedrus¹³² zarąbil zamek. i nazowie go imieniem swim Giedrocie. i przezowie się xiędzem Giedroczkim. a czwarty brat iego Olssa przeszedł rzeką Velyą i naszedł górą krasną między gorami nat rzeką Vilną w mili od vseya rzeki Vielyey gdzie wpadiva w rzeką Vielyą przeciw Rakunciszek vczinil zamek i nazowie go imieniem swym Olszany. i niewiele żył¹³³ tam jeżdżąc od tej¹³⁴ w lovi w puszczy za dziesięć mil od tego zamku swego i naydzie górą krasną i rowninami wielkimi obległ i okwitosciami napelnioną i spodobalo się iemu tam i on tam posiedlił się i na tej gorze vczinil zamek nad rzeką Korablem i przeniesł się od tej¹³⁴ i tam pocznie panować i nazowie się xiędzem Olszańskim a piąti brat Trokien abo Troidzien miąszkal przy bracie swim wielkim xiędzu Narimontcie i dovedzial się wielki xiądz Narimonth iż xiążęta Iathvinskie¹³⁵ zmarli a lvdzie bes

pana miąszkayą. i xiądz Narimonth poydzie na nich i ony nie przeciwiąc się podali i poklonili się iemu i on zostawił iem panem wzięwsi ich dal bratu swemu Troydzieniv zavedać¹³⁶ i xiądz wielki Troydzien naydzie górą krasną nad rzeką Biebrzeyą i spodobalo się iemu tam barzo i zarąbil zamek i nazowie go Rayhrod i przezowie się xiędzem Iathvinskim i Donovskim i będąc mu tam na panstwie wielkie valki czynil || z Lachi. z Rusią i z Mazowszani i zawzdy ziskival i nad²⁸¹ ziemiani (sic!) ich silne okrucienstwa czynil czo vissei¹³⁷ opisvie w Ruskiej kronice iż gorszy był tym ziemiom i okrutniejszy na nich. niżli Antyoch Sirski. Herod Ierosolimski. i Neron Rzimski iż tak był okrutni i valeczni i xiądz wielki Narimont vezmie żonę v Ifflantskiego rzeczzonego Flandri doczką iego. brat iego Domonth v tegosz Phlandra drugą doczką iego wziął i niemali czas żywać rozniemoże się żona xiędza Domontova Vtenskigo i vmrze. i xiądz wielki Narimont vlishawssim smierci niewiestki swej żałoval barzo. i będąc sam niemocni posłał żonę swą do brata swego Domonta żalując żalosci iego. i kiedy przyechala żona Narimontova do Veiani szalując dziewierza swego xiędza Domonta. i xiądz Domont vvidziawssim niewiestką swą vradoval się barzo i rzekł. mnie bilo żony szukać. ale mnie otho Bog żonę dal. i pojął ją sobie. i w tym stala się wielka brań y rostirk między bracią wielkim xiędzem Narimontem i Domontem. i¹³⁸ vdzając żalosc swą iż brat iego żonę iego za się gwałtem wziął. i obesłał bracią swą. xiędza Giedrocia. xiędza Olszę. Troydzienia i czeia¹³⁹ swego Flandra Ifflantskiego. i zebrał się z bracią swą i ze wszitkimi lvdzmy pociągnął na brata swego xiędza Domonta i ostąpił go w zamku iego Veiany i porozumiał xiądz Domonth iż nie mógł się iemu obroń i prosił lvdzi aby iemu nie podali zamku pokibi on przeszedł voisko || Narimontovo i sam spuścił się z zamku i przeszedł voisko²⁸² Narimontove i pobiezał i prziszedł do zamku Pskova i muzi. Pskowskie wyrzawssim iego musza rozumnego i wzięli go sobie panem i nazwali go wielkim xiędzem Pskowskim. a Narimonth wzięwssim zamek Veiana i żonę swą i panoval na Kiernovie. Nouogrodku i na Żmodzi a Domont na Pskovie obadwa niemali czas panovali. potim Troidzien poimie żonę xiążęcia Mazoveckiego doczką i miał s nią siną rzeczzonego Rimontha. a kiedy sin iego dorastał lat swich. i ocieć iego Troidzien dal go dla navki ięzyka Ruskiego do Lwa Mseislavicza ktori založil zamek na imię swe Lvov. i miąskaiać Rimonthv v xiędza Lwa navczil się ięzyku Ruskim i spodobala się iemu viara krzescianska i ochkreil się i rozumiał iż ten świat nić nie jest. i opuścił świat

postrzikił się w czernce i nazvano imię iemv Lawrisz. i będąc w czerncach prziszedł do stryja swego Narimonta i prosił go aby młody dał w Nouogrodskim powiecie miejsce na puszczy pod rzeką Niemną gdzieś sobie monaster zbudował. i on iemv dopuścił. i on sobie tam monaster zbudował i postawił napierw cerkiew Świętego Wkrzyżowania ¹⁴⁰ i stał przezvano Lawrissow monaster. i będąc mu w monastyrze stryj jego umrze. i panowie Litewscy i Zmodscy wzięli wielkim książęciem Troidzienia. panując wielkim książęciu Troydzieniv. książę wielki Domont prziszedł z Pskova weźmie zamek Poloczku. i pocznie ²⁸³ panować na Pskowie i na Poloczku. i żal młody było tego barzo iż brat jego mniejszy osiadł państwo w Litwie i począł o tym myśleć jakby go kiedy śmierci przypisać. i w tych czasach Troidzieniv panujący zmarł młody obadwa bracia książę Olsza i książę Giedrus. a z onej wisszej pisaney wasni. książę wielki Domont naprawił sześć mużikow na brata swego Troydzienia zabić. i on siedł przepiecznie z łazni i czy mużiki zradnie go zabili. a sam Domont zebrał się z ludźmi swoimi Pskowskimi i pociągnął do Lithwi i do Poloczani. chcąc być książęciem Litewskim i Zmodskim i rzeczeni czerzenie Lawrisz po Litewskimi zowią Rimont a po Rusku Vasiley. żalując oycza swego śmierci wielkiego książę Troydzienia. i ostawił obras czerzeniecki siedł do panow sebrał się ze wszystkimi siłami Litewskimi i przyciągnął przeciwko Domontu chcąc pomścić krwi oycza swego. i obliczył ¹⁴¹ się wphi swemi Potkali się z Domontem nad jeziorą i zszedł ¹⁴² się im wphi swemi był między temi boy zrana aż do wieczora. i pomoże Bog Lawriss iż wszystko wojsko stryja swego poraził i samego zabił i zamek Poloczku wzyął i wrócił się do domu do stołcu oycza swego do Kiernova i rzekł panom. gdy mnie dał pan Bog pomścić się krwi oycza swego a świata tego odrzekłem się wzięłem na siebie czarną rżnię państwa nie chcą wesmicić sobie pana kogo wola vassa będzie a ja wam radzę ²⁸⁴ aczkolwie są bracia moya || Olszin sin Okimonth. a Giedrow sin Kinvil jedno są jeszcze mali nie godzą się na państwo. bo stryj mój Narimonth. kiedy siedł na wielkim księstwie Litewskim. herb swój Gitaurs (sic!) zostawił braciej swej. a sobie wdział ¹⁴³ herb swój człowieka na koniu z mieczem. a choć znamionując pana przez ten herb. dobrego ¹⁴⁴ czoby mógł bronić mieczem oyczyźni swej. a przeto wesmicić sobie pana dobrego ktori by miał bronić tego państwa wielkiego księstwa Litewskiego. i tak mi się widzi iżby k temu godni Vithyen. ktori był marszałkiem u oycza mojego. i panowie niechząc przestąpić radi

a wolej pana swego przyrodzonego syna wielkiego książę Troydzienia uczynili tak widząc męża możnego a godnego Vithyena. ktori był z rodu as pokolenia Kolumnow z imienia dzierzącego Zmod ¹⁴⁵. wzięli sobie wielkim książęciem Litewskim i Zmodskim bo książę wielki Troydzien będąc w Zmodzi iechał przez imię jego Raygola ¹⁴⁶ i wyrzał onego Vithyena. jeszcze małym młodzieńcem wbił ono dziecko obliczem piękne wzrostu podobnego ¹⁴⁷ wziął go k sobie i był u niego komornikiem. będąc w komorze. każdą rzecz czudnie i rządnie pańską chował i sprawował. obiecał ¹⁴⁸ cnotę i dobrego zachowania był uczynił go u siebie marszałkiem i był u niego miłośnikiem i wszelkim ¹⁴⁹ sprawom godni sprawca był a zatim po śmierci jego wzięt ¹⁵⁰ jest na wielkie księstwo Litewskie. i tu się skończył rod s Kitaurusow. i począł się wielkie państwo Vityennouo rod wielkich książat || Litewskich s poko- ²⁸⁵ lenia a z rodu Kolumnow.

16. O wielkim książęciu Litewskim Vityennye.

I będąc wielkiemu książęciu Vityennye na wielkim księstwie Litewskim. Zmodskim. i Ruskim. panował wiele lat aż do starości swej s pokojem ¹⁵¹. i miał syna Iedimonta. a potem umrze książę wielki Vityenna. a potem siedł na wielkim księstwie. Litewskim. Zmodskim i Ruskim. przereczeni książę Iedimin.

17. O wielkim książęciu Litewskim Zmodskim i Ruskim Iediminie - Vitenovim sinie.

Bedąc wielkiemu książęciu Iedimontu po śmierci oycza swego Vitena na wielkim księstwie Litew. Zmod. i Ruskim będąc na stołcu oycza swego w Kiernowie i panując iemv na ¹⁵² wiele lat po śmierci oycza swego powstał przeciwko iemv Niemci. Rusz ¹⁵³. Iflanti. i przyciągnął z wielkim mnóstwem ludu swego w ziemię Zmodską chcąc go sobie osiedzić i książę Iedimonth wrzucił nie mogąc sebrać wojska swojego przeciwko Niemcom. i posłał nastarszego hetmana swego z młodymi ludźmi na zamek Kunassew broniąc go od Niemców. a ten był het- ²⁸⁶ man jego na imię Gastolt z rodu Kolumnow. i Niemci tego hetmana jego obegnal i ten zamek Kunassew oblegli i z wielkich dział wszystek zbili i tego hetmana z tego zamku zwieli i w polon powiedli. ziemię Zmodską osiedli. i uczyni winą z Niemci i ¹⁵⁴ tegosz hetmana

swego vikupil dal zań trzidziesci tisiacz zlotich. a na drugi rok sebrawssi wszitki voyska swe Litewskie i Ruskie. pociagnal ¹⁵⁵ na Niemci i Ifflanti. i Prussowie Zmodz s sobą wziawssi. i potkali wielkiego xiędza Iedimonta na rzece Oszmianie na ovey stronie Żeimow dwie mili. i pomoże pań Bog wielkiemu xiędzu Iedimontu isz Niemczow wszitkich na głowę porazil i Zmodz od Niemczow odstapili i przistapili do pana swego przyrodzonego Iedimina isz Niemczow wszitkich na głowę porazili i pobili ¹⁵⁶ wszitko voysko Niemieczkie i tusz zwiastwo odzierzawssi. Zmodz k sobie wziął i szedl s temi silami i Zmodzią w ziemią Niemieczką i wziął zamek Tilżą a drugi Raksmętą ¹⁵⁷ i inssich zamkow wiele pobral ziemią spustosziwssi ¹⁵⁸ i w polon lvdz i poviodl i niewimowne krwie rozlenia mnostwo w Niemczach vczinil swiastwo odzierzawssi z wielkim się veselim do domu wrocil.

287 18. O wielkim xiążaciv Iedimoncie i o bithwie z xiądzem Volodimyrem Volodimyrsnym.

I vpokoiwssi ziemią Zmodską i Niemczow szedl na xiążata Ruskie i przidze napiervey ku zamku Włodimiru i xiądz Volodimir Volodimirski zebrawssi się z lvdzmi swoimi i vczini bithwą wielką z xiądzem wielkim Iedimonthem i pomoże Bog wielkiemu xiędzu Iediminu isz xiędza Volodimira Volodimirskiego samego vbil i rotą ¹⁵⁹ iego wszitką pobil i zamek Włodimir wziął (sic!) i potim szedl na xiędza Lwa Luczkiego. i xiądz Lew vslissal isz xiędza Volodimira Litwa vbili i zamek wzięli Volodimir i on nie smiał przeciwko iemv stać. i poslie do xiędza Romana do zięcia swego. a xiądz i boiare ¹⁶⁰ Volinskie bili czolem xiędzv Iedimontu abi v nich panoval i panem bil v nich a ziemie ich nie kazil. i xiądz wielki Iedimont vkrociwssi ¹⁶¹ ich przisiągą i ostaviwssi namiestnikow swich v nich i tam pocznie panovacz. i potim ¹⁶² szedl do Brzescia. a z Brzescia wszitki voyska swoje rospuseil i sam w Brzesciv zimoval. skoro wielka noć minąla i on sebrawssi wszitki sili Litewskie. Zmodskie i Ruskie na drugiey niedzieli po wielkim dniv szedl na xiędza Stanisłava Kyewskiego i prziszedl i wziął zamek Wręczei ¹⁶³ i zamek Zitomir. i xiądz Stanisław Kyewski obeslawssi się s xiądzem Olhem Pereiaslowskim i z xiądzem Romanem Branskim. i z xiądzem Volinskim
287 ktorego xiądz wielki Iedimont vignal || z Luczka i zebrawssi się wszitci wielkim mnostwem lvdu swego Ruskiego i powstali wszitci naprzeciwko xiędzv wielkiemu Iedimontu na rzece na Rpieni pot Białem zamkiem w

szesci milach od Kyeva vczinili boi i sieczenie wielkie i pomoże Bog wielkiemu xiędzv Iedimontu pobić wszitkich xiążath Ruskich na głowę i voysko wszitko ich pobite na miesczv ¹⁶⁴ zostalo. xiędza Lwa Luczkiego xiędza Olhą Pereiaslowskiego vbil. w maley družinie Stanisław Kyewski. z Romanem Branskim vcieką do Brańska. a xiądz wielki Iedimont ostapi zamek Biali. i vidzać ¹⁶⁵ ludzie zamku tego isz pań ich z voiska vciekl i voysko wszitko na głowę porażono ony niecheząc przeciwie się voysku tak wielkiemu Litewskiemu i przedali ¹⁶⁶ się z zamkiem xiędzv Iedimontu przisiągą vczinili sluszyć wielkiemu xięstuu Litewskiemu. a zatim xiądz wielki Iedimont szedl ze wszitkimi silami swemi do Kyeva i oblegl zamek Kyow i Kyovianie poczali się iemu bronić. i leżał xiądz wielki Iedimin pot Kyevem miesiąc. a zatim zdumali się miedzi sobą Kyovianie zo hrodu ¹⁶⁷ isz moczi wielkiego xiędza nie mogly szcierzpieć tego więcej. bes pana swego wielkiego xiędza Stanisłava Kyewskiego vsliszeli to isz pań ich Stanisław vciekl od Iedimina i voysko ich pana pobytho a v nich zastavi xiądz ich niktorei nie zostavil i ony zmoviwssi się iednego mislenia ¹⁶⁸ podali się wielkiemu xiędzv Iedimontv ¹⁶⁹ z zamku. s krzizami. hvmieni. popi. dyakovie
682 wtora zamkove othworzili i potkali || wielkiego xiędza Iedimina s poczli-voscza i vderzi i iemv czolem i pot przisiągą swą wielką dali krzest i ¹⁷⁰ xiędzu Iediminv i bili czolem wielkiemu xiędzu Iediminu zebi od nich oyczizni ich vlasney nie odeimoval. i xiądz Iedimin przy tem ich zostavil i sam poczlivie w zamek Kyew wiechal i vsliszeli to przyhorozanie Kyewstzi i z zamki ¹⁷¹. Cerkassi. Kaniew. Putewle. Slepowrod isz Kyanie przedali się z zamkiem. a pana swego slisseli isz vciekl do Branska a zastęp iego wszitek pbito i prziszli wszitci do wielkiego xiędza Iedimina i s temy vissey mienionemi ktorzi przy zamku miąszkali Kyewskim podali się sluzić i przisiągą na tim dali wielkiemu xiędv (sic!) Iedimontv a Przyaslowanie szlisząc isz Kyew i przyhorodki Kyewskie podali się wielkiemu xiędzv Iedimontu. a pań ich xiądz Olha (sic!) od wielkiego xiędza Iedimina vbith i oni przyechawssi podali się z zamki sluzić wielkiemu xiędzu Iediminu i przisiągli na tim. i xiądz wielki Iedimin wziawssi (sic!) Kyow ¹⁷² i wziął wszitki vissei rzeczzone zamki i posadzil na nich xiędza Mindolhova sina Olkimonta wielkiego xiędza Olszanskiego i sam z wielkim veselim w Litwą wrocil się.

19. O xiedzv Stanislavie Kyewskim ktorego vignal s Kyeva xiadz Iedimonth.

290 W ten czas będąci xiędzu Stanislaui || Kyewskiemu w Bransku vignanemu od xiędza wielkiego Iedimina i przisłał k niemu xiadz Rzezanski Ivan będąc w starosci swoiey prosząc go aby do niego iechał i doczką v niego poył¹⁷³ po smierci iego bil wielkim xiądziem Rzezanskim i xiadz Stanisław do niego iechał i doczką v niego pojął. i po smierci iego bil wielkim xiądziem Rzezanskim. a xiadz wielki Iedimin pożegnawssi¹⁷⁴ kniaziey Ruskich i od Niemiec ziemią swą vpokoiwssi i miąszkal niemalo lath w pokoiv.

20. O wielkim xiażaciv Litewskim Iediminie iako zarąbil Troki i Vilno.

I niektorego czassu iechał xiadz wielki Iedimont¹⁷⁵ stolcza swego s Kiernova w lovi za piącz mil za rzeką Velyą i nalaśl w puszczy gorą krasną dąbrowami i rowninami obległa (sic!) i spodobało się iemu barzo i on tam posiedlil się i založil zamek i nazowie go Troki. gdzie teras Starsze Troki są. a s Kiernova przeniesię stolec swoy do Trok i w malich czasiech iechał potim xiadz wielki Iedimin w lovi od Trokow za czteri mile i naydzie gorą krasną nad rzeką Vilną nat którą nalaśl zwierzą tura i vbił go na tej gorze gdzie teras zowią Turova gora 291 i barzo bilo pozno || do Trokow iechać i stanął na łące na Swintorozie gdzie pierwszych wielkich xiażąt żegali i obnocoval. i spiącz iemu tamo. isz iakobi na gorze którą zovą Turova. a teras Lisą. snilo m v się tak. stoi vilk żelazny wielki a w nim riczi iakobi sto vilkow vilo. i oczknał się od snv swego i rzekl wrozbity swemu imieniem Lizdzieiku który bil naydzion v orlovim gniazdzie i bil ten Lizdzieyko v xiędza Iedimina wrozbitem navissem: potim¹⁷⁶ poganski. vydzialec povieda sen dziwni. i poviedzial iemv czo się iemv przes sen vidzialo wszitko. i ten Lizdzieyko rzecze. spodarv (sic!) xiaże wielki vilk żelazni znamionuie się zamek y stolec tu będzie. a czo w nim wnatrz (sic!) riczi to slava iego będzie slinała na wszitek swiat. i xiadz wielki Iedimin nie odiezdziacz i poslal po lvdzie i založil zamek ieden na Swintorozie niźni a drugi na Krzivei gorze którą teras zovą Lisą i nazovie temu zamku Vilno i zbudovawssi zamek przeniosl stolec swoy s Trokow do Vilna i vezini napiervey voievodą vilenskigo hetmana swego Gastolta s Kolumnow ktori¹⁷⁷ się narodzil s Kumpia ktori bil poyman od Niemczow na Kunasovie. i panoval xiadz wielki Iedimin na xiaśtwie

wielkim Litew: Zmods: i Ruskim i bil spraviedlivem i wiele valk czynil i zawszdi ziskivali fortunnie panoval asz do wielkiey staroscy.

21. || O wielkim xiędzu Litewskim Iediminie i o iego 292 siedmy synyech.

Będąc wielkiemu xiędzu Iedimontu przy starosci swei i miał siedm sinow osmą doczką imieniem Anną którą dal do Lachow malzonką sinovi Kazimirovemu Wladislauu Lubiurtu¹⁷⁸ gdi pisano od Bożego narodzenia 1320. tisiać trzysta lath i dwadziescia. i będąc wielki xiadz Iedimin w wielkiej starosci swego zivota rozdzielil wszitkich sinow swoich siedmi i posadzil ich na dziale. to iest starssego sina Montivida na Koraczewie i na Slonimie. Narimonta na Pinsku Olgirda (sic!) na Krevie a xiadz Vitepski sina ni miał tilko doczką¹⁷⁹ i przyjął go w ziemią Vitepską. Koryatu dal Nouogrodek. Lubiurtu. Wlodimir. Luczk i Volinską ziemią¹⁸⁰. Iewnucia¹⁸¹ osadzil na Vilnie. a Kiestucia na Trocech i na Żmodzi¹⁸² i potim Kiestuciey iechał do Poloczka i vszlissala tho dziewczka imieniem Biruta isz idzie na Poloczka Kiestuci koja dziewczka bogom swim czistosć poslubila chovać i sama bila chwalona od lvdzi za boga. i przyjechał tam xiadz Kiestuciey i spodobala się iemu barzo i bila wielmi krasna ta dziewczka i rozumna i prosil iey || aby mu bila 293 malzonką i ona nie cheiała przizvolić i rzekla iemu iżem poslubila bogom swim chovać czistosć do zivota swego. i xiadz Kiestuci wziął ią. mocno s tego mieszcza i provadził ią do stolecza swego w wielkiej poczesznosci do Trok i obeslawssi bracią swą czynil wielkie vesele z bracią swą i poył tą Birutą sobie za żoną i iadacz xiędzv Kiestuciv za milą od Trok spodobalo się iemv miesće barzo piakne miedzi izeziori i on tam posiedlil się i zamek založil inazval imię iemu Nove Troki. i przeniosl stolec swoi na Nove Troki z Starih Trokow a sin iego Vitolt rodzil się w Starih Trocech i na tim miesczu gdzie się Vitolt rodzil sam po smierci oycza swego kosciol založil Ziastovanie Matki Bożej¹⁸³ i mnichi vstavil zakonu tegosz ktori w Kracovie iest świętego Augustina¹⁸⁴. na ostatkv wrocil się nazad.

22. O wielkim xiędzu Olgirdzie i o xiedzv Kiestuciv.

Po smierci xiędza wielkiego Iedimina xiadz Olgird. a xiadz wielki Kiestuciey. bili miedzi sobą w milosci i w wielkiej lasce. a xiadz wielki

MG745

Iewnucis miedzi iemi bil w bolszim xiastwie na Vilnie. i nie polubil się
xiędzv Olgirdu Iewnuci i zmovili miedzi sobą bracia iakobi go ssadzić
294 z Vilna. i iednemubi miedzi iemi siedz na Vilnie || i zmoviwssi się
miedzi sobą vczinili rok ktorego dnia iechać na Vilno i zasiesdz zamek
pot bratem swim xiędzem wielkim Ięwnuciem. iakosz 185 wielki xiądz Olgird
z Vitebska richlo przispieszil i xiądz Kiestuciey wiechal w zamek i
xiądz wielki Iawnuci s strachv vibiezał z zamku z Vilna i vciekl miedzi
gori i tam poziebli mu nogi i vchphaciwssi go prziviedli do brata i
posadzili za strożą. tedi xiądz wielki Kiestuciey. rzekl bratu swemu
wielkiemv xiędzu Olgirdu. tobie godzi się bić bracie xiędzem wielkim na
Vilnie ty miedzi nami starszi brat s tobą zaiedno żyvą i chcą cią
osadzić na wielkim xiastwie na Vilnie. a Ięwnuciv. dal Zeslaw a zmovą miedzi
sobą vczinili. xiądz wielki Kiestuci a xiądz wielki Olgird. zebi wszitci
bracia poslussny bili wielkiego xiędza Olgirda. a czy czo dostaną sobie
zamkow abo wlosci to na poli dzielić a bić iem do smierci w wielkiej
milosci i przisiągą sobie na tim dali nie mislić zlego miedzi niemi
nikomv ni na kogo iakosz bili w tey spraviedivosci asz do života swego.
v wielkiego xiędza Olgirda sinow bilo dwanasce a v xiędza Kiestucia
siedm 186 sinow bilo a miedzi sobą lvbili sinow swich. xiądz wielki
Olgird. xiędza wielkiego Iagaila a xiądz wielki Kiestuci xiędza wielkiego
Vitolta. i zmovili miedzi sobą po nassim živocie ci będą na wielkim
295 xiąsthwie || Litewskim panovać. a xiądz wielki Vitolt takiesz w wielkiej
milosci bili z Iagailem 187 miedzi sobą potim xiądz wielki Olgird vmrze 188.
a xiądz wielki Kiestuci nie chcąc slubu brata swego przestąpić xiędza
wielkiego Olgirda posadzil bratanicza swego na Vilnie xiędzem wielkim
Litewskim Iagaila Olgirdovicza. niektori tesz bil przet tim v xiędza
wielkiego Olgirda parobek nievolni chlop zvali go Voydilem pirvey bil
piekarzem v wielkiego xiędza Olgirda. potim dal sobie posciel slać i
vodą sobie nosić 189. potym podobal się iemv i dal mv Lidą dzierzec
i wiodl go w dobre dni. a potim po živocie xiędza wielkiego Olgirda.
xiądz wielki Iagailo poviodl Voydila barzo visoko i da zań siostrą swoyą
kniązną Maryą koja bila za xiędzem Daudem wielkim 190 Iagailo xiędzv
wielkiemv Kiestuciv stryv swemv ve wszitkim wielką zalosć vczinil isz
bratanką iego a swą siostrą za parobka 191 dal. i bil ten Voydilo w
wielkiej moci 192 v xiędza wielkiego Iagaila. i pocznie ten Voydilo z
Niemci seymi 193 i listi się zapisovać i stać przeciw wielkiego xiędza
Kiestucia. niektori tesz Ifflantski kontor bil ktorego zvali Augustinem
ten kontor xiędzu wielkiemu Kiestuciv povieđzial moviāć. ti tego nie

viesz isz wielki xiądz Iagailo posila k nam czasto (sic!) Voidila i iusz
się zapisal z nami iako ma zbavić ciebie z zamkow. i iemubi się dostalo
z iego zona 194. i siostra iego 195 xiędza wielkiego Iagaila. i xiądz wielki
Kiestuci || wiedzial isz xiądz wielki Vitolt dobrze s nim živie s xiędzem 296
wielkim Iagailem. i pocznie Kiestuci zalovać się sinu swemu Vitoltu.
rzekācz ti s nim dobrze miāszkas. a Iagailo iusz się zapisal z Niemci
na nasz. i xiadz (sic!) wielki Vitolt rzecze oyczv swemv wielkie. xię:
Kiestuciv. vierz temu oycze że tego miedzi nami niemasz. bo Iagailo
živie semna 196 dobrze. potim wielki xiądz Iagailo Poloczsk bratu swemu
Skirgailv dal i Poloczanie przyācz go nie chcieli. i poczali xiądz wielki
Iagailo slać voysko Litewskie 197 z bratem swim Skirgailem ku Poloczku
i ostapil zamek Poloczsk. i Niemiecki mistrz posle na pomocz ku Poloczku
dostavać zamku a xiądz wielki Kiestuci pocznie zasię zalovać s placzem
sinu swemv xię: viel: Vitoltu. na Iagaila rzekāć siostra twoyā 198 dal
za parobka Voydilo czo z Niemci zapisal nasz voievać. a to mnie. z
Niemiec poviedāno. a drugie s kim mi voiuem. z Niemci i onim Polo-
czka dostavayā. a mnie iaviono isz im stać na nasz z Niemci a xiądz
wielki Vitolt xię: Kiestuciv rzecze ieszcze ia temu nie dovierzām.

23. O 199 wielkim xiędzu Kiestucyv i o wielkim xiędzu Vitoltcie
i o wielkiej zdradze a przisiādzie xiędza Iagalovey
kora przestāpyl.

|| Potim xiądz wielki Vitolt iechał ku Droiczynu. i xiądz wielki 297
Kiestuciey sebravssi się ze wszitkimi silami i z dworem swim w sbrojach
i wiedzie w zamek Vilno. i poyma xiędza wielkiego Iagaila z braciā i
z matką iego. i thi listi naidzie v niego że się z Niemci zapisali. i
poslie. honcza do sina swego do xiędza wielkiego Vitolta. ku Droiczynu
poviedaiāć isz się to tak stalo. i ten honiec nalasl xiędza Vitolta w
Grodnie. i xiądz Vitolt vsliszawssi to. za ieden dzien przebiezał do
Vilna z Grodna do oycza swego Kiestucia i rzekl Kiestuci sinu
swemu Vitoltu. ty mnie nie poviedal o tich listach isz się
z Niemci zapisal na nas xiądz wielki Iagailo iedno w tim nas
Bog ostrzezl. a xiądzv Iagailv nie vczinilem nicz. skarbu nie
ruszil ani stada. sam Iagailo v mnie w iastwie chodzi za małą
strożą. a oyczizną iego Vitepsk i Krevo i wszitki miastha ktore
ociecz ich dzierzal to wszitko iemv oddavām ani w czo się iego
nie wstapuiā (sic!) a tom vczinil dla swey glovy ostrzegaiācz siebie. a

w tim slissalem isz na mią zlosć mislią xiądz Iagailo wielmi się vradoval przyazdv wielkiego xiędza Vitolta. i natichmiast xiądz Iagailo. vvierzał 200 xiędzv Kiestuciv i sinu iego Vitoltu. isz nigdi się nie prze civiać ani stać przeciwko ich i zawszdi iem bić povolni w swem domu 298 i xiądz wielki Kiestucy odpuscil go z matką i z bracia i skarbem || iego wszitkiem i statki 201 i xiądz Iagailo szedl napiervey do Kreva. a xiądz wielki Vitolt powiedzie go do Kreva. a potim s Kreva poydzie do Vitebska. i xiądz wielki Kiestucy szedssi 202 na Vilno poslie do Poloczka duu panow Litewskich z voyski i Poloczanie vszlizawssi to zavolali na rothą Skirgailovą i ludzie radni 203 od Skirgaila odstąpili i poszli do Vilna do xiędza wielkiego Kiestucia. a xiądz Skirgailo szedl do Niemiec do Ifflant z małym voyskiem i xiądz wielki Kiestuci szedl k Sieverskiemu Nouogrodku. a xiędza Vitolta zostavil w Litwie s xiełżem Koributem. a xiądz wielki Iagailo miał z Vitebska s Kiestuciem się zeydz pospolv. i dla richlei 204 przisiągi swej zapamiętania nie szedl na pomoc i namovi panow Vilenskich abi zasiedli Vilno. a xiądz wielki Vitolt w ten czas bil w Troczeh i xiądz Iagailo z Vitebska barzo richlo przibiezał do Vilna z voyskiem i xiądz Vitolt poslie k Sieverskiemu Nouogrodku ku oyczu swemu Kiestuciv d a y a c z n a c z 205 i marszałek 206 Pruski vszlizawssi tą rzecz i szedl na pomoc rothą 207 wielkiemv Iagailv wrichle i to vszlizal xiądz wielki Vitolt isz Pruszi i Niemci do Vilna i do Trok ciągną. a xiądz wielki Iagailo z Vilna do Trok idzie wielkim voyskiem 208. i xiądz wielki Vitolt s Trok vibiezi z matką swoją i poydzie ku Hrodny. a xiądz wielki Iagailo przistapil ku Trokam i Troczanie się nie dali 209. a xiądz wielki 299 Kiestuciej richlo ku zamku przyedzie ku sinu swemu. i thv || nalasl żoną swoją i poslal ku Brzesciv nadzievaić się na Mazoveczkiego sziecia swego xiędza Ianussa. a sam xiądz wielki Kiestucy szedl w Żmudz a sina swego Vitolta ostavi w Grodnie. tedi xiądz Ianusz Mazoveczki zabacziwssi dobrei przyasni czeia swego xiędza wielkiego Kiestucia szedl voyskiem ku Drogiczinu: i Drogiczin vezmie i osadzi. Sarasz. zvoiuie i Kamienieć vezmie 210 i stapi pot Brzesć i nie wzięwssi szedl precz i osadzil Drogiczin i Mielnik. i xiądz wielki Kiestucy sebra-wssi wszitką siłą Zeymodską i wiele lvdzi i szedl pot Troki i przydzie ku rzece Vielyey. a xiądz wielki Vitolt sebra-wssi rothą 211 po swei oycziznie i szedl z Grodna na pomodz oyczv swemu i seymą się na Viely voyska 212 a Kiestuciove przewiezli się i poydą ku Trokam i ostapia Troki. i przidzie vesch xie: Kiestuciv. isz xiądz wielki Iagailo idzie z Vilna z wielkim voyskiem. a s nym Niemieczka i Ifflantska rota 213

ino przeth tim Niemci bili na obie stronie nieprzyaciele xiędzv wielkiemu Kiestuciv 214. bo przet tim Ifflantska rota chodzila na pomoc xiędzv Skirgailv Poloczkiemu. a potim z marszałkiem 215 Niemiećkim Pruska rotha przichodzila 216. a to iusz trzeci ras Ifflantska rota s nimze przichodzila. a temu znaki są isz s nim z iednego 217 stoyą przeciw Kiestucia. i vyechal na bithwą xiądz. wielki Kiestuciei s sinem swim Vitolthem przeciw wielkiego xiędza Iagaila i ieszcze się voyska 218 oboye miedzi sobą za trzi abo za || czteri strzelbiseza nie zeszli. na- 300 tichmiast przibiezą xiążata i boiarovie od wielkiego xiędza Iagaila do xiędza wielkiego Kiestucia i poczną pitać xiędza wielkiego Vitolta żebi s niemi movily. i poczną movicz xiędzu wielkiemu Vitoltu. xiądz wielki Iagailo poslal nas k tobie żebis nas ziednal z oycem swim żebieh mi mieli swe a vy swe a bitwi bi i krwie przelenia nie bilo miedzi nami a ti bisz przyechal do brata swego wielkiego xiędza Iagaila a my tobie przisiągniem isz tobie volno s twym 219 voyskiem od nas nazad odiechać. azalibi ktori dobri miedzi nami stal się koniec. i xiądz Vitolt odkazal. przisiąga v vas bierzą. a do nas żebi Skirgailo przyechal i przisiąga bi nam dal ia k wam iada. i oni poslali xiędza Skirgaila i xiądz Skirgailo przyechal. i przisiąga dal xiędzv Vitoltu i xiądz wielki Vitolt iechal do xiędza wielkiego Iagaila ku iego voyskv a huphi stoyą nie miedzi sobą nie poczinayą i xiądz Iagailo poczał prosić Vitolta rzekacz bracie mili ziednay nas żebi nie bilo krwie przelenia. i xiądz Vitolt przisiąga wziął od xiędza Iagaila. żebi oyczu iego xiędzv Kiestuciv volno z Iagailem ziechać się i zasię dobrze rosiechać się. i ieszcze xiądz wielki Vitolt rzecze xiędzv Iagailv. sli bracie ieszcze kv xiędzu Skirgailv żebi on dal przisiąga xiędzu wielkiemu Kiestuciv oyczu nassemu. abi mu bilo przyechać czisto i nazad odiechać i dalbi nam od tiebie (sic!) 220 przisiąga xiędzv wielkiemv Kiestuciv 221. i xiądz Skirgailo z xiądzem Vitoltem przyadą ku xiędzu Kiestuciv i dal przisiąga Skirgailo xiędzv wielkiemv Kiestuciv od xiędza Iagaila i. od siebie i xiądz || wielki Vitolt z xiądzem wielkim Kie- 301 stuciem oycem swim obadwa poyadą w voysko Iagailovo na ich przisiąga spodzievaić się i xiądz Iagailo tą przisiąga przestapil i rzekl poydziem do Vilna a tam dokonczemi swej rzeczy i prawdi a w tim voyska nicz nie poczinawssi i ostavili. a iako do Vilna przyechawssi xiądz wielki Iagailo. xiędza Kiestucia strya swego okovawssi do Kreva poslal i wsadzil w twierdzą. a xiędza Vitolta ostavili bili w Vilnie. i tam w Krevie xiędza wielkiego Kiestucia vdavili

piątej noci komornici xiądza Iagailovi. iednego zvaño (sic!) Prokszą czo mu vodi daval. a drugi bil Moszczeiow brat Kuczek. Lisicza czo swiecił ²²² i tak się koniec stal xiędzv Kiestuciv po smierci xiędza wielkiego Kiestucia poslią xiędza Vitolta do Kreva. xiądz Iagailo w jęćtwo i z żoną i kazal mocno streć (sic!) a to wszitko mscząc się Voydila xiądz wielki Vitolt siedział w Krewie za strożą w kownacie a żonką dwema przizvolono bilo chodzieć do kownati kniāhinią s nim pokladali a polożiwssi ich vichodzili. a stroża zawszdi okolo bila. i kniāhini Vitoltova szlissala od ludzi isz xiądz wielki Vitolt dlugo ma siedzieć s nią i smislila sobie. iako nieviasti nas będą pokladać tedi tobie iedney nieviasti placie ²²³ wzloziwssi vinidz s druga nieviastą a tv drugiey niewiescie ostać sie s nią w komorze i Vitolt posluchawssi żony swey poradi narządzil się w iedney żonki placie ²²⁴ a z drugą żonką vinidzie i stapi z zamku i vciecze do Niemiec do 302 mistrza do Nouogrodka ²²⁵ || i stroża to vidziala i nie domislili się mnymali bi żonka visla z żonką. i xiądzv Vitoltu tam miąszkaiāci w Niemczach przyechali tamo do niego xiążata i panowie Litewsci. i pocznie voievacz ziemią Litewską ²²⁶ a w ten czas xiądz wielki Iagailo z matka (sic!) swą bil w Vitebsku i brat iego Skirgailo w Trocech i xiądz wielki Vitolt povoieval ziemie Litewskiey wiele. i xiądz wielki Iagailo i brath iego Skirgailo nie mogli stacz przeciw wielkiego Vitolta isz v Vitolta silz viętsza bila tedi xiądz Iagailo przeprosi xiędza wielkiego Vitolta i da iemu Luczk że wszitką ziemiā (sic!) Volinskā i i s Podolem a w Litwie oyczynę iego. i xiądz wielki Vitolt pokorā vczinil przet starssim bratem swoym Iagaim i przyāł Luczk *Vielki* ²²⁷ ze wszitką ziemiā Volinskā ²²⁸. ku swey oycziznie ²²⁹. i potim krola polskiego Wladislava ²³⁰ w živocie nie stalo. a sina żadnego ni mial tilko iedna doczka bila v niego na imiā Iadwiga i poczāli Polakow (sic!) często slać s Kracova kv xiądzv wielkiemv Iagailovi. moviāć ze bi przyāł krezenye starego Rzimv i przyāłbi v nich krolewnā sobie za żonā i ostalbi v nich krolew w Kracovie na wszitkiey ziemi Laczkiey i xiądz wielki Iagailo radā sobie vczinil s swā matką s kniāhiniā Iulianā i z braciā swā i że wszitkiemi xiążati i pani Litewskimi i iechal do Cracova w Polskā ziemiā tamże się sam okreil i brat iego i xiążata i panowie i poyāł sobie krolewnā Iadwigā i koronovan bil. i 303 poczāli s tego kreicz się Lithwa w Laczkā viarā ²³¹. i przislal || arcibiskup. biskupa do Vilna na Litewską ziemiā i s tich czasow poczāli sā koscioli stavić po wszitkiey ziemi Litewskiey teyże zimi będącz krolv w Kracovie że wszitkiemi xiādzi i pany litewskimi.

24. O wielkim xiędzv Andrzeyv Poloczkm.

Potym przydzie xiądz Andrzej Poloćky z voyskiem Niemieczkim z Ifflanti i ze wszitką Latiholā i voievali i pozglī wiele miast i siol. zamkom Litewskim niecz nie vczinili i wrocil się w swā ziemiā teyze zas zimi xiądz Swiatoslaw Smolinski vczini sōbie siem i radā s xiądzem Andrzeiem Poloczkm. i xiądz Andrzej w Lithwā a Swiatoslaw do Orssi i podzielawssi ²³² vele (sic!) zlego krzescyanom. vczinili nie po krzescyansku ²³³ ani lvdsko ale niemilosevie. imayācz lvdzi zapierali w isbach i zażegali. a inssich lvdzi pot scianā kladli lanczuchi wielkiem. potwdeymuiāci (sic!) izby a z zadu lvdzi zgli a inich żonek i mužow i malich dziatek na kole sadzali i inich męk niemalo czynili ktorich nie moze vipisacz iakie męki krzescyanom czynili. takych męk any Antyoch Siryski any Vlyān. zakonu przestāpcza pogani. takich męk nat krzescyani nie czynili a zamkom nie mogli nić vczinić i wrocili się nazad w swa (sic!) ziemiā.

25. || O wielkim xiędzv Swiatoslavie Smolinskym.

304

Teyze zas zimi wielkiego postu poczāł mislić xiądz Swiatoslaw Smolinsky z boyari i k Mscislaviv poydā i stanā pot zamkiem. zamka dobivayāncz a w ziemiā Mscislavskā poslie voysko i wiele krwie przelenia stalo się nad krzesciany i miloscivi Bog nie chcial czierzpieć tego czo bracia swā krew krzescyānska tak nie po krzescyansku męczą.

26. O wielkim xiędzv Vitolcie i o xiędzv Skirgaile iako szly na xiędza Swatoslava Smolinskiego.

Tedi xiądz wielki Skirgailo i xiądz wielki Vitolt przyechali z Lachow od brata swego xiādza Iagaila i vszlizeli isz xiądz Swiatoslaw Smolinski bil pot Vitepskiem a potim ku Orssi przichodzil a potim Mscislavskiego zamku dobival. i zmovili xiądz Skirgailo a xiądz wielki Vitolt. z braciā swā z xiądzem Constantinem. s Koributem. i s Siemionem Lingwieieviczem i rzekli tak. Boże wssechmogāci pomozi nam na nieprzyaciele nasse. a czo kto sieye to i žnie mi nicz zlego nie vczinili nikomv on z nami będącz twardci ²³⁴ przysiāgy || przestāpil 305 swā przisiāgā naszą ziemiā voiuie krew krzescyānskā rozleva i poszli

bracia na niego nadziejąc się na Boga i swą sprawiedliwość iechali
 richło ku Mscislaviv. i xiądz wielki Świętosław stojąc pot Mscislaviem
 dobivając zamku vszlizal isz idzie na Skirgailo s xiądzem wielkim
 Vitoltm i z bracią swą i zebrałszy wojsko swe poydzie naprzeciw ich
 i jako wphi zeszli się i naczyną bitwą i Bog ²³⁵ pomoże jako prorok mowi.
 obroci się bolesc jego na głowę jego i na wierzch jego złość jego stąpi.
 i ieszcze. i wpadnie w iamą którą sam wykopał i pomoże Bog świętemi
 słowami xiędz wielkiemu Vitoltu i Skirgailv i braciey ich porazic xiędza
 Świętosława i sam xiądz Świętosław pobieży ze wszystkimi kniaziami i
 boyarzi Smolinskimi i tam niemalo wcziniło się dziwów pobito mnóstwo
 xiążąt i boyar i samego xiędza Stanisława vbili i sina jego xiędza Iurgia
 zrabali i xiądz Skirgailo xiędza Iurgia Świętosławowicza od ran vigoil
 i prziviosł go do zamku Smolinska k matce jego kniżniniey Święto-
 slavovey i posadzili go na wielkim xiąstwie Smolinskim i samy poszli
 preez xiądz Vitolt s xiądzem Skirgailm w ziemię Litewską. i pocznie
 Skirgailo panować na Trocech. a w ten czas do Vilna przisłał król
 Polski starostą swego Laczkiego. xiądz wielki Vitolt tedi dzierżał Luczk
 i wszystką ziemię Volińską a w Litewskiej ziemi oyczizna jego ostała. Vitoltu
 306 smętno i żalobno było barzo isz przet||tim w Litewskiej ziemi dzierżawę
 cudzego nie bowało. i wiele Litewskiej wołosci przisluchalo iemu tedi
 Vitolt wczinił sobie radę z wielą xiążąt i panów Litewskimi i Skirgailo
 tedi iechał ku Poloczku. a xiądz Vitolt iechał do Vilna cheząc Vilno
 zasieść. xiędza Vitolta tedi nie chcieli wpuszczać do Vilna. alizbi król
 Iagailv dał prawdę i Skirgailv i Vitolt tedi niewziawssy (sic!) Vilna
 szedł do Niemiec do mistrza i kniżniną i swemi xiążatami i boyarzi
 i z Niemiec silą stamtąd począł woiewać ziemię Litewską. iusz xiądz
 Vitolt Litewskiej ziemi polowicza wziął po rzekę Viety i Polocz-
 k zamek podał się iemu i wziął to i vszlizawssy tho xiądz Skirgailo isz
 nie może przeciw Vitoltowi stać i Litewskiej ziemi odzierać. szedł xiądz
 wielki Vitolt z Niemieckimi silami do Vilna i potkał go xiądz wielki
 Skirgailo z wojskiem na rzece Viety v horoda zamku ²³⁶ i wojska
 sszedwssy vderzili się. i pomoże pan Bog wielkiemu xiędzowi Vitoltu i
 vciecze wojsko Skirgailovo i pobito ich wiele a inich żywych poymano w
 ięchtwo xiążąt i boyar. xiędza Siemiona Iewnucievicza xiędza Hleba
 Świętosławowicza. xiędza Ivana Lwovicza i inich xiążąt wiele poymali
 i poydzie xiądz wielki Vitolt ku Vilno swoym wojskiem i ostąpił zamek
 Vilno. i pocznie naprzód Krzivego zamku dobivacz i rosbili puskami Krzivi
 zamek Skirgailovego brata Olgirdovicza vbili a króla Polskiego bila

zastawa na Visokim zamku Laczka i nie puscili xiędza wielkiego Vitolta
 i xiądz Vitolt Krzivi zamek wziawssy i ziemię Litewską zwoiowawssy szedł 307
 do Niemiec.

27. Xiądz wielki Vitolt księżną swą oddał za Moskiewskiego xiędza wielkiego
 Vasila Dmitrevicza.

Tegosz roku xiędz wielkiemu Vitoltowi posli przisli od wielkiego
 xiędza Moskiewskiego Vasila Dmitrevicza prosząc v niego dziewczynę jego
 za xiędza Vasila Dmitrevicza i odpuszczał ją z Marina zamku a s nią
 posłał xiędza Ivana Olgimuntovicza ze Gdąnska. i posłał s kniżniną w
 wielkich korabkach morzem i przyechali ku Pskovu. i Pskovianie dał
 im wielką cześć i provadzili ich do Wielkiego Nowogrodu ²³⁷ i dawali
 im wielką czeszc. i provadzili ich do Moskwy ku wielkiemu Vasilv
 Dmitrovyczv ²³⁸. a xiądz Vasil posłał k nim naprzeciwko bracią
 swą xiędza Andrzeja Włodimirovicza a xiędza Andrzeja Dmi-
 trovicza ²³⁹ i inich xiążąt i panów i potkali xiężną Zophią z wielką
 cześcią. tedi był s nimi święszczennik ²⁴⁰ metropolit Cyprian s swemi
 wladikami. archimendritami. humienami i ze wszystkimi popami. i strzegli ją
 poczliwie s krestami s kniaziami z Moskwą i był zbor wielki i wienczenie
 się stało i była cześć i wesele wielkie.

28. O xiędzu wielkim Vitoltcie jako król Polski Iagalo przisłał do wielkiego 308
 Vitolta prosząc jego.

Także xiędzowi Vitoltowi będąc v mistrza w Marinom zamku przisłał k
 niemu król Polski Iagailo rzekąc mu. bracie mili starssi tego nie racz
 czynicz a ziemi Litewskiej pustoszyć oyczizni swej i naszej i poydzi k
 nam w iednanie i wielką przyasną wesmi sobie wielkie xiąstwo Litew-
 skie i siądz na stolcu swego wielkiego xiędza Olgirda i wielkiego
 xiędza Kiestucia oycza swego i xiądz wielki Vitolt vszlizawssy to-
 wczinił sobie radę s xiążatami Litewskimi s xiądzem Iurgiem Narimon-
 toviczem Belskim s xiądzem Iwanem Olgimuntoviczem i s temi się
 poradziwssy poiedzie w Litwę i siądzie na wielkim xiąstwie Litewskim
 na Vilnie. i była rada wszystka ziemia Litewska i Ruska. i xiądz
 Koributh Olgirdovicz ²⁴¹ pocznie sobie nieczno na to radzić a nie w
 sluszenstwie być v xiędza wielkiego Vitolta i pocznie wojsko swe
 zbierać i zebrał się wojska na miejsce Dokudova i stała się bitwa.

i pobiegło voysko Koributovo i pobito ich wiele i sam Koributh wbieży w Nougrodek ²⁴² i thv bila kniahini i dzieci jego i xiądz Vitolt wielki zasię zebrał voysko i ostapi Nougrodek i wziął xiędza Koributa. kniahinią i dzieci jego w ięczęstwo. a potim kniahinia Olgirdova vmarła a krol Polski przisłał Vitepsk. dzierżec sokolniczego swego Chwiedora Viosną a xiądz || Switrigailo tedi ieszcze młodi bil i będzie Chwiedor Viosna dzierżec Vitepsk. s prikazania kroli Iagaila. i Switrigailo nie mogł czerzpieć isz Chwiedor dzierżi Vitepsk i ²⁴³ jego posłuszeństwa i xiądz Switrigailo zamek ²⁴⁴ zasiadł i Chwiedora vbil. i krolv Iagailv bila o thim žalosć wielka i pisał do brata swego Vitolta żebi się on tego pomseil. xiądz Vitolt wziął s sobą Skirgaila i sebrał voysko wielkie Litewskie i szedł ku zamkv Vitepsku na xiędza Switrigaila i naprzod Vitolt szedł kv Odroczkv ²⁴⁵ i Druczkie xiążąta potkali go Vitolta z wielką poczlivoscią. i vderzili iemv czolem i służoą. stąd xiądz wielki Vitolth przydzie ku Orssi i Orssanie w zamku się zamkli dwa dny i potim zamek wziął. a stąth Vitolt przistąpił ku zamkv Vitepskv i xiądz Switrigailo zamknął się w zamku Vitepskv i począł Vitolt zamku Vitepska dobivac i tv przydzie na pomoc xiędzv Vitoltv Swiętoslavovicz ²⁴⁶ Smolinski i vderzi czolem xiędzv wielkiemv Vitoltu i ²⁴⁷ służbą i począł mocno dobivacz zamkv. i Viteblanie nie mogli czerzpiecz i podali się Vitoltu i xiądz Switrigailo vinidzie z zamkv i vderzi czolem xiędzv Vytoltu. i xiądz Switrigaila osadzi i sam poydzie do Vilna.

29. Iako xiądz Vitolt szedł kv Podolv y zvoieval ye.

Teyże zasię wiosni szedł xiądz Vitolt ku Podolv i xiądz Volodimir Ol-
310 girdović tedi bil w Kyevie i dzierzał ²⁴⁸ y i nie chciał się vpoko||rzicz xiędzv Vitoltu. i xiądz Vitolt wziął zamek Żitomirz. i przydzie do niego xiądz Włodimir. i xiądz Vitolt Kyew od niego odiał ²⁴⁹ a na Kyevie osadzi Skirgaila. i sam Vitolt poiedzie na Podolską ziemią. a Skirgailv kazał xiądz wielki Vitolt podz ku Czerkasom s Kyeva ku Swinohrodv i xiądz Skirgailo bożą począ ²⁵⁰ a kniazia Vitolta prikazaním wziął Czerkassi i Swinohrod i wrocil się do Kyeva. i będąc xiędzv Skirgailv w Kyevie. bil niektori czernieć Choma ²⁵¹. swietego Zophiego dzierżał monasterstwo od metropolita tedi xiądz Skirgailo będzie chciał iechać w lovi za Niepr i Choma then pocznie prosić na metropolitow dworczecz i xiądz Skirgailo do niego zaiechał i ten Choma dał xiędzv Skirgailv siele oprawnie ²⁵² picz i xiądz Skirgailo tego nie wiedziawssi

iechał w lovi za Niepr k Misloviczom i tam w loviech rosniemogl się na Vodokrezenie v czwartek i natichmiasth do Kyeva przyechał niemoczen i niemogl siedm dni i vmarł vey zrzoda. a Kyanie wsziteci poniesli go na glovach s swięszcenniki spievaiacz obichod i piesny s swieczami z zamku Kyeva do swiętej Bohorodzice Pieczerskiej i położon knias Skirgailo czudni i dobri vedla grobv swiętego Chwiedoziela Pieczerskiego xiądz wielki Vitolt posłał na Kyew xiędza Ivana Olgimontovicza a xiędza Hleba Swiętoslavovicza odpuscy do Smolinska. a xiądzv Iurgiv Swiętoslavoviczu da Zeslaw. i xiądzv Hlebv Swiętoslavoviczv ²⁵³ siedząc na Smolinskv będzie nepo||slussen 311 wielkiego xiędza Vitolta i xiądz Vitolt posłał do niego posli i on się tego nie spravil. i xiądz wielki Vitolt szedł ze wszitkimi silami ku Smolinsku na xiędza Hleba Swiętoslavovicza. i iako przidzie ku Smolinsku tako Chleb poda się iemv z zamkiem Zmolinskim. i xiądz Vitolt dał Smolinsk xiędzv Vasilv Boroskoviczv ²⁵⁴. a xiędzv Chlebu dał zamek Polni ²⁵⁵ a sam poydzie w Litwą teyże zimi xiądz Vitolt poslię xiędza Siemiona Lingwieievicza ze wszitkiem Smolinskiem. na xiędza Olhą Rzezanskiego. i ony iechawssi mnoho spustoszili ziemie Rzezanskiew i zassię wrocili w swę xiąstwo Litewskie. a w ten czas zima bila barzo twarda. teyże zimi na wiosną przyechał ku xiędzv Vitoltu. xiądz wielki Vasil Dmitrović Moskiewski do Smolinska w wielki post. i vczcil go xiądz wielki Vitolt i wiele kosztownich darow da iemv. lanczuchi ²⁵⁶ zlotemi. pasmi zlotemi. sobolmi. kamchami drogiemi. siodlami. zbroyami i darovawssi znamienicie i odpuscił do Moskwi z wielką poczivoscia a sam iechał do Litwi.

30. Iako xiądz wielki Vitolt z Litwi iechał do Podola ²⁵⁷.

Potem ²⁵⁸ gdi xiądz wielki Vitolt do Podolskiej ziemie iechał z Litwi do Wielkiego Luczka. a xiądz Olgird poszedł w pole z Litewskim voyskiem i pobit Tatarow na Siney Vodzie vbil trzech bratow Tatarskich xiążąt Chaczabeia. Kukubuha. || Dmitreia. a czy trzy bracia 312 Tatarskie oycziczi bili i dziedzice ziemie Podolskiej i trzymali od nich othamoni. a przyeżdżaiąc samy danie brali v swich otamonow s Podolskiej ziemie. a brat xiędza Olgirdow xiądz Koryat dzierżał Nougrodek Litewski. a v tego xiędza Koryata bili czterzy siny. xiądz Iurgy Alexander. Constanti. i xiądz Chwiedor. i czy xiążąta Koryatoviczi xiądz Olgirdova ²⁵⁹ pomoczą i z volia (sic!) poszli w Podolską

ziemią. a tedi w Podolskiej ziemi ²⁶⁰ żadnego zamku murewanego i drzewianego nie było tedi tacy książęta Koryatowicze przyszedłszy w Podolską ziemię weszli w przyasn z athamoni i poczęli ich bronić od Tatarów i dani Tatarom poczęli nie dawać napierwey należeli sobie twierdzić na rzece Smotrzicy i tam sobie zamek Smotrzeć wdziałali a w drugim mieście na Szmotrzyczysz zamek Bogutą postavili a potem łowiacz w łowcach przidało się im stado jeleny nadziechacz gdzie teras Kamienieckie miasto jest i czy książęta posiekli las. na tym że mieście Kamieniec zamek zmurowali a z tego wszystkie zamki Podolskie zmurowali i osiedli czy Koryatowicze a potem jeden ich brat odjechał do Węgierskiego króla książę Constantin i tam zmarł. a książę Iurgia Volochowie wбили książę Alexandrą Tatarowie też wбили. iako tych trzech bratów w żywocie nie stało i po ²⁶¹ nich czwarti brat w Litwie dzierżał Nowogrodek książę Chwiedor i ku temu jeszcze dzierżał Homel.

313 zszedłszy z Litewskim wojskiem zasiadł Podolską ziemią ku || Litwie ²⁶² także książę wielki Witolt osiadł na wszystkich ziemiach na wielkim książę Litewskim i książę Chwiedor Koryatowycz nie chciał być sługą książę wielki Witolt ze wszystkim wojskiem ²⁶³ do Podola Litewskim. i książę Chwiedor wsiadł to Koryatowicz i pobieży do Węgier a zamki osadzi Volochi i Węgierski da im pomoc na Witolta. a książę wielki Witolt pierwsi szedł do Brasława i Brasław wziął. a potem przyszedł pot Kamieniec i na drugi dzień Kamieniec wziął i dalej Smotrzeć. Skale ²⁶⁴. Czerznieu ²⁶⁵. zameczek. i wszystkie zamki pobral i woiewodą książę Chwiedora ²⁶⁶ poymał i po wszystkich zamkach Podolskich swoje starosti poosadzał ²⁶⁷ potem też król Polski Jagailo począł prosić książę wielkiego Witolta mówiąc. bracie mili daj mi Bogu tę część do stałych ziem Podolskiej Litewskim wojskiem a z cudzych stron nigd (sic!) tobie nie pomogł weź też tę mnie część daj mi połowę ²⁶⁸ ziemie Podolskiej w pieniądzech dzierżecz i książę wielki Witolt dał królowi we dwadziestu tysięcy kopach. Kamieniec zamek. Smotrzeć Skale i Czerznieu ²⁶⁹ zamek a na inssich zamkach Podolskich swoje starosti ustanowił na Brasławiu na Sokolczu i na Winnicy a król dał ci zamki w tych pieniądzech dał panu Spitzkowi dzierżec ²⁷⁰. kiedy książę wielki Witolt był się z Tatarami i pana Spitzka Tatarowie wбили i pani Spitzkova

314 wdową została i dzietki małe i król Polski zaś począł posilać || do wielkiego książę Witolta czość nam dać połowiczą ziemię Podolskiej i my ci zamki bili daj panu Spitzkowi we dwadziestu tysięcy kopach grossi.

a tak teras pani Spitzkova wdową została i dzietki małe a od Tatar nymasz ziemie komu bronić. daj moich mnie dwadzieścia tysięcy kop grossi. a zamki swoje zaś swoje pobierz k sobie. i książę wielki Witolt posłał królowi dwadzieścia tysięcy kop grossi panem Niemirem a Dmitrem Vasileviczem ²⁷¹. a zamki swoje pobral za siebie i starostą swego na tych zamkach osadził ²⁷² na imię Hornowskiego ²⁷³. a potem dał Podole wszystko ²⁷⁴ panu Piotrowi Montigirdowiczowi a potem dał Podole. panu Degigoldowi. a potem dał Dedigoldowi Smolinsko. a Podole dał panu Doldgirdowi a pan Doldgird ²⁷⁵ trzymał ci zamki do śmierci wielkiego książę Witolta. a kiedy Witolt zmarł i przyechawłszy Lachowie pana Doldgirda z Kamienca zezwali do siebie na radę i do rady nie dopuszczłszy jego zabili i Kamieniec zasiedli i inssie Podolskie zamki i do tych czasów tym Podole za Lachów zaszło i teras dzierżać.

31. O Wito'cie gdy na Timirtikluia szedł s pochwałą ²⁷⁶.

Potem tegosz roku książę wielki Witolt przydzie i posle promciłow ²⁷⁷ książę Hleba Swiętoslawowicza na Timirtikluia a sam książę Witolt ze wszystkim wojskiem za nim też || poydzie czarz Taktamis z swoim ³¹⁵ ludem Witoltu na pomoc. Litwa. Niemci. Lachowie. Tatarowie i Volochowie i s nim było książę pięćdziesiąt i było wojsko barzo wielkie poszli na czara Timirtikluia Tatarskiego i pochwalili się na ordę Witolt i rzekł poydziem pustoszyć ziemię Tatarską i wbyć czara Timirtikluia i posadziem czara Taktamisa na czarstwie jego ²⁷⁸ i Taktamis posadzi mnie na wszystkich ziemiach Ruskich i mówili ci poszli Tatarów woiewacz. i w tym czasie rychło pospiesi się Timirtiklvi czarz z wielkim wojskiem Tatarskim s książętami ²⁷⁹ i włani ordińskimi i potkali się z Witoldem na rzece Vorknie ²⁸⁰ a na polu i była im bitwa barzo wielka miesiąca Augusta dwanaściego dnia we wtorek ²⁸¹ i długo bili się barzo. i porazili Tatarów wojsko Witoltovo i książę wielki Witolt pobieży precz z małym wojskiem. i czarz Timirtiklvi poydzie s swoim wojskiem pot Kyow i stał pot Kyewem trzy dni i Kyowianie dali za siebie okupu trzy tysiące rubli Litewskich. i Timirtiklvi Tatarską ordę rozpuścił po wielkim książę Litewskim i woje wali ²⁸² Tatarowie zaś do wielkiego Luczka i wiele złego uczynili ziemi Litewskiej i zaś poszli w swoją ziemią.

32. Ktorich książę był czarz Timirtiklvy ²⁸³.

Imiona ktorich tam książę Litewskich pobito. książę Andrzej Olgirdowicz Poloczki. brat jego książę Dmitrej Bransky || książę Iwan Dmit- ³¹⁶

rovi³ xiądz Andrzej pasinek xiądz Dmitrow ²⁸⁴, xiądz Ivan Borissevič Kyewski xiądz Hleb Sviatoslavovič Smolinski. xiądz ²⁸⁵ Koryatovich. brat iego xiądz Siemion. xiądz Michailo Potbereski. brat iego xiądz Dmitrey. xiądz Dmitrey Patrikievich Voloski ²⁸⁶. xiądz Ivan Iurgevich Bielski. Pan Spitko Crakowski.

33. ²⁸⁷ O xiędzv Iurgiu Sviatoslavovichu Smolinskim o powietrzu. niesgodzie. pogorzely Smolinskij.

Tegosz roku xiądz Iurgi Sviatoslavovich a xiądz Olyech Rzezanski przisli do Smolinska i bila w ten czas barzo wielka trudnosć w Smolinsku ²⁸⁷ inssi chcieli mieć sobie xiędzem Vitolta. a drudzi chcieli mieć xiędza Iurgia oyczycza tedi xiądz Iurgi smovil się Zmolniani (sic!) i z horozani i Smolniane nie chcieli czierpieć wielkiej nalazi ²⁸⁸ od Lachow i przialy sobie oyczycza xiędza Iurgia i otworzili iemv zaimek. a xiądz Roman Branski w ten czas bil tu tedi Vitolt kazal bil tesz Romana zabić. a namiestnika swego poslal do Smolinska i ony namiestnika xiędza Vitoltowego poymali. a tich boiar Smolinskich i Drucz-
317 cinali ²⁸⁹. i xiądz wielki Vitolt || tey ze iesieny przichodzil do Smolinska na xiędza Iurgia i stal wiele pot Smolinskiem i nie wziął zamku i zas szedl w swoią ziemią a wziął Smolniani ²⁹⁰ (sic!) przimierze a w ten czas bila w Smolinsku barzo wielka trudnosć i wiele lvdzi barzo posieczono ²⁹¹ i mor bil wielki na lvdzie. tegosz roku miesiacza iunia voievali Tatarovie okolo Kyeva i klasztor Kyewski zvoievali i vižgly tegosz zas roku bil w Nouogrodzie mor barzo wielki. i na Moskwie. w Ladozie. w Porchovie. ve Pskovie. w Torsku. w Twierssi. w Dmitrovie i po wszitkiej ziemi Ruskiej i po wlosciam tegosz zasię roku na Ziastovanie (sic!) panni Mariey w poniedzialek na Wierzbney niedzieli bilo wielkie znamią iakobi v obiat gwiazdi iavili się iakobi w noci i slonce pociemniało i strach bil barzo wielki na ziemią Ruską tegosz lata Moskwa zgorzala y Smolinsko. a xiądz wielki Vitolt sebral tedi wszitki wladiki Litewskiej ziemi. Poloczkiego. Czernichowskiego. Turowskiego. Luczkiego Wlodimirskiego. i tem ²⁹² wszitkim wladikam postavil w wielkim xiąstwie Litewskim starszego metropolita na ymie Grzegorza z Bolharskiej ziemi.

34. O xiędzv Daszku Chwiedorovichu.

Kxiądz Daszko Chwiedorovič wziął Krzemienieć w wielki czwartek i xiądz wielki Vitolt sam nie iechal i poslie wprzodi siebie duuch panow swoych Dmitra a Danila || moviacz przedaycie ²⁹³ się iem służyć. a ³¹⁸ kiedi ia przyadę k zamku i vi wzvod odpusczenie na mosth. i ony od Vitolta przyechali i zvierzili się yem. voievoda ich wdzięcznie przyał a tego nigd nie znal i nie wierzil ze ony przyechali zamku zasiedz a Daszko w ten czas w noci przyechal. a s niemy dziesiacz tisiacz ²⁹⁴ czloviokow zbroynego lvdu i natichmiasth wzvod odsiekl i na most položili i wiechal Daszko s tovarizmi swemi Condrata voievodą vbil i zolnierzow krolewskich pobili. a xiędza Switrigaila vipuscl z želas iako xiądz Switrigailo siedzial na Krzemieneczv dzieviacz lat. xiądz Switrigailo stamtat sebravssi się prikazanim xiędza Vitoltovim szedvssi do ²⁹⁵ Vęgierskiej ziemi barzo wiele spustoszil Vęgierskiej ziemi i zamkow niemalo pobrali. i Luczko Wielkie wziął a Volinskich xiażat i boyar pięcz seth koni wziął a do Vitolta prziviodl ²⁹⁶.

35. Pochwala o wielkim xiędcu Vitolcie Kiestvčevichu.

Kxiądz wielki Vitolt dzierzal wielkie xiąstwo Litewskie i Ruskie i inssich wiele ziem i miąszkalać iemv w Wielkim Lvczkv i chcial bil na siebie wlozic coroną i iego nieprzyaciele Polaci nie przepuscili ²⁹⁷ iemu koroni miecz tedisz przizival do siebie krola Polskiego Wladislava. cesarza ²⁹⁸ i wielkiego xiędza Vasila Vasilevicha ²⁹⁹ krola Vęgierskiego s krolową. xiądz wielki || Twerski. Boris Alexandrovich. ³¹⁹ mistrz Pruski. Niemieczki ³⁰⁰. Ifflantski i inssich wiele poslow bilo. od Ivana czara Horodskiego ³⁰¹ od Rzimskiego czara ³⁰². od Gdanskiego ³⁰³ krola od wielkiego xiędza Rzezanskiego. Odoiewskie xiażatą sami bili. od Wielkiego Nouogroda. od Pskova. od ordin-
skich czarow. od Wloskiego ³⁰⁴ voievodi i od ³⁰⁵ inssich ziem Niemieczkich postovie bili. i miąszkali ti wszitki goscie v wielkiego xiędza Vitolta siedm niedziel na stravie. na stravą vychodzilo im na dzien ³⁰⁶ obroku po piąciset miodv beczek. po piąciset ialovicz. po piąciset baranow. po piąciszeth vieprzow. po stv zabrow (sic!). po stu lossi. a inich rzeczy liczbi niemasz. tedi czarz Rzimski w milosci bil z Vitoltem i tam w Luczkv ti goscie czestoval i daroval rosmaythemfi darmi kosztownymi. i odtichmiast vmocznila się milosć wielka miedz iemi. isz nie może vipisać o czei tego pana wielkiego ³⁰⁷ ktori bil ³⁰⁸

od wschodu słoneca aż do zachodu słoneca pan barzo możni wszitkiey
ziemie. a przichodząc klaniali się iemu. barzo możnemu gospodarv wiel-
kiemv xiędzv Vitoltv i czar Tureczki czesć barzo wielką i dari barzo
drogie często przisilał ku mocznemu czarv ³⁰⁹ i gospodarv ³¹⁰. drugi
czar Horodski ³¹¹ ten s nim wielki milosci bil. i tesz Czeskie krolestwa
i Polskie krolestwa wielką czesć trzymali nad sławnim hospodarem ³¹².
jeszcze i Gdanski ³¹³ krol wielką czesć i dari barzo wielkie podaroval
³²⁰ możnemu Vitoltu i tesz bratu iego Iagailv || trzymali ³¹⁴ iemu stolec
wielkiego krolestwa Polskiego. a ku ³¹⁵ temu tesz barzo w wiel-
kiey milosci s niem bili. kiedi sławni xiądz wielki Vitolt na
którą ziemią gniew miał i którą ziemią chciał skazicz ³¹⁶ tedi zvo-
ioval krol polski Wladisław zawdi iemu pomoc daval i wszitci xią-
żata i czarowie Tatarskie służyli iemu i sami svemi głowami na pomoc iemu
szli i słuchali go zawżdi. takiesz xiądz wielki Moskiewski barzo w wielkiej
milosci miąszkal s nim i insse ³¹⁷ xiążata Niemieczkye bili poslussni i
pomoc iemu dawali na bithwą gdzie iemu bila ³¹⁸ potrzeba. i ieszcze ho-
spodar ziemie Moladawskiey (sic!) i Barasabskiey (sic!) i voievoda
Voloski bil s nim w dobrej zgodzie i bil go poslussen ve wssitkim. i xiądz
wielki Twersky ³¹⁹ xiądz wielki Rzezanski Odoiewskie xiążata w wiel-
kim posluszenstwie bili v niego i Wielki Nouogrod. Pskow. i wszitci bili
poslussni iego. czarze i xiążata czy wszitci w wielkiej lasce s niem bili. a
inssi służyli iemu. i czesć barzo wielką i dari silno wielkie i dari
przynosili iemu nie tilko na wszitki lata ale na kazdi dzien i czas. i
bil xiądz Vitolt możnem ³²⁰ panem na wszitkiey ziemi Li-
tewskiey i po inssem ziemiach bil slaven i wiele czarow i xiążath
służyli iemu na dworze ³²¹ iego a inssi przyeżdżając klaniali się
jemu. a prosząc sobie czara na czarstwo ordinskie i napiervey dal im
czara do ordi Soltana i ten czar bil na czarstwie i nie smiał nigdi
³²¹ przeciwcz się silnemu hospodaru i ostaviwssi czarsthwo || pobieży na
czarstwo insse i xiążata ordinsci poslali posli swoje ku sławnemu hos-
podaru prosząc sobie inssego hospodara czara i on dal ³²² inssego
czara Malego Szoltana ³²³. będąc na czarstwie i nie smiał nigdi
przeciwcz się i osłuchacz barzo mocznemu hospodaru. gdzie ieno kazał
jemu koczować tam on koczował. a po małym czasie ten czar nie spo-
dobał się xiądzom ordinskim i oni inszego czara prosili sobie v sław-
nego hospodara ³²⁴ i on dal czara yem Dawladbierdeya i ten Dawlad-
bierdey niewiele czarstwowawssi zmarł. a xiądz wielki Vitolt w ten czas
był w Kyevie i przisłi go niego xiążata ordinsci do Kyeva z wiel-

kiemi dari i prosily sobie czara inssego i on ym dal czara Machmeta.
a miąszkając xiądz wielki Vitolt w Kyevie stamtąd poiechał do Luczka
Wielkiego.

32. O ³²⁵ smierci wielkiego xiędza Litewskiego Vitolta.

A ³²⁶ tak gdi przyechal s Kyeva wielki xiądz Vitolt
do Luczka tam się iusz rozbolal i rospuscil swoych xiążat i boyar
z wielką poczcivoscia. a krol polski Wladisław w ten czas bil s xią-
dzem wielkim Vitolttem w Luczku przinim gdi xiądz wielki Vitolt zmarł.
miesiącza octobra dwadziestego. trzeciego dnia na dzien świętego la-
cova brata Bożego bliskiego ³²⁷. i siądzie na wielkim xiąstwie Litew-
skim. xiądz wielki Switrigailo i xiąził iedno dwa hodi i miesiąc i
poszedł na Rusz na Poloczko.

33. || O wielkim xiędzu Zigmuncie iako dzierżał Lithwa.

322

I Litwa ³²⁸ osadzili na wielkim xiąstwie Litewskim wielkiego xiędza
Kiestucievicza Zigmunta na Vilnie i na Trocech ³²⁹ miesiącza septembra
w dzien pirwssi a Switrigailo w ten czas bil w Poloczku i poydzie na
(sic!) Smolinsku i xiążata Ruskie i boyarovie i wszitka ziemia posadzili
Switrigailana wielkim xiąstwie Ruskim. na tąż iesien xiądz Switrigailo
zebral siłą voysko barzo wielkie. i xiądz wielki Twerski Boris Ale-
xandrovicz dal iemu na pomoc brata swego Ieroslava ³³⁰ ze wssitkim
voiskiem i poydzie xiądz Switrigailo na Litwę i nie doszedwssi Vilna
za szesć mil stowali pod Oszmianą niedzielą. i xiądz wielki Zigmunt
przidzie z Litewskim voiskiem i s siłą barzo wielką ³³¹ i bila im
bithwa na Oszmianie miesiącza decembra osmi dzien. i pomoże pan
Bog wielkiemu xiędzu Zigmuntovi i pobily Switrigaila ³³² xiążath Rus-
kich pobili a inssich poymali. xiądz Iurgia Lingwielevicza vbito.
xiądz Vasila ³³³ Siemionovicza poymano Chwieczka Odzinczevicza poy-
mali i pana Dedigolda i inssich wiele xiążath i panow poymali i tesz
pobili wielką wielkosć ³³⁴ theyze zimi drugi ras xiądz Switrigailo sebral
voysko barzo wielkie Ruskie i poydzie w Litwę i povoievali ziemie
Litewskiey barzo wiele i wielkosć wielką pobili a inssih w ięstwo poy-
mano. na tosz lato xiądz Switrigailo sebrawssi wielką siłą Ruską i
mistrza || Ifflantskiego ze wssitkimi Ifflanti podeymie sobie na pomoc ³²³
ich. a xiądz wielki Twerski ³³⁵ dal iemu siłą swoią ³³⁶ i poydzie

mocno w Litwę i nocował za poltore mile od Wilna na Rudominie i minawszy Wilno pojechał na Stare Troki i stał pod ³³⁷ Trokami czterech dni a niedostawszy poszedł precz szukać księcia wielkiego Zygmunta i wojska Litewskiego i stał w Eykssikach czterech dni i pojechał precz zas w swoją ziemię i najpierw przyjechał do Kreva i stał pod Krevem dwa dni i dostał zamku murewanego Kreva i popalił ogniem ³³⁸ a ludzi bardzo wiele poscinał i w ięztwo pobrano i stamtąd szedł na Młodzieczno i przyjechał na niego wieść że Litwa idzie w pogonią i książę Swirigailo posłał na Litwę księcia Michaila Kyewskiego wojewodę, a inszych też posłał Ruskich książąt wiele, i pobili pana Piotra Montigirdowicza ³³⁹ i wszytką Litwę a inszych ³⁴⁰ poymali, i stamtąd pojechał Swirigailo do Zesława i Zesław ³⁴¹ jednego dnia wziął i miasto wzięli i ludzi bardzo wiele w ięztwo powiedli, i ³⁴² przyszedł do Minska i Minsk jednego dnia wzięli i miasto wzięli i ludzi bardzo wiele powiedziono w ięztwo i wiele złego wdziałali wielkiemu księciu Litewskiemu i poszli w swoją ziemię Ruską i przyszedli ³⁴³ do Borissova i tam poymali księcia Michaila Ivanowicza Polockiego ³⁴⁴ na rzece Beresnie (sic!) i posłali go do Witebska i tam kazał wtopić a poymali księcia niewinnego ³⁴⁵, a potem mistrz Iflantski pojechał swym ludem w swoją ziemię Iflantską a książę wielki Swirigailo szedł ³⁴⁶ do Lukomla i tam swoje wojsko rozpuścił książąt i boyar i sam pojechał do Kyeua, na tąś jesień książę wielki Zigmunt sebrałszy siłą bardzo wielką Litwę i Lachy i przyjechał na Ruską ziemię i stał pod Mscislaviem miesiąca octobra osmnastego ³⁴⁷ dnia i stał pod Mscislaviem trzy niedziele Mscislavia nie wzięwszy zas wrócił się do Litwy ³⁴⁸, na latho Swirigailo sebrałszy się z książętami Ruskimi i też z swymi boyar i z wssitkim wojskiem Ruskim i pojechał na Litwę i mistrz Iflanski z kontorem swym przyjechał Swirigailu na pomoc i złączył się z Swirigaiem w Braslaviu a w ten czas mokrość deszcz była bardzo wielka na ziemię, zatem nie mogli przyjechać do Litewskiej ziemi i Swirigailo szedł zas w swoją ziemię i rozpuścił wszytko swoje wojsko w Poloczku ³⁴⁹ a sam iechał do Kyeua, na trzecie lato książę Swirigailo metropolita w Witebsku na ymie Harasima spalił i potem sebrał się z wssitkim wojskiem swoim w Witebsku z książętami i też z swymi boyar i Ruskimi i pojechał do Braslavia po Zawielyskiej stronie i tam przyspiał do niego na pomoc mistrz Iflantski z wssitkim wojskiem swym i pojechał od Braslavia do Wilkomerye a książę wielki Zigmunt nie szedł sam na Swirigaila.

34. O ³⁵⁰ księciu Michale Zigmuntowiczu jako poraził księcia Swirigaylo.

325

I książę ³⁵¹ Zigmunt sam nie jeżdżąc na Swirigaila ale dał im pomoc król Polski pięćdziesiąt ³⁵² tysięcy kopyników i posłał swego księcia Michaila na Swirigaila i książę Michailo pojechał ze wssitkimi siłami Litewskimi i też z Polakami, i była im bitwa na dzień świętego Simona iudy w jesieni za Wilkomergią na rzece, i pomógł pan Bog książę Zigmunt i jego syn książę Michail, i pobili Swirigaila i wszytką siłą jego z książętami i wielkosc wielką pobili a inszych żywych poymali, wбили tedy bratanię księcia Koributowego Zidzimina księcia Ieroslawa Lingwievicza, księcia Michaila Siemionowicza, księcia Michaila Vyciemskiego ³⁵³ Lwowicza i inszych książąt bardzo wiele pobili a inszych poymali sorok i dwoje książąt, a w głowach na ymie księcia Michaila Lwowicza ³⁵⁴ Kyewskiego, a brata jego księcia Chwiedora Koributowicza i Ifflanskiego mistrza samego wбили imarszałka jego i wiele kontorów pobili a inszych żywych poymali ³⁵⁵ i wiele z nimi było, Rakuszan Słazaków i Czechów ³⁵⁶, posle tego poboysza trzeciej niedziele spuścił ³⁵⁷ książę wielki Zigmunt zebrali, wszytko wojsko Litewskie ³⁵⁸ i posłał księcia Michaila syna swego na Rusz i przyszedł książę Michailo i stanął ³⁵⁹ na Orssi i Smolniane potkali go na Orssi i podali się im służąc i książę Michailo do Smolinska niejeżdżąc przyjechał od Orssi do Witebska i przyszedłszy książę Michailo stał pod ³²⁶ Witebskiem sześć niedziel i nie wzięwszy zamku szedł precz, i posle tego tej zimi książę ³⁶⁰ wielki Zigmunt sebrał wszytką siłą Litewską i panów ³⁶¹, i posłał pod Poloczko i przyszedłszy wojska stali pod Poloczkiem niedzielą nie dostawszy zamku szedł precz a na drugi rok Poloczanie i Witeblanie ³⁶² nie mając sobie ni od kogo żadnej pomocy i podali się książę wielkiemu Zigmuntowi i począł bić książę wielki Zigmunt na ksiąstwie Litewskim i Ruskim.

35. O ³⁶³ wielkim głodzie i drogocie w Smolinsku.

Tęgosz czasu w Smolinsku ³⁶⁴ był głód wielki bardzo, isz po drogach ³⁶⁵ i po wsiam zwierzęta jadali ludzi i w Smolinsku w zamku i w mieście i po wliczach psy ludzie iedli, głowi ręce nogi po wliczach wleczili ludzie iedli matki dziatki swoje iedli od wielkiego głodu.

a od wielkiego głodu ³⁶⁶ lvdzie w post mięso iedli po wsiach i po włościach. a w ten czas czwartka zita bila po trzi kopi grossi i wiele zlego tego roku podzialo sie po wszitkiey ziemi Litewskiey i tesz Ruskiey i wiele krwie przelania stalo się brat brata rodzonego vbyal i mori bili barzo wielkie ze takovi strach za dawnych czasow nie bil i lvdzie starzi nie mogą pamiątać.

327 36. O smierci wielkiego xiędza Zigmunta iako iego w Trocech zarzezaly.

Tegosz ³⁶⁷ roku xiędza wielkiego Zigmunta w Trocech zarzezali na wierzbney niedzieli przed obiadem i bila trudność barzo wielka w Litwie. w ten czas Smolinsk dzierzał od Zigmunta pan Andrzej Sakowicz i poczał Smolnjan przivodzić ku przisiądze moviacz kiedi xiążata Litewsczi posadzą na wielkim xiąstwie Litewskim xiędza a vambi tesz od Litewskiey ziemi nie odstapovacz a wielkiego xiędza Litewskiego vām sobie za pana mieć a mnie vām bić poslussnim dotąd poky xiądz Litewski wielki na Litwie siądzie na Vilnie i na Trocech. i wladika Smolinski xiążata i panovie boyarovie. mieszczenie i czarni lvd na tim przisiągali ze mi pana Andrzeya będziem miecz v siebie voievodą poczesno na Smolinskvy.

37. O ³⁶⁸ rostirku i o barzo wielkiej trudnosci w Smolinnskv.

Tedi po wielkiej noczi na świętey niedzieli vey zrzodą smislili czarni lvdzie Smolnianie i radą sobie vczinili. kovale. kozomiaki. szewci. mięsniiki. kocielnici pana Andrzeya zesłać siłą z zamkv a przisiąga swoyą smienili i narządzili się w broyą ³⁶⁹. z gliczami ³⁷⁰. strzalmi. s kosami. s siekierami i zadwonili (sic!) w dzwon rathni i pan Andrzej ³²⁸ poczał się radzicz z boyary || Smolinskiemi i ze wszitkiem dworem swoim i poszedł na nich z drzewci na koniech i bila im bitwa w zamku na świętego Borisa Hleba i pobili wiele lvdzi czarnich i pobiegli czarni lvdzie od pana Andrzeya. i teyże noczi pan Andrzej z zamku precz ziechal z żonām i boyarovie Smolinsci s nim bily a posle tego trudność bila barzo wielka w Smolinsku i poymali Smolnianie marszałka Smolinskiego Pietrzigą i potopili go w Nieprze a posadzili sobie voievodą w Smolinsku xiędza Andrzeya ³⁷¹ Dorohobuskiego.

38. Iako Lithwa wzięli sobie Kazimirza krolevicza xiędzem wielkim Litewskim.

Tegosz ³⁷² czassu tąd rada Litewska. xiążata. panovie i wszitka ziemia doradziwssi się i wzięli sobie z Lachow xiądzem wielkim. Kazimirza krolevicza i posadzili go poczeivie na stolecznich zamkach na Vilnie i na Trocech i na wszitkiey ziemi Litewskiey i Ruskiey. w ten czas przydzie Iurgi Lingwieievicz z Nouogrodka do Lithwi i xiądz Kazimirz krolevicz dal iemv oyczizną iego Mscislaw i boyarowie Smolinsci przyechali do Smolinska z Lithwi i czarni lvdzie Smolnjanie nie puscili ich w zamek i boyarowie rosiechawssi się po swim włościām i zatim bila bitwa barzo wielką boiarom s czarnim lvdem i zamknęli się czarni lvdzie na zamku. i przizvali do siebie xiędza || Iurgia Lingwie- ³²⁹ ievicza hospodarem i xiądz Iurgi poymal Smolinskich boyar i pokoval ich a imienie ich podaval swim boyarom ³⁷³. teyże iesieni na zapustj Philipove przydzie voysko Litewskie do Smolinska. i stali w Smolinsku poltrzeci niedzieli miasto i cerkwie vizgli a lvdzi wielkosć wielką posiekli i monaster vizgli i wiele zlego vczinili Smolinskiey ziemi ³⁷⁴ tego roku zima barzo zła bila miecielicza przes przestania ³⁷⁵. z mrozem lvdzi wiele pomarlo po wziām (sic!) i po drogām z wielkiego zimna a śnieg barzo wielki bil za dawne lata takovey zimi nie bivalo a teyże wiosny voda bila barzo wielka w Smolinsku wszitko miasto poyāla bila. malo nie doszła voda dc Prokopskiey ³⁷⁶ gory.

39. O Moskiewskim ³⁷⁷ poboiszczv.

Tegosz lata xiądz wielki Kazimir niemirem bil s xiądzem wielkim Moskiewskim. i przisedwssi Moskwiczi s xiądzem ³⁷⁸ i s Tatari Kozanskimi i voievali wszitką ziemią Vasiemską. tey zas zimi ³⁷⁹ poslal voievod swich xiążat i pani th Litewskich przeciw tego voievacz Moskiewskiey ziemi i zvoievali. Kozielesk. Vereye. Kolvhā. Możaysko i wiele zlego vczinili Moskiewskiey ziemi. a lvd wielki poviedli w Moskiewską ³⁸⁰ ziemią i Moskwiczi zebrawssi się za dzieviacz dni i pognali w ślad za Litwą ³⁸¹. i pobili wiele Moskwiczow Litwa a inssich zivich poymali i dogoniwssi Moskwą bili się z Lithwą i pomogl Bog Litwie i prziviedli Moskwą || do Smolinska do xiędza ³³⁰ wielkiego Kazimira i vczinili tedi xiążata i panovie wielką cześ wielkiem xiędzv Kazimirzv kroleviczv.

40. Wielkiego ³⁸² xiedza Moskiewskiego pobili Tatarowie.

A Moskiewskiego tedi xiądza nie bilo w Smolinskiej ³⁸³ ziemi chodzil do Murowla bić się s Tatari. s czarem Machmetem i s sinem iego Momotakiem i pobili Moskwą na głową Tatarowie i samego Moskiewskiego Vasila ³⁸⁴ Ivana ięli a inich xiązath wiele pobili a inssich poimali a bila iem bitwa na Szudalisza ³⁸⁵ świętego monastera i bila tedi Moskwa w wielkim strachv. a potim czarz Machmet i sin iego Momotak dali xiedza Moskiewskiego na okup i wzięli ząn (sic!) wielkosc wielką rublow i sobolow.

41. Z ³⁸⁶ wielkim xiądzem Moskiewskim mir na lato.

Moskiewski wziął przimierze z xiądzem wielkim Kazimierzem kroleviczem i przisiągą iemu swoją dal ³⁸⁷.

(W)ielkiego xięstwa bitewskiego kroniczka
krotko pisana ³⁸⁸.

Od przyącia viari Rzimskiego zakonu vstaviona przes krola Polskiego Iagaila i wielkiego xiedza Litewskiego Vitolta pot lati Bożego narodenya tisiąc. trzi sta. osmdziesiąt. szesć.

Krol Iagailo ³⁸⁹. ociecz Kazimirzow Niemczow porazil pot lati Bożego narodenia. tisiąc trzi sta. trzidziestego. iednego.

Litwa wzięli Poltewsk pot lati Bożego narodenia. tysiącz. trzi sta. siodmego.

Krola Olbrachta porazili na Bukovynie Volochovie pot lati Bo. naro: tisiąc czteri sta trzidziestego ³⁹⁰ siodmego.

Vielebni Kazimirz vmarl pot lati Bożego narodenia tisiąc czteri sta dziewięczdziesiąt czwartego.

|| Krol Andrzej Kazimir vmarl lata Bożego narodenia tysiącz 332 piącz sethnego ³⁹¹.

Tatar pobito pot Klieczkiem w dzien panny Mariey Snieżney pot lathi Bożego naro. tisiącz pięć siet. szostego.

Panow poymano na Viedrossi lata Bożego narodenia tysiącz pięćsetnego.

Krol wielki xądz Alexander vmarl a Zigmunta na wielkie xąstwo wzięto na dzien świętego Simona Iudi pot lati Bożego naro. tisiąc. szet szostego.

Biskup Tabor ³⁹². vmarl pot lati Bożego naro: tisiącz pięć set siodmego.

Glinski Zabrzezinskiego zabil pot lati Bożego narodenia tisiąc. pięć set osmego.

Moskwą pot Orssą pobito pot lati Bożego naro tisiąc. pięć set. dziewiątego ³⁹³.

Zacharias ³⁹⁴. legat bil w Litwie pot lathi Bożego naro: tisiąc pięć set. dwadziestego.

Złota vliczka bila othworzona pot lati Bożego naro. tisiąc. pięć set dwadziestego czwartego.

Krol Zigmunt kazal Gdancian scinać pot lati tisiąc. pietset dwadziestego piątego ³⁹⁵.

Tatarow pobito za Kyevem ve czterdziesci milach o Gromniczach na Holssanici poth lati tisiącz. pietset. dwadziestego siodmego.

|| Czara Zavolskiego z Litwi puszczono pot lati Boże naro. tisiąc. 333 pięć set. dwadziestego osmego ³⁹⁶.

Krol Zigmunt nas hospodar s krolową swoyą Boną przyechal do Litwi. tegosz roku wszitką ziemią popisowano pot lati Boże. na: tisiać. pięć set. dwadziestego osmego.

Krolewicz młodego Zigmunta Augusta na wielkim xiąstwie Litewskim posadzono a w ten czas bilo iemv dziewięć lat pot lati Bożego narode. tisiać. pięć seth. dwadziestego dziewiątego.

Prava pisane dane wszitkiey ziemi Litewskiey tisiać pięć set. dwadziestego. dziewiątego. na dzien świętego Michala.

Miasto i zamek Vilenski gorzat. tegosz lala pobito Tatar na Holvey ³⁹⁷. i na Poluzniey pan Andrzej Nimirovich voievoda Kyewski i knias Iwan Iurgievic Dabroviczki z dworzani ktorzi bili na pieniądzech pot lati Bożego naro: tisiać. pięć. set. trzidziestego.

Xiądz Constanti ³⁹⁸. vmarl voievoda Troczki i hetman po Wniebowzięciw panni Mariey pot lati Boże. naro. tisiać pięć seth. trzidziestego.

Panu Stanislaui Gostoltu dano Troczkie ³⁹⁹. voievodstwo w wielki post po lathi Bożego naro. tisiać pięć set. trzidziestego. pirwego.

334 || Wielki xiądz Moskiewski Vasil vmarl pot lati Boże. narode. tisiać pięć set trzidziestego. trzeciego.

Metropolith Kyewski. i Haliczki. Janffor ⁴⁰⁰. smarli lati Boże. naro. tisiać. pięć set trzidziesti. czwarti.

Pan Piotr Kyszka starosta Zmodski vmarl tegosz roku dano panu Iurgiv Radzivilv panu Vilenskiemv pot lati Bożego narode. tisiać. pięć set. trzidziestego. piątego.

Radohoscz zezgli pan Andrzej Mirovich ⁴⁰¹. voievoda Kyewski. a pan Czisz konivssy krolewski tisiać. pięć set. trzidziecci. piąti.

Homel wzięli w piątek i Starodup tegosz roku kopanim na dzien świętego Iana Sciąciela w niedzielę. a na ten czas bil hetmanem nad voyskiem polskim pan Tarnowski. a nad pieniążnim pan Poznanski. a nad Litewskim pan Iurgi Radwilovic. pot lati 1535.

Tegosz czassu Poczepow wzięli i xiądza Oweczina Staroduba ⁴⁰².

Tegosz roku krol vidal krolewną za mąsz s Kracova. pot lati Bożemi tisiać. pięć set trzidziestego piątego.

Xiądz Ianusch z xiąsząth Litewskich vyechal z Lithwi biskup Vilenski. Tegosz czassu po nym ⁴⁰³.

Treść kroniki.

1. Wielkiego Xięstwa Litewskiego i Zmodzkiego Kronika.
2. O xiążęciw Palemonie. i o iego trzech synych.
3. O xiążęciw Borku i o bracie iego Kunasie.
4. O xiążęciw Monthwile Kimbutovim synie.
5. O xiążęciw Vikincie i Erdwile.
6. O xiążęciw wielkim Michaile.
7. O xiążęciw Skirmuncye.
8. O czaru Zavolskim Boloklove.
9. O trzech synych Skirmontovych.
10. O matce Kukovoitovei. i o samem Kukovoycie.
11. O wielkim Czaru Kurdasie Zavolskim Tatarskim.
12. O xiążęciw Litewskim Swintorozie sinie Vienovem.
13. O wielkim xiędzv Litewskim Skirmuncye.
14. O mężach Latiholskich iako prziszly w Zmodz.
15. O piący sinieh Romanovih.
16. O wielkim xiążęciw Litewskim Vityennye.
17. O wielkim xiędzv Litewskim Zmodskym i Ruskim Iediminie Vitenovim sinie.
18. O wielkim xiążęciw Iedimoncie i o bithwie z xiądzem Volodimirem Volodimyrskym.
19. O xiędzv Stanislawie Kyewskim ktorego vignal s Kyeva xiądz Iedimonth.
20. O wielkim xiążęciw Litewskim Iediminie iako zarąbil Troki i Vilno.
21. O wielkim xiędzu Litewskim Iediminie i o iego siedmy synych.
22. O wielkim xiędzu Olgirdzie i o xiędzv Kiestuciv.
23. O wielkim xiędzu Kiestucyv i o wielkim xiędzv Vitolcie i o wielkiey zdradze a przisiądzie xiędza Iagalovey ktorą przestapyl.
24. O wielkim xiędzv Andrzeyv Poloczskym.
25. O wielkim xiędzv Swiatoslawie Smolinskym.
26. O wielkim xiędzv Vitolcie i o xiędzv Skirgaile iako szly na xiędza Swatoslawa Smolinskiego.

27. Xiądz wielki Vitolt księżną swą oddał za Moskiewskiego xiędze wielkiego Vasila Dmitrevicza.
28. O xiędzu wielkim Vitolcie iako krol Polski Iagalo przisłał do wielkiego Vitolta prosząc iego.
29. Iako xiądz Vitolt szedł kv Podolv y zvoieval ye.
30. Iako xiądz Vitold z Litwi iechal do Podola.
31. O Vitolcie gdi na Timirtikluia szedł s pochwałą.
32. Ktorich xiażath pobil czarz Timirtiklvy.
33. O xiędzu Iurgiu Świętoslavoviczv Smolinskim o powietrzu. niesgodzie. pogorzely Smolinskiey.
34. O xiędzu Daszku Chwiedoroviczv.
35. Pochwała o wielkim xiędzu Vitolcie Kiestvčeviczv.
36. O smierci wielkiego xiędza Litewskiego Vitolta.
37. O wielkim xiędzu Zigmuncie iako dzierzał Lithwą.
38. O xiędzu Michaile Zigmuntoviczu iako poraził xiędza Swi-trigaylo.
39. O wielkim głodu i drogosci w Smolinsku.
40. O smierci wielkiego xiędza Zigmunta iako iego w Trocech zarzeżaly.
41. O rostirku i o barzo wielkiej trudnosci w Smolinskv.
42. Iako Lithwa wzięli sobie Kazimirza krolewicza xiędzem wielkim Litewskim.
43. O Moskiewskim poboiszczv.
44. Wielkiego xiedza Moskiewskiego pobili Tatarovie.
45. Z wielkim xiądzem Moskiewskim mir na lato.

Noty.

1) Rum. (Закрошники; Кр., Racz. Лѣтописецъ. 2) Rum. от во-
площения: Кр., Racz. сталося естъ воплощене. 3) In. kod. з благосло-
венное. 4) Niema w in. kod.; Racz. dod. чистое; Кр. прчтое. 5)
Niema w in. kod. 6) Racz. dod. иж. 7) Niema w in. kod.
8) Win kod. по востани. 9) Win. kod. на небо. 10) Win.
kod. Ганос. 11) Racz. dod. иж. 12) Кр. стого; w in. kod. niema.
13) Win. kod. многие. 14) Кр. справедливости покоя; Rum., Racz.
справедливого покою. 15) Win. kod. dod. и с подданными. 16) Racz.
dod. которые ся зналъ по звѣздахъ. 17) Win. kod. dod. позаходу
солнца. 18) Win. kod. с тыми. 19) Кр. Китоврасы, Колюмны,
Рожи и Оургы а такъ они.; Racz., Rum. с Китаврусъ Довспрунгъ
а с Колюмновъ Прешпоръ, а з Руси Ульяновъ, а з Рожъ Екторъ,
а такъ оны люди. 20) Win. kod. дошли. 21) Win. kod. niema-a,
Racz. упадываетъ дванадцати устьи. 22) Win. kod. dod. и дошли.
23) Win. kod. дошли. 24) Tak Кр., Rum.; niema Racz. 25) Tak
Rum., Racz.; Кр. dod. а то. 26) Wrk. на. 27) Tak w Кр.; w in.
kod. надъ Юрою. 28) Tak Кр., Rum.; niema Racz. 29) Win. kod.
Ширвинту. 30) Win. kod. луками. 31) Tak Кр.; w in. kod.
niema. 32) Wyrazów podkreślonych niema w kod. Кр.;
są w Rum., Racz. 33) Win. kod. dod. ego 33*) Tytuł jest tylko
w kod. Rum. 34) opuszczono-do. 35) Tak. Rum., Racz. Кр. посе-
дился и назвалъ то мѣстце именемъ сына своего Кернуса Керново.
36) Win. kod. назвалъ. 37) Win. kod. dod. гдѣ. 37*) Win. kod.
dod. на Завельской стороне люди его тые (Rum. тьи) што за Ве-
лею осѣли. 38) Tak Rum., Racz.; Кр.—по вѣлоску. 39) Tak Кр.;
Rum., Racz. литусба. 40) Win. kod. панство Литовское и мно-
житися отъ Жомонти, и князь великии Кернусъ. 41) Tak Кр.;
Rum., Racz. dod. зятемъ своимъ его чиниль, 42) Win. kod. одного

Немоноса, а другого Скирмонта; Racz. dopisano charakterem drob-
niejszym: а въ инших тых жэ называ; Викента а Ердвила. 43) Kr. Racz. tytułu niema; jest w kod Rum.; 44) Win. kod. dod.
Дмитрь боечыся великое силы и моцы его збѣгъ с Киева. 45) Pow.
być iż; w in. kod. што. 46) Win. kod. ко Друцку. 47) Win. kod.
Монтвиль Жемонтеки иж. Русская земля. 48) Tak. Rum. Racz.;
Kr. Скирмонтоу. 49) Win. kod. Уреннов именем Эикъшыса. 50) Kr.
Кроумню; Racz. Грумню; Rum. Куню. 55) Tak Rum. 56) Racz.
dod. а потомъ умеръ. 57) Kr. за тым возвратился въспакъ; Rum. i
возратимся въспать—тутъ Довоина. 58) Tytuł tylko w Rum.
59) Kr. stale zam. Викинтъ—Немоносъ. 60) Kr. zam. Ердвиль-
Немоносу. 61) Kr. Кгироусъ. 62) Win. kod. dod. Рускихъ. 63) Win.
kod. Минганло. 64) Tytuł tylko w Rum. Мингале. 65) Wyraz
ó w podkreślonych niema w kod. Kr. 66) Win. kod. въчемъ
справовался. 67) Tak Rum.; Kr., Racz. dod. своихъ. 68) Racz. dod.
имѣлъ съ нею сына именемъ Рогволода которого называе русским
именемъ Василии. 69) Win. kod. dod. на рецѣ Березинѣ. 70)
Win. kod. святое Софии. 71) Win. kod. dod. де-
вичии монастыр. 72) Kr. въчо мѣти; Rum. въчом имѣти; Racz.
въчем ся судити. 73) Win. kod. въ звонъ. 74) Wyraz ó w pod-
kreślonych niema w kod. Kr.; są w in. kod. 75) Win. kod.
постриглася. 76) Win. kod. забрался. 77) Win. kod. освѣтилася;
Stąd się zaczyna kod. Arch. 78) Win. kod. dod. Полоцкии.
79) Kr. и возвратимся воспакъ; Rum. воспакъ; Arch. воспять; Racz.
niema. 80) Kr., Racz. niema ją tytułu. 81) Wyraz ó w pod-
kreślonych niema w Rum.; są w Kr. Racz. 82) Win. kod. dod.
на голову. 83) Win. kod. ледве. 84) Arch. возгласи; Kr. въскри-
чала; Racz. заплакала. 85) Win. kod. борздыми. 86) Racz. dod.
И коли Кукувотъ приидеть до отца своего Живинбута. 87) Tytuł
niema ją Racz. Kr.; Stąd się zaczyna plamek kod. Patr.
88) Tak Patr., Arch., Rum.; Racz., niema; Kr. царь Б. 89) Kr.
stale Шварно. 90) Win. kod. баскаки. 91) Kr. моцъ; Win. kod.
ратъ. 92) Kr. и совсим; Win. kod. совсими. 93) Tytuł tylko w Arch.
i Patr. 94) Niema w kod. Kr. Racz.; win. kod. возвратимся во-
спать. 95) Win. kod. В тых лѣтахъ мати князя великаго Литов-
ского и Жомонтекого Кукувоитева Поята умерла. Kr. nieco od-
mienienie—в тые лѣта князю великому Литовскому и Жомонтекому
Кукувотю оумре оу великой старости мати его Поята. 96) Racz.
Patr. паметку; w in. kod. память. 97) Racz. его мели; win. kod. тую
Пояту. 98) Win. kod. и до сего дня. 99) Niema w kod. Racz.
100) W kod. Racz. dod. именемъ великого. 101) Niema w kod.
Racz. 102) W in. kod. тымъ. 103) Rk. ma dwa tytuły;
kod. Racz. niema tytułu. 104) Niema win. kod.
105) Win. kod. Семеномъ Михайловичемъ Друцкимъ и с
княземъ Давыдомъ Мстиславовичемъ Луцким. 106) Rum. и сово-

купившимся; Racz. и собравшимся. 107) Win. kod. рати. 108) Patr.,
Racz. вельми великии; Win. kod. лють. 109) Win. kod. дорогихъ.
110) Win. kod. князя Руские. 111) Racz. составилъ; Win. kod. зо-
ставить. 112) Tak. Kr., Patr.; in. kod. niema ją. 113) Win. kod.
Ольггимонта. 114) Win. kod. неколко. 115) Racz. и пришоу къ
своимъ городомъ; w in. kod. и возвратился во свояси. 116) Tak ma
Strykowski (Kronika I. 252); w in. kod. уродилъ. 117) Tak
w kod. Rum.; w in. kod. niema. 118) Niema w kod. Racz.
119) Tak Kr., Racz.; w in. kod. niema. 120) Pow. być—
aby. 121) Win. kod. зъжогъ. 122) Win. kod. зъжены; жыгали.
123) Win. kod. усти. 124) Win. kod. зъжогъ. 125) Win. kod.
еждываль. 126) Wyrazów podkreślonych niema w kod.
Arch. 127) Win. kod. такъ. 128) W rk. przekreślono—sądzić.
129) полонъ. 130) Win. kod. dod. а Колигин на земли. 131) Racz.
dod. по немъ. 132) Wyrazów podkreślonych niema w
Arch., Rum. 133) Win. kod. бывши. 134) Win. kod. оттоль
(оттоле). 135) W in. kod. Ятвезьские. 136) W in. kod. за вдѣль.
137) Racz. нижеи; Win. kod. вышеи. 138) Win. kod. dod. князь
велики и Наримонтъ. 139) Racz. тестя; Win. kod. теть. 140) Win.
kod. Воскресенья. 141) Racz. направившимся; w in. kod. ополчи-
вшим. 142) Racz. и коли зышлися полки; win. kod. и шедшимся
имъ с полки. 143) Arch. удѣлалъ; Racz. вдѣлалъ. 144) Racz. до-
рослого лѣтъ; w in. kod. dorosłego. 145) Win. kod. з быменя дер-
жачого в Жомонти реченого Апрагола. 146) Win. kod. Аираголу.
147) Racz. цудного; win. kod. podobnego. 148) Win. kod. а такъ
онъ бачечы цноту его и доброе заховане. 149) Racz. всяким справцою.
Win. kod. всяким справам годным справцою. 150) Racz. взяли
его; w in. kod. взятъ есть. 151) Dopisano na marginesie.
152) Win. kod. немного; pow. być—nie. 153) Win. kod. Прусы.
154) Racz. о того; w in. kod. и того. 155) Racz. пошли; win. kod.
потягнул. 156) Tak w. kod. Racz.; w in. kod. niema.
157) W in. kod. Ракнету. 158) W rk. spuszcziwssi. 159) Racz.
войско; win. kod. ратъ. 160) Win. kod. ко Бранску. 161) Win.
kod. укрепивши. 162) Win. kod. dod. на зиму. 163) Arch. Оуру-
чен; Racz. Овручии. 164) Racz. на пляцу; w in. kod. на месцу.
165) Pow. być. widząc. 166) Win. kod. передалися. 167) Win.
kod. горожане Киевские. 168) Win. kod. одноемыслне.
169) Win. kod. dod. пошодшы. 170) Niema w in. kod.
171) Opuszczono: Вышегородъ. 172) Opuszczono: Переяславъ.
173) Win. kod. dod. именемъ Ольгу, бо сына не мѣлъ дочку
только одну. 174) W in. kod. прогнавши. 175) Opuszczono: z.
176) Tak Patr.; win. kod. потомъ попомъ. 177) Wyrazów pod-
kreślonych niema w kod. Racz. 178) Win. kod. Локетку.
Anna—Żona Kazimierza Wielkiego. 179) Win. kod. dod.: и он за
него (Racz. Олггирда) далъ дочку свою. 180) Win. kod. dod.

а тыхъ (Racz. старшихъ) двухъ сынов своих посадил на великих князствах. 181) Win. kod. dod. на столцы своемъ. 182) W in. kod. и на всей земли Жомойтской, и разделивши ихъ самъ почестне умер. и пануючы Кестутю на Троцех и на Жомойти и вельшал дѣвку на Полондзе именемъ Бируту, которая ж дѣвка Богом своим... 183) Tak Arch.; Racz. панны Маріи; Patr. Благовещенія пресвятыя Богородицы. 184) Win. kod. dod. на Тыңцу. 185) Win. kod. niema; Racz. dod. Лѣта 6873 а от нарож. Хрыста 1365. 186) Win. kod. шесть. 187) Win. kod. dod. при отцох своих. 188) Racz. dod. лѣт Божего нарожя 1377 пановаль на Вилни дванадцат лѣт. 189) Win. kod. собѣ пити давати. 190) Win. kod. за княземъ Давыдом, и княз великий Якеило князю великому Кестутю дядку своему жалость великую вчинил. 191) Win. kod. холопа. 192) Racz. ласца. 193) Tak. Rum. Patr.; Arch., Racz. dod. чынити. 194) Row. byc—zona i siostrą. 195) Niema w in. kod. 196) Row. byc ze pna—со мною. 197) Racz. dod. и Руское. 198) Racz. dod. а мою братанну. 199) Win. kod. О великом князи Кестутю и о великом князи Якеиле. 200) Win. kod. дасть присягу. 201) Racz. dod. а Воидила обѣсилъ. 202) Win. kod. сѣдшы на Вилни. 203) Win. kod. ратные. 204) Win. kod. и в рыхломъ часе присяги свое забылъ. 205) Niema w in. kod. 206) Tak Patr.; Racz. мистръ. 207) Win. kod. ратью великою. 208) Win. kod. dod. зниматися з нѣмцы. 209) Win. kod. подалися ему. 210) Tylko w kod. Racz. 211) Win. kod. воиско 212) Win. kod. на Вельи вышней Ковна: двѣ мили, тут воиско Кестутево перевезлися. 213) Win. kod. рать. 214) Win. kod. Якеилу. 215) Racz. мистромъ. 216) Racz. dod. к Трокомъ. 217) Win. kod. за одно. 218) Win. kod. воиска не сняли межи себе. 219) Win. kod. у свое воиско. 220) Win. kod. отъ себе. 221) Niema w in. kod. 222) Win. kod. Лисина Жибен-тян. 223) W in. kod. плате. 224) Tak. Racz.; niema Arch. 225) Win. kod. Маринагорода. 226) Win. kod. dod. с помощью Немецкою. 227) Dopisano na marginesie; niema w in. kod. 228) Win. kod. dod. и Подолскою. 229) Niema w in. kod. 230) Tak we wszystkich kod. 231) Racz. dod. або Рымскую. 232) Win. kod. зѣхавшыся. 233) Win. kod. не похрестиянскии мучили люди немилостиво. 234) Win. kod. в твердой присязе. 235) Racz. dod. створитель. 236) Win. kod. у городка. 237) Win. kod. dod. такеж и Новгородцы. 238—239) Niema Racz. 240) Win. kod. dod. свещенныи 241) Racz. dopisano. między wierszami. Новгород-скии. 242) Racz. dod. Сѣверский. 243) Win. kod. не з его. 244) Win. kod. dod. Витебскъ. 245) Patr. Одріцку и Одріцкіе;—w in. kod. ко Друцку и Друцкіе. 246) Tak. Rum., Patr.; Racz. Arch. Юри. Светославич. 247) Racz. niema; w in. kod. у службу. 248) Racz. dopisano między wierszami Киевъ. 249) Win. kod. и даль ему

Копиль (Racz. держати). 250) Tak w rk.; row. byc. pomocą — помощью. 251) Win. kod. Ома чернецъ Изуеъ держаль наместни-ство от митрополита у святое Софѣи 252) Win. kod. зѣлье отравное пити. 253) Tak Racz.; win. kod. niema wyrazów podkreślonych. 254) W kod. rozmaicie: Бараковичу, Борысовичу, Борековичу. 255) Win. kod. Полонии. 256) W. kod. rozmaicie: Racz. ланцуги золотые поесы золотые соболи дорогими кубками золотыми и бахматы и даровавши его rozmaitymi дарми и много-ценным коштом въ золотых седлах и в зброях и отпустилъ его. Arch. ланцуги золотыи соболями и камками дорогими сосуды золотыми і бахматы і даровавши его rozmaitymi дарми и порты жемчугомъ сажеными и оксамиты многоцѣнными и гиншты у золо-тых седлах и зброехъ і отпустилъ. 257) Win. kod. О Подольской земли. 258) Rozzątek tego rozdziału w kod. rozmaicie: Arch: Опят отселе почнемъ, коли кн. Ольгирдь пошолъ у поле з Литовским воиском и побил Татаров Татарских князеи Качея... Racz. Коли Витовт пошол у поле з Литовским воиском и побил Татаръ и князеи Татарскихъ на имя Хачея... 259) Tak Rum., Racz. Витовтовою. 260) Tak. Kr., Rum.; niema Racz. 261) Tak Rum., Racz.; Kr. ино их 262) Win. kod. dalej następuje tytuł rozdziału. 263) Tak Rum.; Racz. со всею землею Литовскою. 264) Tak. Rum.; Racz. Бокуть. 265) Win. kod. Черленыи городокъ. 266) Tak Rum., Racz. Оедорового. 267) Win. kod. następuje tytuł. 268) Rum. половину; Racz. половицу. 269) Win. kod. Черленыи городокъ; niema Rum. 270) Tak Racz., niema Rum. 271) Racz. dod. Лоскимъ (row. byc Луцкимъ) бояриномъ. 272) Racz. dod. дворанина своего. 273) Win. kod. Гроновскаго. 274) Wyrazów podkreślonych niema w Rum. 275) Win. kod. Довкирдъ. 276) Niema w in. kod. s pochwałą. 277) Win. kod. промчы слова; Racz. промчыслава. 278) Tak. Racz. Kr., niema Rum. 279) Tak Rum., niema Racz. 280) Rum. Ворплѣ; w in. kod. Ворсклѣ. 281) Niema w in. kod.; Racz. dod. в лѣт—6907; w. r. 1399—12-go Sierpnia było rzeczywiście we wtorek. 282) Tak. Rum., Racz. воевати. 283) Tytuł niema w in. kod. 284) Rum. кн. А. пасынокъ князя Дмитреевъ сынъ; Racz. кн. А пасынокъ его. 285) Win. kod. dod. Глѣбъ. 286) Kr. Федор. II. Волоский. кн. Ив. Юр. Белский; Rum., Racz. кн. Ое-доръ Патрикеевич Белский. 287) Niema w in. kod. 288) Win. kod. налоги. 289) Racz. dod. в лѣто 6909. 290) Niema w in. kod. 291) Racz. dod. которые сприяли Ви-товту. 292) Rum., Racz. тымъ; Kr. тыми владыками. 293) Пере-даются. 294) Dopisano na marginesie. 295) Niema Racz. 296) W Racz. str. 265—266. Wtem miejscu wielki dodatek. 297) Kr., Rum. Поляки не перепустили ему коруны тогда призвать; Racz. Поляки того ему не допустили коруны узложити, в тот час В. пры-звать. 298) Niema Rum.; Racz. цесара Рымскаго. 299) Racz. dop.

Московского зятя своего. 300) Niema Racz. 301) Tak. Rum.; Patr. Racz. Царигородекаго. 302) Tak Rum; niema Racz. 303) Niema Racz., Arch. 304) Rum. Волоскаго; Racz. Волохов. 305) Niema Racz., Rum. 306) Niema Rum. 307) Racz. dod. славного Витовта. 308) Rozmaicie w kod.: Rum. которые земли на востоцѣ или на западе и (Kr. dod. приходячи) прикланялися; Racz. которые земли на востоцѣ або на западе вси приходячи кланялися. 309) Niema w in. kod. 310) Racz. dod. Витовту. 311) Tak. Rum. 312) Racz. dod. Витовтом. 313) Rum. Данский; Racz. Дунский. 314) Win. kod. держачи. 315) Niema Racz., Rum. 316) Rum. сказити; Kr. сказити; Racz. казнити. 317) Niema Racz. 318) Tak Racz., niema Rum. 319) Niema Racz. 320) Niema Rum. 321—322) Tak Arch.; niema Racz. 323) W in. kod. dod. и тот малыи Салтанъ. 324) Niema Rum; win. kod. dod. Витовта. 325) Niema tytułu w in. kod. 326) Wyrazów podkreślonych niema w in. kod.; całe opowiadanie różni się od Racz. a zbliża się do Rum. 327) Racz. dod. в лѣто 6938-е. 328) Racz. dod. взяли себе князем великим Литовским великого князя Жикгимонта Кестутьевича брата роженого Витовтового. 329) Racz. dod. в лѣто 6941. 330) Tak. Racz., Rum. Ярослава. 331) Niema w in. kod. 332) Rum. Швитригоилову силу и иныхъ поймали; Racz. побили ихъ а иныхъ поймали. 333) w in. kod. Юря. 334) Win. kod. następuje tytuł. 335) Tak. Racz.; niema Rum. 336) Racz. dod. на помощь. 337) Win. kod. dod. Старыми. 338) Tak. Racz.; niema Rum. 339) Racz. dod. гѣмана. 340) Racz. dod. живыхъ. 341) Wrk. powtórzone. 342) Wyrazów podkreślonych niema w in. kod. 343) Tak. Racz. niema Rum. 344) Patr. Rum. Racz. Полочанского; Kr. Голшанского. 345) Tak Racz.; Rum. одного. 346) Niema Rum. 347) Rum. Racz. 16 дня; Kr., Patr. октября (Kr. 26). 348) Win. kod. następuje tytuł. 349) Niema Rum. 350) Tytułu niema w in. kod. 351) Wykład tego rozdziału zgadza się z Rum. kod.; Racz. w wykładzie szczegóły inne. 352) Rum.; Racz. 8 тысячей; w in. kod. 8 сотъ. 353) Pow. być Vyaziemskiego. 354) Win. kod. Ивана Володимировича. 355) Racz. и всехъ Июлянтов побили а иныхъ поймали; Rum. и всехъ побили и поймали. 356) Win. kod. następuje tytuł. 357) Tak. Rum.; Racz. niema. 358) Tak. Rum. 359) Wyrazów podkreślonych niema w Racz. i Rum.; są w Kr. A., Patr., Kr. станет. на Рши (Patr. и Смоляне стредели его на Орши и подалися ему служити), и подалис Смоляне князю вѣликому Жикимонту и сыну его князю Михаилу и князь Михаилу къ Смоленску не идучи и поидеть отъ Орши к Витебску, и пришедши князь Михаилу стоял под Витебскомъ. 360, 361, 362) Niema. Rum. 363) Niema tytułu w in. kod. 364) Tak Kr.; Rum. Racz. dod. В лѣто 6946-е. 365) Win. kod. городомъ. 366) Niema w in. kod. 367) Wykład tego rozdziału odpowiada Rum. 368) Win. kod. niema tytułu.

369) Pow. być—zbroją. 370) Kr. A. съ сулицами; Rum. Racz. с влочнями. 371) Rum. brakuje iednej karty. 372) Racz. Въ лѣто 6948 а отъ Божого нароженія 1440 князи и панове и вся земля Литовская; Kr. A. Тогда рада Литовская i. t. d. 373) W Racz. dodatek, którego niema w in. kod. 374) Wykład odpowiada Kr. A.; Racz. dod. и князь Юрьи еще передъ приходомъ ихъ къ Смоленску побоявшися зѣехал на Москву. 375) Odtąd jest w Rum. 376) Pow. być—Pokrowskiej. 377) Tak Racz.; Kr. A. О Москвѣ; Rum. Литовскомъ. 378) Niema w in. kod. 379) Racz. dod. князь великий Казимер самъ будучи у Смоленску. 380) Win. kod. Литовскую. 381) Wyrazy podkreślone w in. kod. następują potem. 382) Win. kod. niema tytułu. 383) Win. kod. Московской; Patr. na marginesie przypisano Смоленской. 384) Win. kod.; dod. Можанского князя Ивана. 385) Win. kod. у монастыря святого; Racz. dod. Спаса. 386) Tytułu niema w in. kod. 387) Na tem się kodeks kończy; na tej stronie pozostaje wolnego miejsca na kilka wierszy pisma. Pomiędzy str. 330 a 331 (obecnej paginacji) brak jednej karty. Możliwą jest rzeczą, że karta ta zawierała ciąg dalszy kroniki, podajemy go w dodatku (III) z kod. Rum. 388) Ta Kronyczka znajduje się w Rum. i poczęści w Patr.; wrk. ona bezpośrednio następuje po kronice. 389) Tak. Rum.; pow. być Władysław (Łokietek). Rzecz idzie o bitwie pod Płowcami 1331 roku. 390) Pow. być 1497 r., jak. w in. kod. 391) Król Kazimierz umarł w 1492 r. 392) Wojciech Tabor biskup wileński. 393) Bitwa pod Orszą przypadła w 1514 r.; tak w Rum. 394) Zacharjasz, biskup Gardyjski zatwierdził statuta kapituły, wileńskiej, legat papieski na zjazd Toruński 1520 r. 395) Uśmierzenie Gdańszczan było w 1526 r.; tak Rum. 396) Pow. być 1527; tak Rum. 397) Pow. być: Hołwii i Pułozorze na Goltwi i Полозоръи (por. Strykowski II. 396). 398) Ks. Kon. Ostrogski. 399) St. Olbrach-towie Gasztold w 1531 r. mianowany wojewodą Nowogródzkim, a Trockim. w r. 1542 (Wolff: Senatorowie, 37, 58). 400) Pow. być—Józef. 401) Pow. być—Niemirowic. 402) Pow. być—Woiewodę Starodubskiego kniazia Owczynę (por. Jewr. 527 v.) 403) Natem się urywa kroniczka; w rk. w tem miejscu niedostaje dwóch kart (4 str.). Janusz z książąt Litewskich postąpił na biskupstwo Poznańskie w r. 1535.; po nim biskupem wileńskim został Paweł Algimuntowicz ks. Holszański.

Dodatki.

I

Swiadectwa z latopisców o przyjsciu Włochów.

1. Kodeks biblioteki ordynacji hr. Krasinских.

Лѣтописецъ великого князьства Литовьского и Жомошцьского.

Сталось естъ воплощене сына Божьего от святого Духа зъ бла- k. 64
гословенное дѣвици пречистое Маріи от початку сотвореніа всего
свѣта лѣта пяттысячного пятсотного двадцать шестого. Оного часу
панство Римское было пред цесарем Августом, который иже не
только одному Риму, але и всему свѣту пановал. Якож вышней пи-
сано, часу цесарства Августова, сынъ Божій народился, а часу Ти-
вириа цесаря, второго по Августе на крестѣ волную мѹку принял
для збавеня и откупеня рожаю челоувѣчегю. За которого ж Тивирия
цесаря, вси рѣчи и пророчества наполнивши, по востанію из мертвых
вступилъ на небо и сел на правици Бога отца, откоде ж дня суд-
ного маеть принѣти судити живых и мертвых и отдати комуждо
подлуг заслуги его. А по смерти Тивирия цесаря былъ цесаремъ
Гайось, по Гайюсе Клавдии, по Клавдіи царствовал сынъ его Не-
рон, который ж Неронъ былъ панъ окрутный а невѣставичный, влас-
ную матку свою и доктора своего навѣшьшого своею рукою забил,
без кождое причины о смерть приправилъ и неколко крот мѣсто
Римское казал запаливати, а ни для чого только для того, || иж бы 64 v.
ся тому дивовал, а потеху съ того мевалъ. И княжатам, и панятом
Римским, и шляхтамъ, и всему посполству кривды и втисненя вели-
кня чинил, для чого ж всякимъ подданнымъ его, для великого
окрутенства его и невѣставичности, не был никто певень, а ни без-

печен не только именей, альбо скарбовъ, але и здоровья своего. А такъ многие, опускаючи имена а скарбы свои втекали до розмаитыхъ земель, наследуючи справедливости покоя. Где ж одно княже Римское именем Полемон, который же цесару Перону был кровный, забрался з жоною, и з дѣтми, и з скарбы своими и подданными своими, с которым жо князем собралось пятаот шляхты з жонами, и з дѣтми, и з многими людьми. И взявши с собою одного остронома, и пошли в кораблехъ морем по заходу солнца, хотечи себе знайти на земли место слшное, и гдѣ быс мели поселити, а мешкати с покоемъ. А с тыми шляхты чотыри были рожан наивышше именем Китоврасы, Колумны, Рожи, Ургы. А так они, не малыи час по морю ходечи, пришли Межъ земскаго моря и дошли до реки до Шума, и тою рекою Шумою в море окиянъ, и морем окияномъ дошли до устья, и где река Немон впадывает в море окиянъ. Потом пошли Немном у верхъ, ажъ в море зовемое Малое, которое называется 65 || море Немновое. А с тое причины тое море Немновое называется, ижъ в тое море впадаетъ Немон дванадцати устьи, и каждое зовется своим именем Скиля. И пошли тым устьемъ у верхъ, и дошли цѣлого Немна, где вжо онъ самъ во одном мѣсци течетъ весь. А у верхъ Немном пошли до реки Дубисы, где ж, вшедши в тую реку Дубису, и над нею нашли горы высокыи, и на оныхъ горахъ ровнины великыи и дубровы роскошныи, и розмаитое обитости наполненыхъ розного рожая зверей, то есть напервен: туровъ, зубрен, лосей, еленей, сернъ, рысей, куницъ, лисицъ, бѣлокъ, горнастаевъ, ласицъ и иныхъ розмаитыхъ рожавъ; и ту теж в рекахъ великую объѣтосъ рыбъ непосполитыхъ, ижъ не толко тые рыбы, которые в тыхъ ся рекахъ плодятъ, але множество розмаитыхъ а дивныхъ з моря приходятъ, а то за тою причиною, иже недалеко устье Немновое, где Немон в море впадываетъ. Над которыми ж реками—над Дубисою, и над Немномъ и над Юрою там ся поселили и почали размноживатися. И оно мешканье ихъ над тыми реками велми имъ подобалось и называли тую землю словенскимъ языкомъ побережная земля, а Литовскимъ языкомъ называли Жемоитская земля.

А потомъ вышереченое княже Палемонъ вродилъ трехъ сыновъ: 65 v. || старшій Боркгъ, другий Кунас, третій Спера. Старшій ж сынъ Боркгъ вчинилъ городъ на Юре реце, и зложено имя того княжати посполе з рекою, ижъ имя реце Юра, а княжати Боркгъ, и назвалъ тотъ городъ Юрборкъ. А середній сынъ Кунасъ пришолъ на устье реки Не-

важи, и где она впадаетъ в Немон, и вчинилъ тутъ городъ, и назвалъ его именемъ своимъ Кунасовъ городъ. А третій сынъ Спера пошелъ далей в пуши к восходу солнца, и перешодши реку Невяжу и рѣку Святую, и третью реку Ширвенту, и нашолъ озеро луками и розмаитымъ деревомъ окрашено, где ж то полюбивши над тым озеромъ поселился. И тое озеро именемъ своимъ назвалъ Спера. И пановалъ много лѣтъ, а потомъ змеръ безъ плоду. И подданыи его милуючи его, а подле Римского обычая вчинили болвана на память его и называли Спера. И потомъ оные люди мешкаючи около него, и почали овери чинити и за бога мети, а потомъ коли тотъ болванъ сказился, и они тое озеро и тое место хвалили, и мели за бога, и по немъ межи собою господаря не мели, и мешкали безъ пана. И навратившися воспакъ.

По малыхъ часехъ братъ его Боркгъ, который мешкалъ на Юрборку вмер, не маючи детей; иио братъ его Кунасъ возьметъ и тую частъ брата своего Борка, и городъ Юрборкъ, и тою частю его будетъ || и городъ Юрборкъ пановати. Оное княжа Кунасъ мелъ двухъ 66 сыновъ: одного Кернуса а другого Кгинтбунта. Пануючи ему в земли в Жомойтской, почался множити и розширяти, и выходить за реку Велью в землю Завелскую. И прошолъ реку Святую вышеи, и нашолъ место велми хорошо, и сподобалось ему тое место велми, и онъ тамъ поселился, и назвалъ тое место именемъ сына своего Кернуса Керново, и далъ тому сыну своему Кернусу, а потомъ умре. И почнетъ сынъ его пановати Кернусъ на всей земли Завелской по границу Латыгальскую и по Завелейскыи Бряславль ажъ по реку Двину. А братъ его Кгинтбунтъ на Юрборку, а на Кунасове и на всей земли Жомойтской. А в тотъ часъ где Кернусъ пановалъ на Завелейской сторонѣ, люди тии его што за Велею посели, и игравали на трубахъ дубасныхъ. И прозвалъ тотъ Кернусъ берегъ по вѣлоску, гдѣ ся люди его множать, литусъ а труба што на нихъ играютъ туба. И далъ имя тымъ людямъ своимъ по латыне, зложивши берегъ литусъ, а труба туба, и далъ имъ имя литустуба. То пакъ простые люди не вмѣли звати по латыне и почали звати Литва, и от того часу панство Литовское почалось звати и множити от Жомойти. Князь великый Кернусъ пановалъ на Литве а князь Кгинтбунтъ на Жомойти, и не малыи || часъ пановали, а 66 v. жили межи собою вов покои. Князь пакъ Кернусъ не мелъ сыновъ толко одну дочку, именемъ Пяту. А будучи онъ в старости своей, а не хотечи панства своего от дочки своей отдалити, и принялъ до нее зятемъ себе с Китоврасу именемъ Кгируса а самъ умре, а по немъ нача

княжити на земли Литовской тот зять его с Китаврасу именем Кгинбуть. А Кгинбуть на Жомойтской земли. И пануючи Кгинбуту на Жомойт умир, а сына своего Монтивила оставить на Жомойтском князстве. И Монтивиль много княжил на Жомойти, а мель двух сыновъ одного Немоноса а другого Скирмонта.

2. Kodeks biblijoki Raczyn'skich.

Литонисецъ великого князства Литовского и Жомойтского.

Str. Сталось есть воплощене сына Божого от Духа святого з бла-
225 гостовенное девицы чистое Марьи от початку сотворения свѣта пятитисечного пятисотного двадцать шестого. Одного часу панство Римское было под цесаром Августом, который же не только одному Риму, ино и всему свѣту пановал. Яко жъ вышѣи писано, ижъ часу цесарства Августова сынъ Божий воплотился, а часу Тивирѣя цесара, второго по Августе, на кресте волную муку принял для збавения и откупения роду чловѣческаго. За которого жъ Тивирѣя, всеи рѣчи и пророчества пополнивши, по встани з мертвых, вступилъ на небо и сѣлъ на правицы в Бога отца, отколе жъ дня судного мает прийти судити живых и мертвых и отдати каждому водле заслуги его.

Но смерти Тивирѣя цесара был цесаремъ Ганосъ, а по Ганосе Клавдѣи, а по Клавдѣи царствовалъ сынъ его Нерон, который же Нерон былъ панъ окрутный а невѣставичный, ижъ властную матку свою и доктора своего навѣишного Сэноку, безъ каждое причины ку смерти приправил и колко раз казалъ место Римское занализать, а ни для чого иного только для того, ижъ бы ся тому дивовал а потеху мѣлъ. А княжатою и паном Римскимъ шляхте и всему посполству кривды и втиски великие чынилъ, для чого жъ всякий подданныи его, для великого окрутенства и невѣставичности его, не былъ никто пѣзвѣн а ни безпечонъ не только имѣней албо скарбовъ, але и здоровья своего. А такъ многие, опускаючи имѣнья и скарбы свое, втекалися до розмаитыхъ земель, наслідуючи справедливого упокою.

Где жъ одно княжа Римское именем Палемонъ, который же цару
226 || Нерону былъ кривный, забрался зъ жоною и з дѣтми своими, и с подданными, и скарбы своими — с которымъ же княжатою пят сот шляхты также зъ жоною и з дѣтми и з многими силами. И взявши зъ собою одного остронома, который ся зналъ по звѣздахъ, и по-

шли у кораблехъ моремъ по заходу солнѣца, хотечи собѣ знаити на земли мѣстѣ слухное, гдѣ бы ся мели поселити а мешкати с покоем. А с теми шляхты чотыры рожай навѣишныи имены, именем, с Китаврасъ Довспрунѣкѣ, а с Колюмновъ Прешпор, а з Руси Ульянѣс а з Рожъ Екѣторъ. А такъ оныи люди не малыи часть по мору ходили, и пришли Межиземского мора, и дошли до реки Шума, и тою рекою Шумою в море окиян, и морем окияномъ дошли до реки устья, где Немон упадывается у море окиян. И потомъ пошли рекою Немном у верхъ олиж у море Малое, которое называется море Немное. А для тое причины тое море Немное называется, ижъ в тое море Немонъ упадывается дванадцатма устьи, а каждое зовется особнымъ именем, межы которыми жъ устьи одно зовется Кгилья. И пошли тымъ устьемъ у верхъ, и дошли цѣлого Немна, гдѣ вже он самъ увесъ ув одномъ мѣстѣ течеть. И верхъ Немна дошли до реки Дубисы, яко жъ, вшедъшы в туя реку Дубису, и нашли над нею горы высокии, и ровнины великии, и дубровы роскошныи, и розмаитыхъ обѣиностей наполнено у звѣрехъ розного рожая, то есть напервей: туров, зубрев, лосей, оленей, сарнѣ, рысей, кунѣи, лисѣи, бѣлокѣ, горностаевъ и иныхъ розмаитыхъ рожавъ; и тажъ у рекахъ великую оицость рыбъ непополитыхъ, ижъ не только тые рыбы, которые ся в тыхъ рекахъ плодятъ, але множество рыбъ розмаитыхъ а дивныхъ приходятъ з мора за тою причиною, ижъ недалеко устье Немное, гдѣ Немонъ у море упадывается. Над которыми жъ реками над Дубосою (sic!) и над Немномъ, и над Юрою там ся поселили и почали розмноживатися, и оное мешкане ихъ над тыми реками вельми ся имъ подобало, и называли туя землю землю Жомойт.

|| О княжати Палемоне и о трехъ сыновъ (sic!) его. 227

Княз Палемонъ породилъ трехъ сыновъ старшый Боркѣ, а другий Кунасъ, а третий Спѣра. Старшый же сынъ Боркѣ чынилъ городъ на рецѣ Юре, и зложено имя того княжати посполъ з рекою, имя рецѣ Юра, а княжати Боркѣ, назвалъ тотъ замок Юрѣборкѣ. А середний сынъ Кунасъ пришолъ на устье реки Невяжи, гдѣ она упадывается у Немонъ, и тугъ чынилъ городъ, и назвалъ его именемъ своимъ Куносовъ городъ. А третий сынъ Спѣра пошолъ далей у пуцу ко входу слонца, и перешедъшы реку Невяжу, и реку Святую, и третью реку Шырвинту знашолъ озеро луками и розмаитымъ деревомъ украшено, где жъ злюбивши и над тымъ озеромъ поселился. И тое озеро име-

немъ своимъ назвалъ Спэра, и пановалъ многие лѣта, и былъ вельми
лакавъ подданнымъ своимъ и потомъ умеръ бэс плоду. И под-
данные его, милующы его, и podle Римского обычая вчинили собѣ
балъвана и назвали его Спэра на память его.

И потомъ оныя люди, мешкаючи около [него, и почали ему
оверы чинити и за бога его мѣти, и потомъ коли тотъ балванъ ска-
зился, они тое озеро и мѣсто хвалили и мѣли за бога, и по немъ
межи собою господара не мели и мешкали безъ пана.

По малыхъ же часехъ умереть братъ его, который мешкалъ на
Юрборъку, не маючи детей, и братъ его Куносъ озметъ и тую часть
брата своего Борка, и городъ Юрборкъ, и в той части его будетъ
пановати. И оное княже Куносъ мѣлъ двухъ сыновъ: одного Кер-
нуса а другого Кгинбунта. И пануючи ему в земли Жомонтской,
почался множити и розширати, и выходити на реку Велю в землю
Завельскую. И перешодышы реку Святую вышен, и наполь мѣсто
вельми хороше, и сподобалось ему тое мѣсто вельми, тогда он тамъ
поселилъ сына своего Кернуса, и назвалось тое мѣсто по Кернусе
Керново, а потомъ Кунусъ умре, и по немъ почнетъ сынъ его Кернусъ
пановати на всей земли Завельской по границу Латыгольскую и по
Завельский Браславль олиж по реку Двину. А братъ его Кгинбунтъ
228 на Юрборъку и на Кулусове и на всей земли Жомонтской. А в
тотъ часъ, гдѣ Кернусъ пановалъ на Завельской стороне, люди его тые,
што за Велею осли, игривали на трубахъ дубасныхъ. И прозвалъ тотъ
Кернусъ берегъ своимъ языкомъ властнымъ по латыни литусъ, где ся
люди его множатъ, а трубы, што на нихъ играютъ, туба, и далъ имя
тымъ людямъ своимъ языкомъ по латине, зложившы берегъ с трубою,
литусба. И простые люди не вмели звати по латине и почали звати
Литвою, и от того часу почали звати панство Литовское и множи-
тися от Жомонти. И князь великий Кернусъ пановалъ на Литве, а
князь Кгинбунтъ на Жомонти и не малыи часъ пановали и жили межи
собою вовъ покои. И князь Кернусъ не мѣлъ сыновъ толко одну
дочку именемъ Пояту. И будучи онъ у старости своей, и не хотечы
панства своего от дочки своей отдалити, и принялъ до ней, и зятемъ
своимъ его вчинилъ собѣ с Китавруса именемъ своимъ Кируса сына
Довпрункгова з Дявильтова и самъ умер, а по немъ начне княжыти
на земли Литовской тотъ зять его с Китаврусъ Кгирусъ. А Кгинбунтъ
пануючи на Жомонти и умер, а сына своего Монвила оставить на
князьствѣ Жомонтскомъ. И Монвиль много лѣтъ княжилъ на Жомонти

и мѣлъ двухъ сыновъ: одного Немоноса а другого Скиръмонта. А въ
иныхъ тыхъ жэ называ: Викента а Ердвила.

3. Kodeks Mnzeum hr. Rumiancowa.

Хроники великаго княжства Литовского і Жомойтскаго. к. 12

Зачалось есть от воплощения сына Божия от Духа святого изъ
благословенныя дѣвицы от начала сотворения свѣта лѣта пятьтысяч-
наго пятисотнаго 26-го. Одного часу панство Римское было подъ це-
саремъ Августомъ, который же не толко одному || Риму но всему 12 в.
свѣту пановалъ. Яко жъ вышеписано часу цесарства Августа сынъ
Божий воплотился а часу Тивирна цесаря, втораго по Августе, на
крестѣ волную мучу принялъ для избавления и откуиения рода че-
ловѣческаго. За котораго жъ Тивирна, вси рѣчи и пророчества по-
полнивши, по востании изъ мертвыхъ вознесся на небо и сѣлъ одесную
Бога отца, отколя же дня суднаго имать приити судити живымъ и
мертвымъ і воздати комуждо по дѣломъ его. И по смерти Тивирна
царя (sic!) былъ цесаремъ Гайосъ а по Гайосѣ Клавдей, а по Клавдѣи цар-
ствовалъ сынъ || его Неронъ, который жъ Неронъ былъ панъ окрутный а 13
неуставичный, властную матеръ свою и доктора своего навѣшшего
Сенику, безъ кождо причины, къ смерти приправилъ и неколко кратъ
мѣсто Римское казалъ запалити, а не для иного толко для того, иже
бы ся тому дивовалъ, а потеху мелъ. И княжатою и паномъ Римскимъ
и шляхте і всему посполству кривды і втиски великия чинилъ, для
чого жъ всякия подданныи его для великаго окрутинства и неуста-
вичности его не былъ никто пѣвень а ни безпечонъ не толко име-
ненъ або скарбовъ, але и здоровья своего. А такъ || мнози, отпускаючи 13 в.
имѣня и скарбы свои утекали до размаитыхъ (sic!) земель, наслѣ-
дуючи сираведиваго покою.

Гдѣ жъ одно княже Римское, именемъ Палемонъ, который жъ былъ
цесарю Нерону кровный, забрался з женою и дѣтми своими, и под-
данными своими, и скарбы своими, с которымъ же княжатею пять
сотъ шляхты также з женами, и з дѣтми, и многими силами. І взявши
с собою одного остронома, и пошли в кораблехъ моремъ по заходу
солнца, хотячи собѣ найти на землѣ мѣсто слушное, гдѣ бы ся
имѣли поселити а мешкати с покоемъ. || А с тими шляхты были че- 14
тыре рожаи навѣшшии имени имѣли (sic!): с Китаврусъ Давепрунгъ, а
с Колумнувъ Прешпор, а з Русинъ Иульянусъ, а з Рожъ Екторъ. А

такъ оныи, не малыи часть по морю ходячи, пришли Межиземскаго моря, и дошли до реки до Шумы, тою рекою Шумою в море окиянъ, и морем окияном дошли до устья, гдѣ река Немонъ упадываетъ в море окиян. Потом пошли рекою Немном в верхъ аже море зовомое Малое, которое называется море Немновое. А с тое причины етое

- 14 v. морѣ Немновое называется, иж в то море Немон впадаетъ || дванадесѣтьма устьи, а каждое зовется особнымъ именемъ, межи которыми дванадцѣтьма устьи одно зовется устьемъ именемъ Скилиа. И пошли тымъ устьемъ в верхъ, и дошли цѣлаго Немна, гдѣ уже онъ самъ весь в одномъ мѣстцѣ, то есть в верхъ Немна дошли до реки Дубисы, гдѣ ж вшедши в тую реку Дубису, и над нею нашли горы высокии, и на оныхъ горахъ ровнины великии, дубровы роскошныи, и розмаитыи оенности наполнено: звѣрей розного рожаю токть (то-есть) напервеи: туровъ, зубрев, лосей, оленей, сернъ, рысей, кунницъ, лисицъ, бѣлокъ, горностаевъ, и иныхъ || розмаитыхъ рожаевъ; и тутъ ж в рекахъ великои оенности рыбъ непосполитыхъ, иже не только тии рыбы, которыи ся в тыхъ рекахъ плодятъ, але множество рыбъ розмаитыхъ и дивныхъ приходятъ из моря за тою причиною, иж недалеко устье Немновое, гдѣ Немон в море впадываетъ. Над которыми ж реками на Дубисою, и над Немномъ, и над Юрою там ся поселили, и почали размноживати, и оное мешканье над тыми рѣками велми имъ сподобалосѣ, и назвали тую землю Жомоитию.

О княжати Палемоне и о трехъ сынѣхъ его.

- 15 v. || Князь Палемонъ уродилъ трехъ сыновъ: старшии Боркъ, 2. Кунасъ, 3. Истра. Старѣишии жъ сынъ Боркъ учинилъ городъ на рѣцѣ Юре, и зложено имя того княжати поспол с рекою, иже имя рѣцѣ Юря а княжати Боркъ, и назвалъ тотъ замокъ Юрборкъ. А середнии сынъ Кунасъ, пришедъ на усть реки Невяжи, гдѣ она впадываетъ в Немонъ, и тутъ учинилъ городъ и назвалъ его именемъ своимъ Куносовъ городъ. А третей сынъ Спера пошелъ далѣе в пущу ко входу солнна, и перешедши рѣку Невязю, и реку Светую, и третью реку
- 16 Ширвинту, нашолъ озеро луками и с розмаитымъ древомъ украшено, гдѣ ж возлюбивши, и над тымъ озеромъ поселился. И то озеро именемъ своимъ назвалъ Спера, и пановалъ много лѣтъ, и былъ ласковъ подданнымъ своимъ, и потомъ умеръ бесъ пледу. И подданныи его, милующи его, и подлѣ Рымскаго обычая учинили болвана, и назвали Спера на память его. И потомъ оныи люди, мешкаячи около его, и почали

ему оееры чинити и за бога его имѣти, потомъ коли тотъ болванъ сказился, и они то озеро и мѣсто ховали, и мѣли за бога, и по немъ межи собою господаря не имѣли, и мешкали безъ пана.

О княжати Борку и о брате его Куносѣ.

|| По малыхъ часѣхъ умре братъ его, которыи мешкалъ на Юрборку, не имѣючи дѣтей, и братъ его Куносъ возметъ и тую часть брата своего Борка, и городъ Юрборкъ, и в той части его будетъ пановати. И оно княжа Куносъ имѣлъ двухъ сыновъ, одного Кернуса а другого Кгинбутъ. И пануючи ему в земли Жомоитской, почался множити и разширяти, и выходити на реку Велию в землю Завелскую. И прошедши рѣку Светую выше, и нашелъ мѣсто велми хорошо, и сподобалосѣ ему то мѣсто велми, и онъ тамъ поселилъ сына своего Кернуса, и назвалосѣ то мѣсто по Керну||се Керново. А по 17 томъ Куносъ умре и по немъ почнетъ сынъ его Кернусъ пановати на всей земли Завелской по границу Латыгонскую и по Завелскии Браславль аже по реку Двину. А братъ его Кгинбутъ на Юрборку, и на Куносове, и на всей земли Жомоитской. А въ тотъ часъ, гдѣ Кернусъ пановалъ на Завелской сторонѣ, людие тии его, што за Велею осѣли, игравали на трубахъ дубасныхъ. И прозвалъ тотъ Кернусъ берегъ своимъ языкомъ власнымъ по латыне литус, гдѣ ся люди его множать, а трубы, што на нихъ играютъ, туба, и далъ имя тымъ людямъ своимъ || языкомъ по латыне, сложивше берегъ с тробою (sic!, ли- 17 v. тусба. И простыи люди не велѣли звати по латыне, и почали звати просто Литвою, и от того часу почалосѣ звати панство Литовское, и множити от Жомоити. Князь великии Кернусъ пановалъ на Литвѣ, а князь Кгинбутъ на Жомоити; и не малыи часъ пановали межи собою воу покои. И князь Кернусъ не имѣлъ сыновъ только одну дочку именемъ Паяту. И будучи онъ в старости своей, и не хотячи панства своего от дочки своей отдалити, и принялъ до нее, и зятемъ своимъ собѣ учинилъ с Китавруса именемъ || своимъ Кгируса, сына Довспрун- 18 кгова з Дявилтова, и самъ умре, а по немъ начне княжити на земли Литовской тотъ зятъ его с Китаврусъ Кгирусъ. А Кгинбутъ пануючи на Жомоити и умре, а сына своего Монтивила остави на княжествѣ Жомоитскомъ. И Монтивилъ много лѣтъ княжилъ на Жомоити имѣлъ двухъ сыновъ одного Немоноса, а другого Скирмонта.

4. Kodeks Jewreїnowa.

441 || Книга великого княжства Литовскаго и Жемонцакаго.

Бысть воплощения сына Божия от Духа Святаго из преблагословенныя дѣвицы Маріи от начала миру третие тысящи девятсот шестьдесят; царствования же Римскаго 769 г. лѣта; от порождения господина нашего Иисуса Христа лѣта шестагонадесять. В то время царство Римское было под цесарем Римскимъ, он же иѣтокмо одному Риму, но и всему свѣту царствовал. Яко же выше писано и во время царства Августа сына Божіи во-
441v. плотися, и во время царства Тивирія || цесаря, втораго по Августе, на крестѣ волну страсть принял избавления ради от ¹ искупления рода человеческого. Потом же Тивиріи, всѣ рѣчи пророчества исполнивши, по востаніи из мертвых, вознесся на небеса и сяде одесную Бога отца, оттуду же в день судный имат приіти судити живым и мертвым и воздати комуждо по дѣлам его. По смерти же Тивирія цесаря бысть цесарем Гайос, а по Гайосѣ Клавдіи, а по Клавдіи царствовал сынъ его Нерон, той убо цесарь Нерон бысть лютой неуставичный, родную свою мать и дохтора своего Сепѣку без
442 всякие вины на смерть предал, || и не koliko крат град Римъ велѣл зажигати напрасно ни для чего иного толко для того, что бы ся тому дивовал и потѣхи имѣл и княжатом, и паномъ Римским, и шляхте, и всему народу неправды и убытки чинил, для того всякий подручный его для великия лютоости и неуставичности его не был никто извѣстно нѣ токио отчины имѣния или скарбу, но здравия своего. Для истого ради многие оставляя отчины и скарбы свои и сбѣгали в различные страны наслѣдуючи правдиваго упокою. Един же князь Рим-
442v. скии именем Послесмон, ² иже был цесарю Нерону || ближний в родстве, собрався з женою з дѣтми своими, и с подручными своими, и з скарбы, и со имѣнием, и с тѣм же князем выплыло пятасть шляхтъ також з женами и з дѣтми и со многими силами. И взявше с собою единого астронома, и пошли в кораблех морем на заход солнца, хотя себѣ найти на земли мѣсто подобное, гдѣ быся имѣли поселити и жити с покоем. А с тѣми шляхты были четыре родъ наивышшии имени: с Китавруч Доцепронкѣ, Прешѣдор, а з Урусин (sic!) Иулиан, а за Рожен Нектор (sic!). ³ И тако они, не мало время по морю ходя,
443 пришли Межиземзкаго || моря и дошли рѣки до Шума, и тою рѣкою

Шумою в морѣ акіян, а морем акіяном дошли до устья, гдѣ речка Неммононъ впадывает в морѣ акіян, потом рекою Немноном пошли вверхъ в море, зовомое Малое, еже называется море Немновое, и с тое причины то море Немновое называется, иже в то море Немно впадывает 12 устий, а всякое пазывается особным именемъ, межи которыми устьи одно зовется устие именем Якгилия. И пошли тѣм устиемъ вверхъ, и дошли целого Нѣмна, где он единъ вес в одномъ месте течет. И верхъ Нѣмна дошли || до рѣки Дубисы, и 443v. вшедши в ту рѣку Дубису, и над нею нашли горы высокіи, и на иных горах равнины великіи, и дубровы раскопныи, и различныи, и аототи ⁴ напаяено в звѣрех разного рожаю, то сѣт первие: туровъ, зубрей, лосей, и оленей, и серны, рыси, куницы, лисицы, бѣлок, горностаев и иных различных рожаев; и ту ж в тѣхъ рѣках великую обилность рыб непосполитых, иж не толке тѣх ⁵ которые ся в тѣхъ рѣкахъ плодят но множество рыб различныхъ и дивных приходят из моря, за тою причиною || не далека устие Немновое, гдѣ он в море 444 впадывает, над которыми жрѣками над Дубисою и мною, ⁶ над горою там ся поселихъ, и учили ся размноживатся, и иное житие над тѣми рѣками и велми имъ полюби, и назвали тую землю Жемонть.

О княжати Палемоне и о трѣх сынехъ его.

Князь Палемон родил три сыны старіиши Боркѣ, другіи Кунас, третіи Спера. Старіишии ж сынъ Боркѣ учинил город на рѣце Юре, и зложено ⁷ того княжати посполъ с рекою, иже имя рѣце Юра; а княжати Боркѣ, назвалъ тот град Юрьбохъ || рок. А средній сынъ 444v. Кунас пришел на устие рѣки Невяжи, и дѣ она пала в Немнон, и тут учинилъ городъ и назвалъ его именем своимъ Кунасъ город. А третій сынъ Спера пошелъ далей в лѣсъ ко всходу солнца, и перешедши рѣку Невяжу, и рѣку Святую, третью рѣку Ширвинту, нашол озеро луками и различными древесы украшено, и возлюбившии то мѣсто, над тѣмъ озеромъ поселился, и то озеро назвал своимъ именем Спера, и господарьствовал много лѣтъ, и был велми любовен подручным своим, и потом умер бес плоду. И подручные любя его по Римскому || обычаю учинили болван, и назвали Спера на память 445 его. И потом иные людие его, живучи около его, и почали ему жертвы чинити, и за бога его имѣти, и потом тот болванъ разрушился, и они то озеро и мѣсто имѣли и хвалили за бога, и по немъ межи собою господаря не имѣли, и жили безъ господаря.

О княжати Борку и о братѣ его Кунасе.

Потом по малѣх временах умре брат его, который жил на Юрборку, не имѣл дѣтей, и брат его Кунас взял часть брата своего Борка, и город Юрѣборок, и в той части его учал господарствовать. И оное княже Кунас имѣл двух сыновѣ: одного Кернуса а 445v. другаго Скин || бунта. И владѣючи ему в земли Жомойтской, и начался множити, и разширяться, и входить на рѣку Велию и землю Завелскую. И прошед рѣку Святую вышел ⁸, и нахол мѣсто велми хорошее, и полюбился ему мѣсто велми, и он тамъ вселил сына своего Кернуса, и звалось мѣсто(по) Кернусе Чернова ⁹, и потом Кунас умре. И по нем нача сынъ его Кернас княжити на своей земли Завелской по границу Латыгорскую (sic!) и по Завелскіи Брасловль аже по рѣку по Двину. А брат его Квинѣбунтъ на Юрборку и на Кунове ¹⁰, и на всей земли Жомойтской. И в той час, де Кернус вла- 446 дѣлъ на Завелской земли, и тѣ люди его, || что за Велею осѣли, игравали на трубахъ дубасных. И прозвалъ тот Кернус берег свои языком роднымъ по Латыне литус, где ся люди его множат, а трубы, что на нихъ ¹¹.

¹. Powinno być—откупена. ². Pow. być—Палемонъ. ³ Rk. Raczynskich ma: Довспрунъкъ, а с Колюмноъ Прешпор, а з Руся Ульянуъ, а з Рожъ Ельторъ. ⁴. Powinno być jak w Racz. обьентостей напоянено. ⁵. Racz. тые рыбы. ⁶. Pow być. Немножъ и надъ Юрою. ⁷. Racz. dodano-имя. ⁸. Racz.—вышел. ⁹. Pow. być—по Кернусе Керново. ¹⁰. Racz.—Куносовъ. ¹¹. W tym kodeksie powieść o Rojacie opuszczona.

II.

O synach i córkach Gedyminowych i Olgierdowych.

1. Kodeks Wileński.

У великого князя Кгедимины Литовскаго. 7 сыновъ было. стар-
ший Монтивид. потом Нарамонтъ. потом Олкгирдъ. потомъ Евнутіи.
потом Кестутіи. потом Коріать, семьи Любортъ. Монтивиду
отецъ далъ Карачевъ и Сло||нимъ. а Нарамонту Пинескъ. Олкгирду 437v.
королеву отцу, Крево. да к тому князь Витебскіи. сыновъ не
дрѣжалъ. принял ко дочке въ Витебскъ. Евнутя осадилъ въ Вилни.
на великом княженъи. а Кестутю дал Троку. а Корятю Новгородокъ.
а Люборта принял Волинскіи княз. въ всю землю Волинскую.

...Сынов же было у великого князя Олкгирда. 12. а у великаго кня-
зя Кестутя. 6.

2. Kodeks biblioteki ordynacji Krasieńskich.

Напервѣи у великого князя Кгѣдимины. семь сыновъ было. 73.
старший сынъ был Монтивид. потом Наримонтъ а потом Олкгирдъ
королев отецъ. а Евнутей. потомъ Керстутей. отецъ князя великого
Витовта. а потомъ Корятъ. а семьи Люборнтъ. коли ж ихъ отецъ
подѣлил. напервѣи дал Монтивиду Корачов а Слонимъ Наримонту
дал. Пинескъ. Олкгирду дал Крево. а к тому князь Витебскіи
сыновъ не держал. и он принял Олкгирда. к дочкѣ своей Витебскъ
взяти.

...У великого князя Олкгирда сыновъ было дванадцать. а у
князя великого Керстутя шесть сыновъ было.

3. Kodeks Akademicki.

Велики князь Гедимины Литовскаго 7 сыновъ было старейшии
Мондивиды потом Наримонтъ потом Олгирдъ королевъ отецъ по-
томъ Евнутіи потомъ Кестути отецъ великого князя Витовта || по- 170v.
томъ [Ко] рятъ семы Либортъ Моньдеvidу же отецъ дал Карачевъ да
Слонимъ Наримонту Пинескъ Олгирду королеву отцу Кревь да к
тому князя Витебскіи сыновъ не дрѣжалъ принялъ его к дочкѣ (sic!) и

Витебъ (sic!) взяти а Евнутя осадилъ у Вилни на великом кня-
женьи а Кестутю Троки а Корибуту Новгородъ а Любарта при-
нялъ Володимерскій князь къ дочцѣ въ всю землю Волинскую.

...Сыновъ же было у великого князя Олгирда 12, а у великого
князя Кестутя 6 сыновъ было.

4. Kodeks Supraślski.

Великого князя Кедмина Литовског было сыновъ 7. старшии
85 v. Монвид || потомъ Наримонтъ. Олигоръдъ королевъ отецъ потомъ
Евнутей потомъ Кестути. отецъ великого князя Витовта потомъ
Корятъ седмыи Любортъ. Монтивиду далъ отецъ Корачевъ да Сло-
нимъ. Наримонту Пинескъ. Олгирду королеву отцу Крево да к
тому князь Витебскыи сыновъ не держалъ принялъ его къ дотьце.
Витебскъ взяти Евнутя осадилъ во Вильни. на великомъ княжени.
а Кестутю Троки. Коряту Новгородокъ. а Люборта принялъ Во-
лодимерскыи князь къ дотьце. во Володимеръ в въ Луческъ. и во
всю землю Волинскую.

...Сыновъ же было у великого князя Олгирда 12 а в князя
великого Кестутя сыновъ 6 было.

5. Починокъ.

к.486 || Литовскому роду починокъ перьвое Хвостъ
а сынъ у него Волкъ. а у Волка сынъ Троец. а у
Троеца Витень. а у Витена сынъ Едиман. а у
Едимана. 7 сыновъ. Монтивид. Наримантъ. Олгердъ
Евнутии. Кестутен. Корят. Любортъ. Едимана Литов-
скаго было. 7 сыновъ. Старѣишии Монтивид. Потомъ Наримантъ. По-
том Олгердъ королев отецъ. Потомъ Евнутіи потомъ Кестутіи отецъ
великого князя Витовта. Потомъ Корят. Седмыи Лютортъ. Монтி-
виду ж отецъ далъ Корачев да Слоним. Наримонту Пенескъ. Олгерду
королеву отцу Крев. Да к тому князь Витебскіи. сыновъ не держалъ.
а принял Олгерда в Витепскъ. къ дочерѣ своей а себѣ въ зяти. а
Евнутя осади в Вилне на великом княжени. а Кестутю дасть
Троки Коряту Новгородокъ Литовскыи. А Люборта принял Володи-
мерскыи князь ко речъ (дотьце?). Володимеръ. в Лучоскъ. во всю землю
Волинскую.

...У великого ж князя Олгедра было двенатцат сыновъ а у
великого князя у Кестутя. 6. сыновъ.

6. Origo.

Aput ducem magnum Lithuanie Gediminum erant septem filii k. 63
primus et senior Montiwid secundus Narimuth. Tercius Olgerth pater
domini regis. Quartus Iwenynti. Quintus Kyestuti pater domini magni
ducis Wythowdi sextus Kriath septimus Lubarth. Montiwido suus pater
dederat bona ista Bernow (sic!) et Slonym Narimutho Pynsk. Olgerdo
patri domini regis Crewa. Sed quia dux Wytersky prolem non habuit
masculinam assumsit eum ad filiam suam vnicam Wythewsko post eam
recipiendo. Iewyntham autem locauit in Magno ducatu || Gyesthutho 63 v.
patri domini ducis Wythowdi donauit Troky Coriatho Nowogrodek
Lubarthim assumsit dux Wladimiriensis ad filiam suam cum qua dedit
Wladimiriam Luczko et terram dictam Volnyczska.

...Item aput magnum ducem Olgerth erant filii XII Et apud
magnum ducem Kyerstruchi VII erant filii.

7. Kodeks Towarzystwa Archeologicznego.

|| О великом князе Кгиндимине і о осми сынех его. 58 v.

И будучи великому князю Кгиндимину при старости своей.
і сплodia. 7. сынов осмю дочку, именем Ганну которую дал до
Ляхов в малженку сыну Казимиру Владиславу Локетку кол писано
отъ Божего нароженя. 1320 году і будучи великий князь Кгиндимин.
у великой старости своей. і прп своем животе, розделил усих
сынов своих. і пяти сынов своих посадил на вделех то есть стар-
шого сына Монтивида на Карачове да на Кониме (sic!). а Наримонта на
Пинску, а Олгирда на Креве а к тому князь Витебскыи сынов мел
только і он за него дал дочку свою. і принял его в землю Витеб-
скую Коряту дал Новгород. Люборту дал Володимер і Луческъ и
землю Волинскую. а тых двух сынов своих посадил, на великих
князствах Евнутя на столцы своем на Вильни і на великом князстве
Литовском, а Кестутя на Троцах і всеи || земли Жомойтской, і роз-к. 59
деливши их самъ почесне умре.

...Великого ж князя Олгидра сыновъ было. 12. а у великого
князя Кестутя сыновъ было, 6. а межи собою любили сынов своих.
Князь великий Олгирдъ князя великого Олгирда (sic!) и князь
великий Кестутен. князя великого Витовта.

8. Kodeks Raczynskich.

О великом князи Кгидимине и о семи сынехъ его.

Будучы великому князю Кгидимину при старости своей и сплодилъ семь сыновъ а осмью дочку именемъ Ганну которую далъ до Ляхов в малженство сыну Казимерову Владиславу Локетку коли писано отъ Божого нароженя тисеча трыста двадцатогъ году, и будучы князь великий Кгидимин у великой старости своей, и при своемъ животе 246 разделилъ всехъ сыновъ своихъ, и пяти сыновъ своихъ посадилъ на удѣлахъ || то естъ старшого сына Монтивидъ на Корачове да на Слониме, а Нарымунта на Пинску, а Олкгирда на Креве, а к тому князь Витебский сыновъ не мѣлъ, только дочку, и онъ за Олкгирда далъ дочку свою и принялъ его у землю Витебскую, а Коръятъ далъ Новгородокъ, а Любарту далъ Володимер и Луческъ и землю Волинскую а старшыхъ двухъ сыновъ своихъ посадилъ на великихъ князствахъ, Евнутя на столцы своемъ на Вилни и на великомъ князствѣ Литовскомъ, а Кестутя на Троцѣхъ и на всей земли Жомойтской, о разделивши ихъ самъ почестне умер...

...У великого князя Олкгирда сыновъ было дванадцать отъ первое жены пять а отъ другое Тверанъки семъ, а то суть имена ихъ, Анъдрей Дмитрей Костянтинъ Володимеръ Оедоръ Корыбутъ Скрыгаило Якеило Корыгаило Лукъвени Швитрыгаило.

9. Kodeks Iewreinowa.

И пребываючи великому князю Кгидимину при старости своей сплодилъ седмъ сыновъ а осмью дочку именемъ Анну которую далъ в Ляхи в жену сыну Казимерову Владиславу и пребывающе в великой старости своей и при своемъ животѣ раздѣлилъ всѣхъ сыновъ своихъ и пять сыновъ своихъ посади на удѣлахъ старѣишаго сына Мантвида k.471 на Карачеве да на Слонимѣ а Наримонта || на Пинску а Олкгирда на Крѣкове (sic!) а князь Витебский сыновъ не имѣлъ толко одну дочку и онъ далъ за него дочку свою и принялъ его в землю Витебскую Коярту (sic!) далъ Новгородокъ Любарту Володимер и Луческъ и землю Волинскую а тѣхъ дву сыновъ посадилъ своихъ на великихъ княжествахъ Евнутя на столцы своемъ на Вилнѣ и на великомъ княжествѣ Литовскомъ а Кестутя на Троцѣхъ и на всей земли Жомойтской раздѣливши ихъ и умер...

...Сыновъ же было у великого князя Олкгирда двенатцатъ то суть сынове его стою женою что поналъ князя Витебскаго своею Витепскъ взял имѣлъ семь сыновъ первой Владимиръ иже удѣлъ имѣлъ Киевъ другой князь Иванъ Жедевичъ иже имѣлъ Подолскую землю третій князь Семенъ Лыкѣвенный удѣлъ его Трубческъ пятый Костянтинъ удѣлъ его Черниговъ и Черторызскость шестой сынъ его Нушко (Сангушко?) Оедоръ удѣлъ его Любомль;

|| По смерти жъ великие княгини Анны поналъ k.474 князь великий Олкгирдъ дочку князя великаго Тверскаго князю Уляну Юрьевну имѣлъ с нею шесть сыновъ старѣишии Якегаило другой Скрыгаило третей Швитригаило четвертый Корыбоуръ (sic!) пятый князь Дмитрей Корецкий шестой князь Василей...

III.

Koniec Kroniki podług kodeksu Rum.

Wielkiego xiędza Moskiewskiego pobili Tatarowie.

А Московского князя великого не было в Московской земли, ходилъ к Мурому с Татари битися с царемъ Махметомъ и з сыномъ его Момотякомъ, и побилъ Москвичъ на голову, а самого князя Московского Василя и Можайского князя Ивана поймали, и иныхъ князей и бояр много побилъ а иныхъ поймали были на Суздали у святаго монастыря, и была тогда Москва в великомъ страху, и потомъ царь Махмет и Момотякъ дали князя великого Московского на окупъ, и дали на немъ [за него] окупа много множество рублей, и соболей и миръ с Московскимъ на другое лѣто взяли примире с княземъ великимъ Казимиромъ Королевичомъ и дочку [присягу] свою ему выдалъ а по смерти того Казимира Якеголовича сѣлъ на великомъ княженѣ Литовскомъ королъ Александръ сынъ его, и тотъ не много державши умре.

В лѣто 7013 мѣсяца августа въ 15 день, индикта [августа 18 у день индикта. 9], в Виленскомъ мѣсте по смерти, короля Александра [сяде] на великомъ княжении Литовскомъ братъ его королевичъ Жикгимонтъ Казимировичъ.

В лѣто 7014 сен. 21 день индикта въ 10 во вторникъ то же жъ

зимы и коруну взялъ, в лѣто. 7015 сентября 25 индикта 11 в субботу прибѣжит с Москвы князь Костянтинъ Иванович Озторозский тое ж зимы мсца февраля 5 де. стоял Глинский Забрезынского.

В лѣто 7022 индикта 12 мсца мая 16 день на память святаго отца нашего Григория тыждни по святом Николине дни вешнемъ во вторникъ. приѣхали Москвичи в Смоленскъ, и стояли под Смоленском 12 недель а потом Смоляне подалися Московскому, в понедельникъ августа. 1 днь и на завтрия Московский князь великий въѣхалъ в город, а потом господарь нашъ король его милость самъ пошел противъ неприятеля своего Московского і въѣхалъ его милость з Вилни мсца іюля въ 22 день на память святаы Марии Магдалыни в субботу [за недѣлю] перед Матки Божи запусты о 9-й годинѣ [десятой годинѣ] дня и стоял господарь корол его милость в Борисове а гетмана своего князя Костянтина Ивановича Острозскаго с войском послал против Московского и съѣхалися войска за Оршою на Кропивнѣ, и ударился в пятюк мѣсяца сентября въ. 8 день на Ржство Пресвятыя Богородицы, ино там ее святое тое милости молитвами Богъ помогъ господарю нашему королю Жикгимонту Москвичъ на голову побити і воевод ихъ старшихъ поимали на имя (пастерује spis więźniów).

Вѣра закону Римскаго (повстала и установлена) уставлена в Литвѣ через короля Полскаго и через великаго князя Литовскаго Александра Витовта, лѣта Божія Нарожена 1386.

Корол Якоило (sic!) отецъ Казимиров поразил Нѣмцовъ, лѣта Божя нарж. 1331. i t. d., jak w kod. Olszewskim.

Nota. W klamrach dodatki z kod. Patr.

Errata.

str.			zamiast:	ma być:
3	w. 7	od góry	33	33*
»	» 20	»	panoval	panoval 37*
»	» »	»	graval	gravali
»	» 21	»	lachine	lacinie
9	» 13	»	221	121
14	» 13	od dołu	swego	swego 160
»	» 2	»	287	288
15	w. 19	od góry	wtora	wrota
»	» »	»	682	289
22	w. 22	»	silz	sila
»	» 24	»	pokora	pokora swa
»	» 30	»	krolewna	krolewna Jadwiga
24	» 25	»	i kniahinia	i swa kniahinia
27	» 17	»	wszitkiem	wszitkiem voyskiem
30	» 14	»	tesz	tego
»	» 3	od dołu	229	292
31	» 3	»	rosmaythmfi	rosmaithemi
32	» 7	»	on dal	on dal im
»	» 1	»	go	do
33	» 4	od góry	32	36 i t. d. aż do
34	» 5	od dołu	swimi	końca.
35	» 9	»	nie	s swimi
37	» 17	od góry	niedzieli	i nie
»	» 12, 2	od dołu	—	niedziele
40	» 9	od góry	gorzał	Kazimirz, Kazimirza.
»	» »	»	lala	gorzał
				lata.

O riazeriu balemonie o iego trzech synach

N riaz balemon wrodził trzech synów: starsi bork, drugi kunas, trzeci spera. Starsi syn bork wziął zamek na rzecie Turze i złożył imię tego miasta popoli z rzeki i z imię rzecie iura a riazeriu bork i nazwał ten zamek iur bork. A zzedni syn kunas przyszedł na wschod rzeki miewiezi gdzie ona wpadła w Niemien a tam wziął zamek i nazwał go imieniem swoim kunasem. A trzeci syn spera szedł dalej w puszcza po wschodu słońca i przeszedł rzeke miewiezi i rzeka została a riazeriu

spera i panował wiele lat i był bardzo łaskaw na poddane swoje. Potem zmarł bez płodu i poddani jego milując wedla zmięli tego obywatela wzięli bakrona i nazwali spera na pamięć jego. Potem omni ludzmi miastkami i skolo jego porzeli imię offiari zimierz i za boga jego mierz. A potem gdy ten bakron stał się i omni jego wziore i miejsce chwalił i mieli za boga a pomiędzy sobą pana mnieli i miastkali bez pana.

O riazeriu borku i o kra- cie jego kunasie

Rzymski obywatel
wziął sobie bak-
rona

